Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Odpovědné veřejné zadávání

STAVEBNICTVÍ A ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

metodika

Odpovědné
veřejné zadávání

STAVEBNICTVÍ
A ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

metodika

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

STAVEBNICTVÍ
A ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

metodika

Autorský tým:
Zbyněk Pochmon a kolektiv autorů z týmu projektu Strategické zadávání veřejných zakázek

Poděkování:

kolegyním i kolegům z Platformy OVZ a projektového týmu OVZ za cenné diskuse a sdílení dobré praxe. Jmenovitě se na publikaci podíleli Lenka Hollerová z města Jičín, Jakub Váňa z Krajského úřadu Jihomoravského kraje a Martin Vyklický z Vysokého učení technického v Brně.

Korektury: Iva Kvašňáková
Grafika: Zora Sokolová

Fotky použité v publikaci jsou z fotobanky Freepik.

Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2

Praha 2023

ISBN: 978-80-7421-278-9

OBSAH

I. Úvod ... 5

II. Zohlednění sociální odpovědnosti ve stavebních a projekčních veřejných zakázkách ... 8

II.1 Sociální odpovědnost ve veřejných zakázkách podle jednotlivých příležitostí ... 10

- II.1.1. Podpora důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce ... 10
- II.1.2. Podpora férových podmínek v dodavatelském řetězci ... 14
- II.1.3. Podpora zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce ... 19
- II.1.4. Podpora vzdělávání, praxe a rekvalifikací ... 23
- II.1.5. Podpora účastí malých a středních podniků ve veřejných zakázkách ... 28
- II.1.6. Participace a komunikace s cílovou skupinou a jinými zainteresovanými stranami ... 30
- II.1.7. Snížení negativních dopadů stavby na okolí ... 35

II.2 Manažer odpovědného veřejného zadávání ... 40

II.3 Jak přistoupit k sociálně odpovědnému zadávání ve stavebnictví? ... 40

- II.3.1. Sociálně odpovědné aspekty ve stavebních veřejných zakázkách ... 41
- II.3.2. A jak vlastně na to? ... 41
- II.3.2. Sociálně odpovědné zadávání u dalších služeb souvisejících se stavebními pracemi ... 43

III. Environmentální odpovědnost a její zohlednění zadavateli ve stavebnictví ... 44

III.1 Jak přistoupit k environmentálně odpovědnému zadávání ve stavebnictví? ... 46

- III.1.1. Základní příležitosti ... 47
- III.1.2. Pomocné nástroje ... 52
- III.1.3. Další zdroje ... 56

III.2 Příklady dobré praxe ... 57

IV. Zohlednění sociálně a environmentálně odpovědných příležitostí v zadávacích podmínkách ... 74

IV.1 Zvláštní podmínka plnění ... 76

IV.2 Multikriteriální hodnocení ... 76

- IV.2.1. Metoda BVA/m4E70 ... 78
- IV.2.2. Příklady dobré praxe multikriteriálního hodnocení ... 82

V. A co s inovacemi? ... 89

VI. Závěr a informace o projektu ... 93

VII. Přílohy ... 96

I.

Úvod

Přestože to tak na první pohled nemusí vypadat, tvoří veřejné nákupy na celém trhu velkou nákupní sílu. Vždyť jen v roce 2020 bylo prostřednictvím veřejných zakázek nakoupeno zboží, služby a stavební práce za více jak 715 mld. Kč včetně DPH[1]. A přestože k tomuto údaji neexistují konkrétní souhrnná data jen ve vztahu k veřejným zakázkám zadávaným ve stavebnictví, lze s ohledem na šíři předmětů veřejných zakázek ve stavebnictví konstatovat, že tvoří hodnotově nezanedbatelnou část všech takto investovaných prostředků.

Kromě samotných veřejných zakázek na stavební práce, které naplňují hlavní investiční cíl zadavatelů, se k těmto zakázkám pojí i řada dalších, přidružených plnění, bez nichž by samotné zadání stavební zakázky nebylo možné nebo vyžadovalo zaměstnání více specialistů. Jedná se hlavně o projekční činnosti a autorský dozor. Do této kategorie však dále patří činnost technického dozoru investora, koordinátora BOZP apod. Z uvedeného je patrné, že veřejné zakázky ve stavebnictví tvoří velký objem veřejných zakázek od samotných zakázek na stavební práce, přes veřejné zakázky na služby, až po některé specifické veřejné zakázky na dodávky (například dodávka a instalace fotovoltaických panelů).

Veřejné zakázky ve stavebnictví jsou proto díky své finanční síle a rozsahu předmětů plnění jedny z nevhodnějších k odpovědnému přístupu k veřejnému zadávání. Tedy přístupu, který dlouhodobě vnímáme jako **proces, při kterém zadavatel nakupuje produkty, služby a stavební práce, které potřebuje, přičemž získává maximální hodnotu za peníze vytvářením prospěchu pro společnost a ekonomiku a minimalizací negativních dopadů na životní prostředí.**

Tato obecná definice byla od 1. 1. 2021 v České republice doplněna novelou zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZZVZ“) o definice nově přidaných zásad odpovědného veřejného zadávání. Těmito zásadami společně s jejími definicemi jsou

a) zásada sociálně odpovědného zadávání

„Sociálně odpovědným zadáváním postup podle tohoto zákona, při kterém má zadavatel povinnost zohlednit například pracovní příležitosti, sociální začlenění, důstojné pracovní podmínky a další sociálně relevantní hlediska spojená s veřejnou zakázkou.“

[§ 28 odst. 1 písm. p) ZZVZ]

b) zásada environmentálně odpovědného zadávání,

„Sociálně odpovědným zadáváním postup podle tohoto zákona, při kterém má zadavatel povinnost zohlednit například pracovní příležitosti, sociální začlenění, důstojné pracovní podmínky a další sociálně relevantní hlediska spojená s veřejnou zakázkou.“

[§ 28 odst. 1 písm. p) ZZVZ]

c) zásada inovací.

„Inovaci implementace nového nebo značně zlepšeného produktu, služby nebo postupu související s předmětem veřejné zakázky.“

[§ 28 odst. 1 písm. r) ZZVZ]

[1] Viz. Výroční zpráva o stavu veřejných zakázek v České republice za rok 2020 dostupná na tomto odkazu.

Ze všech výše uvedených definic vyplývá, že podstatou odpovědného veřejného zadávání je snaha racionálně využít vlivu, který mohou veřejní zadavatelé svou tržní silou na trhu uplatňovat. Veřejní zadavatelé tak mohou prostřednictvím chytrých nákupů napomoci řešení problémů, které by stejně museli řešit (a vynakládali by na ně další finanční prostředky) a získat tak přidanou hodnotu.

Dále představené příležitosti a nástroje odpovědného veřejného zadávání představují návod, kterým se mohou zadavatelé při své podpoře odpovědného přístupu k zadávání veřejných zakázek využít. Pro inspiraci při jejich aplikaci uvádíme i příklady dobré praxe (téměř výlučně) z České republiky, které mohou zadavatelé úpravami buď převzít, nebo se jimi alespoň inspirovat.

Metodika svým členěním odpovídá doplněným základním zásadám ZZVZ. S ohledem na specifika dodržení zásady inovací je však největší důraz kladen na informace k zásadám sociálně a environmentálně odpovědného zadávání. Vedle toho je cílem této metodiky poskytnout zadavatelům i informace ke strategické aplikaci odpovědného přístupu k zadávání veřejných zakázek a ke způsobům zohlednění odpovědných podmínek v zadávacích podmínkách. K této problematice jsou proto v této kapitole uvedeny samostatné kapitoly.

Věříme, že tato metodika bude zadavatelům prospěšná v jejich odpovědném přístupu k zadávání veřejných zakázek.

II.

Zohlednění sociální odpovědnosti ve stavebních a projekčních veřejných zakázkách

Při zadávání projekčních i stavebních veřejných zakázek lze využít řadu nástrojů podle jednotlivých příležitostí a témat odpovědného zadávání. Předmětnému rozdělení je uzpůsobena i tato kapitola metodiky. Nejprve jsou obecně popsány jednotlivé příležitosti vhodné k uplatnění v rámci veřejných zakázek ve stavebnictví a jsou k nim uvedeny i příklady dobré praxe od českých zadavatelů. V přílohách této metodiky pak lze nalézt i vzorové textace, které mohou zadavatelé přímo použít nebo se jimi inspirovat. Jak přistoupit k sociálně odpovědnému zadávání z pozice začínajícího zadavatele je popsáno v závěru této kapitoly (nakolik je po přidání odst. 4 do § 6 ZZVZ ještě možné být „začínajícím zadavatelem“).

O jednotlivých níže uvedených i neuvedených příležitostech odpovědného veřejného zadávání se můžete podrobně dočíst v metodice Odpovědné veřejné zadávání, jakož i na webu. Texty uvedené v této metodice jsou upravené s ohledem na specifika veřejných zakázek ve stavebnictví tak, aby co nejvíce odpovídaly potřebám zadavatelů.

II. 1
Sociální odpovědnost ve veřejných zakázkách podle jednotlivých příležitostí

Jednotlivé dále uvedené příležitosti odpovědného veřejného zadávání lze (a je vhodné) ve veřejných zakázkách kombinovat. Například podpora důstojných pracovních podmínek bude obvykle aplikována společně s podporou férových podmínek v dodavatelském řetězci. V rámci naprosté většiny veřejných zakázek je zase vhodné participovat s cílovými skupinami jejich plnění, komunikovat s dodavateli nebo spolupracovat s odborníky. Jedna veřejná zakázka tak není limitována na podporu jediné příležitosti.

Zároveň nejen vhodné odpovědné zadávací podmínky stanovit, ale také o nich transparentně informovat. A to zejména v textu zadávací dokumentace, kde mají dodavatelé šanci se se záměrem zadavatele seznámit ještě před zjištěním konkrétní úpravy jednotlivých podmínek.

II.1.1. Podpora důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce

II.1.1.1. Popis příležitosti

Kdo se na plnění veřejné zakázky podílí v praxi? A za jakých pracovních podmínek? Mají tyto osoby zajištěnou i odpovídající bezpečnost práce? To jsou otázky, které si řada zadavatelů již určitě položila. A to zejména v rámci veřejných zakázek na stavební práce, u kterých se v minulosti často vyskytovaly potíže s nelegálním zaměstnáváním, zákonným odměňováním zaměstnanců, dodržováním délky pracovní doby a dodržováním podmínek bezpečnosti práce.

Nejenom v tomto ohledu je naprosto legitimní, že zadavatel požaduje, aby se při realizaci plnění hrazeného z veřejných prostředků dodržovaly všechny předpisy v oblasti pracovněprávní, zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a podporovalo dodržování důstojných pracovních podmínek.

Podpora této příležitosti je v době vydání této metodiky velmi podrobně vyzkoušena v rámci české zadavatelské praxe. Zadavatelé ve svých veřejných zakázkách mohou využít následující varianty postupu v závislosti na specifičnosti předmětu plnění, kontextu reálné situace na relevantním trhu a cílech nebo strategii zadavatele, a podpořit důstojné pracovní podmínky v rozsahu:

a) dodržování zákonného minima nebo

b) dodržování v rozsahu větším, než jen zákonné minimum (např. vyšší odměna, je-li to relevantní, i přísnější podmínky BOZP nebo lepší pracovní podmínky, než stanovuje zákon apod.).

Je však nutné doplnit, že podmínka uvedená v písm. b) je v době vydání této metodiky v rámci veřejných zakázek ve stavebnictví spíše okrajová. Stanovení vyšších odměn pro pracovníky je problematické z důvodu skutečnosti, že na plnění veřejných zakázek na stavební práce se podílí příliš mnoho osob z různých oborů a specializací, aby bylo možné snadno určit, která konkrétní osoba nebo skupina osob má podstatný vliv na kvalitu výsledného plnění. A při

poskytování služeb souvisejících se stavebními pracemi jsou osoby podílející se na plnění veřejné zakázky často odměňování výrazně nad výší zaručené mzdy pro jejich obor, popřípadě takové služby poskytují soukromé subjekty jako osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Odpovědnou podmínku uvedenou v písm. b) výše je však možné využít při zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v rámci veřejných zakázek na stavební práce, a to zejména v rozsahu zajištění větší bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Možnosti této části příležitosti odpovědného veřejného zadávání však nejsou v danou chvíli dopodrobna probádané a mohou se výrazně lišit s ohledem na konkrétní specifika předmětu veřejné zakázky, cíle a strategii zadavatele.

Dodržování důstojných pracovních podmínek v rozsahu zákonného minima

Jde-li zadavateli o dodržování důstojných pracovních podmínek v rozsahu zákonného minima, je vhodné spojit proklamaci o záměrech zadavatele v zadávací dokumentaci a nápravná a/nebo sankční ujednání ve smluvních podmínkách. Zadavatel se zejména aktivně podílí **na kontrole dodržování předpisů v oblasti pracovněprávní, zaměstnanosti, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci apod., a za tím účelem přijímá vhodná opatření**. Kontrolu provádí zadavatel sám nebo prostřednictvím veřejných institucí k takové kontrole určených, tedy například Státního úřadu inspekce práce, finančního úřadu, cizinecké policie atd. Vydání pravomocného rozhodnutí potvrzujícího porušení uvedených předpisů pak může být dle smluvních podmínek důvodem k **nápravným opatřením** (např. jednání mezi dodavatelem a zadavatelem, jejichž cílem je přijmout taková systémová opatření, aby se situace znovu neopakovala) nebo **sankčním opatřením** (smluvní pokuty nebo ukončení smlouvy na plnění).

Konkrétní způsoby dodržování důstojných pracovních podmínek v rozsahu zákonného minima naleznete níže (viz bod 2.1.1.2).

Dodržování v rozsahu větším, než je zákonné minimum

Je-li cílem zadavatele dodržování důstojných pracovních podmínek v rozsahu větším, než je stanovené zákonné minimum, je vhodné (nikoliv však nezbytně nutné) využít multikriteriální hodnocení, kde míra nebo způsob naplnění požadavků zadavatele nad rámec zákonného minima jsou ponechány na rozmyslu a možnostech dodavatele.

Platí, že hodnoty uvedené v nabídce a hodnoty, které byly hodnoceny zadavatelem v hodnocení, musí být v průběhu realizace plnění dodrženy a jejich případné nedodržení je důvodem pro přijetí nápravných opatření anebo sankčních ujednání ve smluvních podmínkách.

Více informací k této příležitosti odpovědného zadávání získáte na stránkách Projektu.

II.1.1.2. Příklady dobré praxe

Dodržování zákonných předpisů a podmínek bezpečnosti práce, respektive jejich porušování, je jedním z nejpalčivějších problémů českého stavebnictví. I tato skutečnost je důvodem, proč je v této podkapitole rozebíraná příležitost jednou z nejprozkoumanějších v rámci odpovědného veřejného zadávání. Zadavatelé, kteří mají zájem o inspiraci, mohou v tomto ohledu vybírat z velké řady příkladů dobré praxe a vzorových textací, potažmo různých způsobů podpory uvedené příležitosti.

PROVÁDĚNÍ LESNICKÝCH ČINNOSTÍ (Lesy ČR)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
obecné služby	587 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Přestože se jednalo o veřejnou zakázku nesouvisející se stavebními pracemi, státní podnik Lesy České republiky (dále jen „Lesy ČR“) zde vypracovaly první zadávací podmínku vztahující se k důstojným pracovním podmínkám, kterou se inspirovali další zadavatelé.

Lesy ČR v této veřejné zakázce po dodavatelích požadovaly dodržování veškerých právních předpisů s důrazem na předpisy pracovněprávní a z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Dodavatelé v tomto rámci měli předkládat čtvrtletní čestná prohlášení se jmenným seznamem pracovníků podílejících se na plnění veřejné zakázky (svých zaměstnanců, agenturních zaměstnanců, živnostníků a dalších osob, kteří se na plnění veřejné zakázky podílí) o tom, že své povinnosti ve vztahu k těmto pracovníkům plní.

ZHOTOVENÍ STAVBY – AREÁL SPORTOVNÍCH NADĚJÍ (Jihomoravský kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	117,5 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla výstavba nové dvoupodlažní víceúčelové sportovní haly. Odpovědný přístup k této veřejné zakázce založil Jihomoravský kraj na své Strategii odpovědného přístupu k veřejným zakázkám.

Jihomoravský kraj od dodavatele při plnění veřejné zakázky vyžadoval zajištění legálního zaměstnávání se všemi jeho aspekty, férové a důstojné pracovní podmínky a odpovídající úroveň bezpečnosti práce pro všechny osoby, které se budou na plnění zakázky podílet. Plnění těchto povinností měl dodavatel zajistit i u svých poddodavatelů.

Textace ze smlouvy o dílo

„Zhotovitel se zavazuje zajistit dodržování pracovněprávních předpisů, zejména zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem na regulaci odměňování, pracovní doby, doby odpočinku mezi směnami, atp.), zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem na regulaci zaměstnávání cizinců), a to vůči všem osobám, které se na plnění zakázky podílejí a bez ohledu na to, zda jsou práce na předmětu plnění prováděny bezprostředně zhotovitelem či jeho poddodavateli.“

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné v obchodních podmínkách (smlouvě o dílo) na profilu zadavatele.

STAVEBNÍ ÚPRAVY A ZMĚNA UŽÍVÁNÍ OBJEKTU ČESTNÉHO DVORA V JIČÍNĚ – III. etapa (město Jičín)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	16 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky je úprava a změna v užívání čestného dvora Valdštejnského letohrádku v Jičíně. Cílem byla změna využití stávajících místností dvora na místnosti pro společenské aktivity.

Při plnění této veřejné zakázky požadovalo město Jičín po dodavateli zajištění splnění všech povinností vyplývajících z právních předpisů ČR, zejména pak předpisů z oblasti pracovněprávní, a to i u jeho poddodavatelů. K této povinnosti měl dodavatel v nabídce předložit Čestné prohlášení ke společensky odpovědnému plnění veřejné zakázky.

Textace z čestného prohlášení

„Účastník čestně prohlašuje, že, bude-li s ním uzavřena smlouva na veřejnou zakázku, zajistí po celou dobu plnění veřejné zakázky

a) ***plnění povinností vyplývající z právních předpisů České republiky, zejména pak z předpisů pracovněprávních, předpisů z oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti ochrany zdraví při práci, a to vůči všem osobám, které se na plnění smlouvy budou podílet; plnění těchto povinností zajistí účastník i u svých poddodavatelů,***

b) řádné a včasné plnění finančních závazků svým poddodavatelům.“

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné na profilu zadavatele.

REVITALIZACE OBJEKTŮ KAROLINA (Univerzita Karlova)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	103 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla rekonstrukce chodeb a výukových prostor v historickém objektu rektorátu univerzity – Karolinu. Reprezentativní objekt, který v sobě dochoval mj. i vzácné gotické prvky, je předmětem památkové ochrany, z čehož vyplývala různá specifika provádění prací.

V rámci této veřejné zakázky využila Univerzita Karlova požadavek na předložení Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci vypracovaný Vysokou školou chemicko-technologickou v Praze (viz níže ve vzorových textacích). Cílem bylo zajištění, aby dodavatel dodržel všechny zákonné předpisy se zvláštním ohledem na předpisy pracovněprávní, a to včetně přenesení shodné povinnosti dále v dodavatelském řetězci. Uvedené memorandum si však upravila tak, že bylo předkládáno jako další podmínka uzavření smlouvy ve smyslu § 104 písm. e) ZZVZ. Bylo proto předkládáno ještě před podpisem smlouvy o dílo a v elektronické podobě.

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku na Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci jsou dostupné v zadávací dokumentaci a znění smlouvy o dílo na profilu zadavatele.

PPO MEHELNICKÉHO POTOKA – DOKUMENTACE PRO STAVEBNÍ POVOLENÍ (Povodí Vltavy, státní podnik)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Projekční služby	1,75 mil. Kč bez DPH	Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky bylo zpracování projektové dokumentace pro stavební povolení stavby spolufinancované z programu Prevence před povodněmi. Kromě samotného vypracování projektové dokumentace bylo předmětem zakázky také provedení průzkumů a související inženýrská činnost.

Přestože rizika nedodržování zákonných předpisů vnímá státní podnik Povodí Vltavy v rámci projekčních služeb spíše jako malá (zejména u hodnotově větších zakázek), pravidelně i v jejich rámci stanoví dodavatelům povinnost dodržet všechny právní předpisy České republiky, zejména pak ty pracovněprávní. Tuto povinnost musí generální dodavatelé přenést i níže do poddodavatelského řetězce. Jako závazek k této povinnost předkládají všichni dodavatelé v nabídce Čestné prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky.

Textace z čestného prohlášení

„Dodavatel čestně prohlašuje, že, bude-li s ním uzavřena smlouva na veřejnou zakázku, zajistí po celou dobu plnění veřejné zakázky

a) ***plnění veškerých povinností vyplývající z právních předpisů České republiky, zejména pak z předpisů pracovněprávních, předpisů z oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti ochrany zdraví při práci, a to vůči všem osobám, které se na plnění veřejné zakázky podílejí; plnění těchto povinností zajistí dodavatel i u svých poddodavatelů,***

b) sjednání a dodržování smluvních podmínek se svými poddodavateli srovnatelných s podmínkami sjednanými ve smlouvě na plnění veřejné zakázky, a to v rozsahu výše smluvních pokut a délky záruční doby, je-li záruční doba smlouvou na plnění veřejné zakázky stanovena; uvedené smluvní podmínky se považují za srovnatelné, bude-li výše smluvních pokut a délka záruční doby shodná se smlouvou na veřejnou zakázku nebo výhodnější pro poddodavatele,

c) řádné a včasné plnění finančních závazků svým poddodavatelům, kdy za řádné a včasné plnění se považuje plné uhrazení poddodavatelem vystavených faktur za plnění poskytnutá k plnění veřejné zakázky, a to vždy do 3 pracovních dnů od obdržení platby ze strany zadavatele za konkrétní plnění.“

Textace ze smlouvy o dílo

„Zhotovitel podpisem této smlouvy přebírá povinnosti uvedené v Čestném prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky, které je součástí nabídky zhotovitele podané v rámci Veřejné zakázky. Objednatel je oprávněn plnění těchto povinností kdykoliv kontrolovat, a to i bez předchozího ohlášení zhotoviteli. Je-li k provedení kontroly potřeba předložení dokumentů, zavazuje se zhotovitel k jejich předložení nejpozději do 2 pracovních dnů od doručení výzvy objednatele.“

Podrobnější informace k podobě Čestného prohlášení o sociálně odpovědném plnění veřejné zakázky naleznete na profilu zadavatele.

II.1.2. Podpora férových podmínek v dodavatelském řetězci

II.1.2.1. Popis příležitosti

Dodavatelský řetězec sehrává významnou roli v rámci plnění veřejné zakázky při dosažení požadované kvality, případně naplnění dalších cílů, priorit či politik, které prostřednictvím realizace veřejné zakázky zadavatel sleduje. Férovými podmínkami je třeba rozumět takové podmínky, které budou předpokladem pro vytvoření efektivního partnerství napříč celým dodavatelským řetězcem a současně přispějí k realizaci veřejné zakázky v požadovaném termínu, v nejvyšší možné kvalitě a při zohlednění vybraných aspektů společensky odpovědného veřejného zadávání.

V dodavatelských řetězcích existuje řada potenciálně problematických oblastí, které mohou přímo či nepřímo ovlivňovat kvalitu plnění veřejné zakázky nebo v širším pojetí dopadat negativním způsobem na společnost, ekonomiku či životní prostředí.

Úhrady poddodavatelům

Zřejmě k nejvíce problematickým oblastem patří úhrady poddodavatelům za poskytnuté plnění. To dokládají statistická data získaná společností CEEC Research s.r.o. za první kvartál roku 2022, ze kterých vyplývá, že stavební společnosti evidují 20 % pohledávek po splatnosti, 10 % z nich pak více jak 30 dnů po splatnosti s nejistou vyhlídkou jejich splnění.

Zejména pro malé a střední podniky, které se na plnění veřejných zakázek podílí často právě v roli poddodavatelů, představuje neplnění finančních závazků a obecně dlouhé lhůty splatnosti existenciální riziko. Tyto podniky nemívají velké finanční rezervy a nemohou tak dlouhodobě strpět situaci, kdy jim objednatel (pozn. generální dodavatel) za poskytnuté plnění nezaplatí včas, nezaplatí vůbec anebo zaplatí jen částečně. Takovým postupem je pak ohrožena samotná existence těchto podniků, včetně schopnosti vyplácet mzdy svým zaměstnancům či hradit finanční závazky svým poddodavatelům. Čím hlouběji se v dodavatelském řetězci malé a střední podniky nacházejí, tím slabší je jejich schopnost vyjednat si férové a vyvážené platební podmínky. V tomto ohledu je však třeba také uvést, že hlouběji v dodavatelském řetězci se zužují možnosti zadavatele k ovlivnění takové situace. Chce-li zadavatel takovým situacím předejít, musí si vyhradit přenesení povinností stanovených generálnímu dodavateli dále do dodavatelského řetězce a odpovědným za toto přenesení učinit generálního dodavatele.

Zadavatel může svým odpovědným přístupem přispět k ochraně poddodavatelů nastavením podmínek pro kontroly plateb poddodavatelům, podmínek pro platby poddodavatelům či samotnými (přímými) platbami poddodavatelům za vybraného dodavatele v případech, kdy dojde při realizaci veřejné zakázky k neplnění jeho povinností vůči poddodavatelům.

Smysluplnost řešení včasných úhrad poddodavatelům lze doložit i na konkrétním případu Masarykovy univerzity. Tento zadavatel v rámci jedné ze svých veřejných zakázek malého rozsahu stanovil dodavatelům následující povinnost k včasným platbám poddodavatelům:

> *„Zhotovitel je povinen zajistit řádné a včasné plnění finančních závazků svým subdodavatelům, kdy za řádné a včasné plnění se považuje plné uhrazení subdodavatelem vystavených faktur za plnění poskytnutá Zhotoviteli k provedení Díla, a to vždy nejpozději do 10 dnů od obdržení platby ze strany Objednatele za konkrétní plnění (pokud již splatnost subdodavatelem vystavené faktury nenastala dříve). Zhotovitel se zavazuje přenést totožnou povinnost do dalších úrovní dodavatelského řetězce a zavázat své subdodavatele k plnění a šíření této povinnosti též do nižších úrovní dodavatelského řetězce. Objednatel je oprávněn požadovat předložení dokladů o provedených platbách subdodavatelům a smlouvy uzavřené mezi Zhotovitelem a subdodavateli a Zhotovitel je povinen je bezodkladně poskytnout.“*

Vybraný dodavatel, se kterým byla uzavřena smlouva, veřejnou zakázku splnil v termínu dle uzavřené smlouvy. Po předání díla se však ozval zadavateli poddodavatel, který generálnímu dodavatel pronajal stavební mechanizaci (kluznicové šachty), ale nedostal ve lhůtě splatnosti za pronájem zaplaceno. Zadavatel na vzniklou situaci reagoval dopisem generálnímu dodavateli s výzvou k vyjádření a zdůvodnění uvedené situace. Zároveň jej zadavatel informoval o povinnosti zaplatit smluvní pokutu ve výši 10 tisíc Kč a o možnosti, že uplatnění postupu dle § 48 odst. 5 písm. d) ZZVZ, kdy by tento nebo i jiní veřejní zadavatelé mohli být oprávněni generálního dodavatele vyloučit ze zadávacích řízení.

Na uvedený dopis reagoval generální dodavatel sdělením, že nebylo jeho úmyslem smlouvu o dílo uzavřenou se zadavatelem nikterak porušit a svůj postup vůči svému poddodavateli zhojil a jeho pohledávky splatil.

Výše uvedený případ tak potvrzuje, že obdobná ujednání nejsou pouze formální proklamací, kterou nelze v praxi reálně využít, popřípadě vymáhat, ale reálně napomáhají řešit problémy, které trápí české stavebnictví.

Smluvní podmínky poddodavatelských smluv

Jako problematické se mohou jevit také jakékoliv další smluvní podmínky, sankce či jiné podmínky spolupráce

dohodnuté mezi účastníky dodavatelského řetězce, pokud budou pro některé z účastníků nevyvážené, zjevně nevýhodné či dokonce diskriminační.

Pomocí vhodně nastavených zadávacích podmínek mohou zadavatelé aktivně ovlivnit podmínky a pravidla pro fungování dodavatelského řetězce, aby byly **co nejvíce transparentní a férové** vůči všem jeho účastníkům. Těmito mohou být obchodní podmínky stanovující pravidla, na jejichž základě probíhá samotné plnění veřejné zakázky, ale i další podmínky týkající se pravidel pro využívání poddodavatelů při plnění veřejné zakázky.

Příklady dobré praxe zabývající se včasnými úhradami poddodavatelům a smluvními podmínkami poddodavatelských smluv naleznete níže v bodě 2.1.2.2.

Další problémy v dodavatelském řetězci

S problémy v rámci dodavatelského řetězce se mohou zadavatelé potýkat také v oblasti dodržování pracovněprávních předpisů (zákoník práce, zákon o zaměstnanosti) a z nich vyplývajících povinností zejména ve vztahu k odměňování zaměstnanců, dodržování délky pracovní doby, odpočinku a podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

V tomto ohledu lze odkázat na výše popsanou příležitost podpory důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce.

Etický kodex dodavatele veřejné správy

Jako jeden z nástrojů odpovědného veřejného zadávání může sloužit i **Etický kodex dodavatele veřejné správy (dostupný** zde). Přijetím etického kodexu dodavatel akceptuje závazek, že ve svém jednání bude

a) postupovat v souladu se zásadami férové hospodářské soutěže,

b) dbát o důstojné pracovní podmínky, včetně zamezení diskriminace a zajištění rovných příležitostí,

c) nepoškozovat životní prostředí apod.

Návrh Etického kodexu se kromě úvodu skládá ze dvou obsahových částí. Jeho stěžejní částí je část A obsahující etické zásady a pravidla a část B slouží jako možný vzor pro individuální zpracování zadavatelem.

Jedná se o nástroj, jehož text i pozice v zadávacím řízení a smluvních ustanoveních není pevně nastavena. Celý kodex tak může být upraven podle potřeb a cílů každého zadavatele.

Příkladem zadavatelů, kteří Etický kodex dodavatele zavedli do praxe, jsou např. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Letiště Praha nebo město Jičín.

Podrobnější informace k podpoře férových podmínek v dodavatelském řetězci získáte na tomto odkazu.

II.1.2.2. Příklady dobré praxe

Obdobně jako v případě příležitosti podpory důstojných pracovních podmínek dokážou v rámci veřejných zakázek na stavební práce vznikat problémy v dodavatelském řetězci, a to zejména s ohledem na včasnost plateb. I proto jsou nástroje podpory v rámci této příležitosti již poměrně rozvinuté a odzkoušené, jak dokládají níže uvedené příklady dobré praxe.

ZHOTOVENÍ STAVBY KONCERTNÍ SÁL, KONZERVATOŘ BRNO II (Jihomoravský kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	37 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky bylo zhotovení stavby Koncertního sálu Konzervatoře Brno, a to při maximálním zohlednění sociálně odpovědného zadávání v rámci dopadů stavby na plnění veřejné zakázky, poddodavatele i širší veřejnost.

V rámci této příležitosti odpovědného veřejné zadávání se Jihomoravský kraj soustředil na zajištění včasných plateb poddodavatelům generálního dodavatele. A k zajištění této povinnosti zvolil její úpravu samostatnou smluvní podmínkou. Tato smluvní podmínka je oproti příkladům uvedeným u jiných zadavatelů atypická (v dobrém slova smyslu) tím, že generálnímu dodavateli stanoví povinnost přenést totožnou povinnost i do dalších úrovní dodavatelského řetězce.

Textace ze smlouvy o dílo

> *„Zhotovitel je povinen zajistit řádné a včasné plnění finančních závazků svým poddodavatelům, kdy za řádné a včasné plnění se považuje plné uhrazení poddodavatelem vystavených faktur za plnění poskytnutá k plnění veřejné zakázky, a to vždy do 5 pracovních dnů od obdržení platby ze strany objednatele za konkrétní plnění. Zhotovitel se zavazuje přenést totožnou povinnost do dalších úrovní dodavatelského řetězce."*

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné v odkazu na profil zadavatele uvedeném výše.

STAVEBNÍ ÚPRAVY A ZMĚNA UŽÍVÁNÍ OBJEKTU ČESTNÉHO DVORA V JIČÍNĚ – III. ETAPA (město Jičín)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	16 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky je úprava a změna v užívání čestného dvora Valdštejnského letohrádku v Jičíně. Cílem byla změna využití stávajících místností dvora na místnosti pro společenské aktivity.

Kromě zajištění důstojných pracovních podmínek mělo město Jičín při plnění veřejné zakázky zájem také na zajištění včasných plateb generálního dodavatele poddodavatelům. Plnění této povinnosti město Jičín zajistilo také Čestným prohlášením ke společensky odpovědnému plnění veřejné zakázky, avšak v částečně zjednodušené podobě, než je využívána státním podnikem Povodí Vltavy (viz níže vzorová textace). Rozdíl spočívá ve vynechání povinnosti dodavatele dodržet ve smlouvách se svými poddodavateli některé shodné smluvní podmínky, a hlavně ve zjednodušení povinnosti k plnění finančních závazků svým poddodavatelům, kdy není stanovena doba k jejich zaplacení. Úprava uvedené doby se tak ponechává na smluvní volnosti stran při dodržení podmínek vyplývajících z právních předpisů.

Textace z čestného prohlášení

„Účastník čestně prohlašuje, že, bude-li s ním uzavřena smlouva na veřejnou zakázku, zajistí po celou dobu plnění veřejné zakázky

a) plnění povinností vyplývající z právních předpisů České republiky, zejména pak z předpisů pracovněprávních, předpisů z oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti ochrany zdraví při práci, a to vůči všem osobám, které se na plnění smlouvy budou podílet; plnění těchto povinností zajistí účastník i u svých poddodavatelů,

b) řádné a včasné plnění finančních závazků svým poddodavatelům.“

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné na profilu zadavatele.

REVITALIZACE OBJEKTŮ KAROLINA (Univerzita Karlova)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	103 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla rekonstrukce chodeb a výukových prostor v historickém objektu rektorátu univerzity – Karolinu. Reprezentativní objekt, který v sobě dochoval mj. i vzácné gotické prvky, je předmětem památkové ochrany, z čehož vyplývala různá specifika provádění prací.

V rámci této veřejné zakázky využila Univerzita Karlova požadavek na předložení Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci vypracovaný Vysokou školou chemicko-technologickou v Praze (viz níže ve vzorových textacích). Cílem bylo zajištění, aby dodavatel platil včas svým poddodavatelům za poskytnuté plnění. Uvedené memorandum si však upravila tak, že bylo předkládáno jako další podmínka uzavření smlouvy ve smyslu § 104 písm. e) ZZVZ. Bylo proto předkládáno ještě před podpisem smlouvy o dílo a v elektronické podobě.

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku na Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci jsou dostupné v zadávací dokumentaci a znění smlouvy o dílo na profilu zadavatele.

KASÁRNA JIČÍN, VÝSTAVBA DOPRAVNÍ A TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY A VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ (město Jičín)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	197 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Město Jičín kladlo velký důraz na kvalitní přípravu zadávacích podmínek veřejné zakázky. Důvodem byla historická důležitost a význam lokality místa plnění pro město, které má těsnou vazbu na historickou lípovou alej založenou v 16. století Albrechtem z Valdštejna. Místo plnění dále navazuje na historicky hodnotnou zástavbu rodinnými vilami z období první republiky.

Z toho důvodu konalo město Jičín při přípravě zadávacích podmínek veřejné zakázky předběžné tržní konzultace. Více k tomu můžete zjistit v rámci předchozí podkapitoly (bod 2.2.6) a požadovalo po dodavatelích i zajištění snížení negativních dopadů provádění stavby na okolí (bod 2.2.7).

To však nejsou jediné příležitosti odpovědného veřejného zadávání, které město podpořilo. V rámci podpory férových podmínek v dodavatelském řetězci město po dodavatelích požadovalo dodržení Etického kodexu dodavatele veřejné zakázky. Tento kodex byl přílohou smlouvy o dílo, která tím zajišťovala jeho závaznost při plnění veřejné zakázky.

Město však při plnění této veřejné zakázky stanovilo i požadavek na platby prostřednictvím transparentního účtu. Na rozdíl od přístupu státního podniku Povodí Vltavy popsaného níže ve vzorových textacích však město Jičín požadovalo přístup k výpisu z tohoto účtu pouze pro dva vybrané zaměstnance města. Do výpisu z takového účtu proto neměli přístup poddodavatelé generálního dodavatele, ani jakékoliv další třetí osoby.

Podrobnější informace ke způsobu zakotvení etického kodexu a nastavení požadavku na transparentní účet naleznete v odkazu na profil zadavatele.

II.1.3. Podpora zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce

II.1.3.1. Popis příležitosti

Zapojení osob znevýhodněných na trhu práce do plnění veřejné zakázky je jedním z nejtypičtějších sociálních aspektů, který lze odpovědným veřejným zadáváním podpořit. Zejména déle trvající veřejné zakázky na stavební práce jsou pro využití této příležitosti vhodné. U nich lze totiž předpokládat, že by dodavatel (případně jeho poddodavatel) hledal osoby podílející se přímo na plnění veřejné zakázky i mimo své stávající kapacity, tedy vytvořil nová pracovní místa. V rámci projekčních veřejných zakázek je tato příležitost spíše okrajová, jako vhodná se však může jevit například podpora studentů či absolventů.

Skupin osob znevýhodněných na trhu práce je široká škála, konkrétní nastavení takových skupin a výběr těch podporovaných je vždy na samotném zadavateli. Pro inspiraci uvádíme tabulku s přehledem některých cílových skupin, které jsou na úrovni národní i evropské považovány za skupiny osob, jimž je ve vztahu k přístupu k zaměstnání namístě věnovat zvláštní pozornost.

Název cílové skupiny:	Definice jednotlivce
Osoby s vypracovaným individuálním akčním plánem	Osoba, které vypracovala Krajská pobočka Úřadu práce v souladu s ustanovením § 33 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, individuální akční plán (např.: osoba zařazená do evidence uchazečů o zaměstnání nepřetržitě po dobu nejméně 5 měsíců).
Osoby starší 55 let	Osoba, která překročila věk 55 let.
Absolventi	Osoba bez pracovní zkušenosti po skončení její soustavné přípravy na budoucí povolání. Přitom obor a případnou úroveň vzdělání dodavatel stanoví „na míru“ předmětu veřejné zakázce

Osoby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	Osoba, která se octla bez zaměstnání bezprostředně po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (i podmíněném).
Osoby se záznamem v evidenci rejstříku trestů	Osoba, jejíž evidence rejstříku trestů obsahuje informaci o odsouzení.

Jak přistoupit k této podpoře

Vhodné je si zejména stanovit konkrétní cíle a prostředky, jichž chce zadavatel prostřednictvím této příležitosti odpovědného veřejného zadávání dosáhnout. Jako optimální se jeví, aby jednotlivé zakázky vycházely ze strategie zadavatele v oblasti zaměstnávání znevýhodněných osob, opíraly se o data z hlediska struktury (ne)zaměstnanosti v daném místě/regionu a snažily se tak propojit investované prostředky s podporou zaměstnanosti. Takovýto postup zvolila například města Kadaň (bod 2.1.3.2) nebo Děčín.

Taktéž je třeba zvážit, jakým způsobem by měly být osoby z vybrané skupiny podpořeny, respektive jakou práci by měly vykonávat. První, co zadavatele i dodavatele nepadne, budou zejména pomocné dělnické práce na staveništi. To však mohou být relativně náročné práce, které určitě nejsou jedinou možností. Podpořené osoby však mohou vykonávat i lehčí práce související například s úklidem staveniště nebo administrativní činnosti, které jsou na staveništi obvyklé zejména u rozsáhlých projektů. Tuto skutečnost je pak vhodné s dodavateli transparentně komunikovat například v zadávacích dokumentacích.

Podmínka lokálního zaměstnání

Subjekty územní samosprávy zároveň potřebují řešit otázku nezaměstnanosti nebo ztíženého přístupu některých skupin osob na trh práce ve svém regionu. Proto se objevují snahy některých zadavatelů podmínku zaměstnání osob znevýhodněných na trhu práce omezit v zadávací dokumentaci na zaměstnání „místních“.

Jakkoli je taková snaha pochopitelná, je dle názoru Úřadu pro hospodářskou soutěž (též „ÚOHS“), Ministerstva pro místní rozvoj, ale též Evropské komise, podmínka zaměstnání místních nezaměstnaných problematická. Argumentace Evropské komise proti takovéto podmínce spočívá zejména v otázce omezení základních komunitárních svobod, v případě ÚOHS pak jde o otázku rovného zacházení ve smyslu ustanovení § 6 ZZVZ.

To však neznamená, že zadavatel nemůže využít dalších možností, jak napomoci vlastní investiční aktivitou místní zaměstnanosti, aniž by se dopustil porušení právních předpisů. Tomuto tématu se věnuje samostatná publikace vydaná MPSV.

Podmínka zaměstnání osob se záznamem v rejstříku trestů

Specifickým příkladem odpovědného veřejného zadávání je požadavek zadavatele na zaměstnávání osob s trestní minulostí, jakožto osob znevýhodněných na trhu práce. Zaměstnávání osob s trestní minulostí však nese určitá specifika.

Se spácháním trestného činu a výkonem trestu je spojeno určité společenské stigma, které může podstatně ztížit osobám se záznamem v rejstříku trestů návrat do pracovního procesu, respektive plné opětovné uplatnění těchto osob na trhu práce. Osoba s trestní minulostí, která nezíská pracovní uplatnění z důvodu existence záznamu v evidenci rejstříku trestů, je závislá na sociální pomoci druhých (stát nevyjímaje), není s to plnit své závazky (ať již vyživovací povinnost vůči osobám závislým, náhradu škody poškozeným její dřívější trestnou činností nebo jiné), hrozí jí

zadlužování a sociální vyloučení, může být dohnána k páchání další trestné činnosti a narušovat tak bezpečnost a veřejný pořádek a eventuálně se znovu octnout ve věznici.

Z výše uvedených důvodů mohou proto zadavatelé dojít k závěru, že chtějí v rámci svých veřejných zakázek na stavební práce uvedené osoby podpořit, aby se tím pokusili předejít popsaným negativním následkům nejen pro takové osoby, ale i společnost jako celek.

Způsob nastavení smluvních podmínek

V rámci této příležitosti je velmi důležité správné nastavení smluvních podmínek. Při tom je třeba pečlivě zvážit druh veřejné zakázky (stavební práce nebo služby s nimi související), délku její doby plnění, jakož i samotný předmět.

Existují totiž dva základní způsoby nastavení podpory:

a) Požadavek na zaměstnání určitého počtu podpořených osob „po celou dobu" plnění veřejné zakázky a

b) Stanovení hodinového rozsahu participace určitého počtu podpořených osob při plnění veřejné zakázky.

Oba uvedené způsoby podpory mají svá pro a proti. Například tam, kde dokáže být stanovení hodinového rozsahu administrativně náročné při přípravě zadávacích podmínek, je požadavek na zaměstnání „po celou dobu plnění" velmi jednoduchý.

Ale z hlediska naplnění (či nenaplnění) požadavků zadavatele ze strany dodavatele a případné aplikace smluvních pokut je situace opačná. Z důvodu fluktuace zaměstnanců se může snadno stát, že dodavatel nebude schopný zaměstnat podpořenou osobu kontinuálně po celou dobu plnění veřejné zakázky. V takovou chvíli, nezajistí-li kontinuální zaměstnání jinou podpořenou osobou, bude muset být dodavatel pokutován v souladu se smluvními podmínkami, přičemž kromě negativního dopadu do obchodních vztahů s dodavatelem přináší aplikace smluvních pokut i zvýšenou administrativu. Případně lze na takovou situaci pamatovat a ze smluvní pokuty ji vyjmout. Taková výjimka je však pro dodavatele snadno zneužitelná. Tento problém v podstatě neexistuje při nastavení zadávacích podmínek pomocí hodinového rozsahu participace podpořených osob.

V takovém případě je ale velmi podstatné při přípravě zadávacích podmínek stanovit hodinový rozsah (počet hodin) participace podpořených osob. V obecné rovině by se konkrétní počet hodin měl pohybovat v rozmezí 30-70 % obvyklé pracovní doby za celou dobu plnění veřejné zakázky pro jednoho zaměstnance/podpořenou osobu. U zakázky trvající 12 měsíců to při požadavku na participaci ve výši 50 % obvyklé pracovní doby může být 960 hodin za jednoho zaměstnance (50 % ze 160 hodin krát 12 měsíců). Konkrétní podíl pracovní doby je potřeba stanovit s uvážením specifik každé konkrétní zakázky, zejména pak délky doby jejího plnění. Bude její plnění probíhat jen krátkodobě (alespoň 6 měsíců, ale méně jak rok)? Pak je vhodnější stanovit podíl ve výši 50 % nebo nižší. Bude její plnění probíhat déle jak rok? Nemusíte se bát stanovit podíl přesahující 50 %.

I přes výše uvedená pro a proti, jednotlivých způsobů podpory, nelze uzavřít, že by byl jeden lepší než druhý. Každý je vhodný, popřípadě lépe použitelný pro jiný okruh veřejných zakázek.

Například v rámci veřejných zakázek na projekční služby je vhodné stanovit podporu prostřednictvím požadavku na zaměstnání podpořené osoby „po celou dobu plnění veřejné zakázky". Důvodem tohoto závěru je skutečnost, že u tohoto druhu veřejných zakázek bude podpora směřovat zejména k zaměstnání studenta v rámci získání nebo prohloubení praxe při studiu. Projekční kanceláře, zejména ty velké, často spolupracují s vysokými školami nebo si studenty na praxi dlouhodobě získávají samostatně. Není pro ně proto problém uvedenou podmínku splnit. Riziko jejího nesplnění a souvisejících negativních následků pro dodavatele, včetně vyšší administrativy pro zadavatele je proto zcela minimální.

Naopak u stavebních prací je vhodnější stanovit si hodinový rozsah participace podpořených osob. Důvodem je výrazně vyšší riziko fluktuace zaměstnanců ve stavebním sektoru, jakož i skutečnost, že dodavatel v období od podpisu smlouvy na plnění veřejné zakázky do zahájení provádění prací nemusí být schopen vhodné osoby nalézt.

Příklady dobré praxe týkající se této příležitosti, včetně nastavení smluvních podmínek naleznete v bodě 2.1.3.2. Více informací o podpoře zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce pak získáte zde.

Na co při nastavení smluvních podmínek nezapomenout?

Zejména na skutečnost, že jakýkoliv požadavek nesmí být nepřiměřený a diskriminační. A musí mít přímou souvislost s plněním veřejné zakázky. Při plnění veřejné zakázky na stavební práce nelze požadovat zaměstnání dlouhodobě nezaměstnané osoby na pozici asistentky generálního ředitele.

S přiměřeností a nediskriminací to však může být složitější. V tomto ohledu je kromě samotné splnitelnosti požadavku ze strany relevantního dodavatelského trhu důležitý i způsob takového splnění. Jak totiž vyplývá z rozhodnutí ÚOHS č.j. ÚOHS-S0734/2016/VZ-04395/2017/543/MŠl ze dne 7. 2. 2017, musí zadavatel umožnit splnit takový požadavek i prostřednictvím poddodavatele. ÚOHS ve svém rozhodnutí konstatuje, že při nastavení zvláštní podmínky plnění je nezbytné, aby *„zaručovala rovný přístup ke všem potenciálním uchazečům o veřejnou zakázku.“* Jak ÚOHS dále uvádí v rozhodnutí, zadavatel by měl při nastavení předmětné zvláštní podmínky plnění *„primárně sledovat naplnění cíle zaměstnat při realizaci veřejné zakázky nezaměstnané absolventy škol* [pozn. konkrétní požadavek zadavatele města Kadaň z přezkoumávaného rozhodnutí], *přičemž by mu jistě neměla vadit skutečnost, že pracovněprávní vztah s nezaměstnanými absolventy škol uzavře subdodavatel uchazeče, neboť podstatný je fakt, že se daná nezaměstnaná osoba (absolvent školy) bude podílet na realizaci veřejné zakázky, a nikoli to, zda uzavře pracovněprávní vztah přímo s vybraným uchazečem či s jeho subdodavatelem.“* V kontextu takového cíle zadavatele je proto dle názoru ÚOHS *„neodůvodněné omezení zadavatele, aby pouze uchazeč přijal nezaměstnané absolventy škol do pracovního poměru či na dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr, když zákon umožňuje plnění veřejné zakázky rovněž prostřednictvím subdodavatele.“*

II.1.3.2. Příklady dobré praxe

Podpora zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce je jednou z příležitostí, která je nepochybně vhodná při plnění veřejných zakázek na stavební práce. Jedná se zároveň o příležitost, jejíž podpora není příliš administrativně náročná a její efekt může významně přesáhnout plnění konkrétní veřejné zakázky (zejména v případě, že si podpořená osoba zaměstnání udrží i po ukončení jejího plnění).

REKONSTRUKCE STUDENTSKÉHO NÁMĚSTÍ (město Kadaň)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	28 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla rekonstrukce Studentského náměstí a sousední ulice, a to za účelem jejich zatraktivnění pro návštěvníky, obyvatele i studenty.

Součástí zadávacích podmínek bylo i ustanovení vyplývající ze závazku města v Pravidlech pro zadávání veřejných zakázek malého rozsahu městem Kadaň (ve znění platném v době zadání veřejné zakázky). Uvedené ustanovení bylo vypracováno ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování v rámci městské Strategie sociálního začleňování. Dodavatel tak měl při plnění veřejné zakázky zajistit, aby nejméně 10 % (alespoň však 1) zaměstnanců provádějící plnění veřejné zakázky pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných absolventů (osoba do 2 let od absolvování studia, jehož evidence na Úřadě práce byla ukončena v souvislosti se vznikem rozhodného pracovněprávního vztahu u dodavatele).

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné ve znění smlouvy o dílo na profilu zadavatele.

SÁZAVA, Ř. KM 29,230, MĚSTEČKO – REKONSTRUKCE JEZU (státní podnik Povodí Vltavy)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	40 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla rekonstrukce pevného betonového jezu o dvou polích, a to včetně provedení zemních dočasných jímek pro realizaci stavby ve dvou etapách.

Předmětná veřejná zakázka byla pilotní zakázkou zadávanou v zadávacím řízení, ve které státní podnik Povodí Vltavy zkoušel podporu osob znevýhodněných na trhu práce – konkrétně osob se záznamem v rejstříku trestů. Důvod podpory těchto osob ze strany zadavatele vyplývá mimo jiné z obecného textu k této příležitosti (bod 2.1.3). Dalším důvodem pak byla skutečnost, že státní podnik Povodí Vltavy vykonává svou činnost na většině území Čech. Podporování místní zaměstnanosti tímto zadavatelem proto nemusí být vnímáno jako vhodné.

V rámci předmětné veřejné zakázky stanovil zadavatel povinnost dodavatelům tak, aby po celou dobu plnění veřejné zakázky zajistili participaci alespoň 1 osoby se záznamem v rejstříku trestů, která byla před jejím zaměstnáním v evidenci Úřadu práce po dobu minimálně 6 měsíců. Tato kombinace zadávacích podmínek se ukázala jako nevhodná, jelikož vybraný dodavatel nebyl dlouho schopný najít osobu splňující požadavky zadavatele. Z toho důvodu byl pak ze strany zadavatele pokutován.

Podpořenou osobu s potřebným profilem však generální dodavatel nakonec našel a zaměstnal při plnění veřejné zakázky. Zadavateli přineslo plnění této veřejné zakázky cenné zkušenosti, na jejichž základě ustoupil od stanovení požadavku prostřednictvím požadavku na participaci podpořených osob „po celou dobu“ plnění veřejné zakázky. Místo toho státní podnik upravil zadávací podmínky budoucích veřejných zakázek tak, že stanovil minimální hodinový rozsah participace podpořených osob při plnění veřejné zakázky.

Podrobnější informace k nastavení zadávacích podmínek v rámci uvedené veřejné zakázky naleznete v odkazu na profil zadavatele. Nejaktuálnější verzi těchto zadávacích podmínek je pak dostupná v rámci veřejné zakázky na výstavbu nového přelivu na vodním díle Orlík zde.

II.1.4. Podpora vzdělávání, praxe a rekvalifikací

II.1.4.1. Popis příležitosti

Nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců není problémem pouze ve stavebnictví. Avšak s ohledem na vývoj v této oblasti v posledních 10 letech je jejich nedostatek v technických oborech asi nejvíce patrný. Přestože cena stavebních prací se v poslední době navyšovala z řady faktorů, jedním z nich byla i cena práce navyšovaná z důvodu nedostatku kvalifikovaných zaměstnanců na trhu. A díky těmto cenovým nárůstům se tato problematika dostala i do povědomí širší veřejnosti.

Jde o problematiku, k jejímuž řešení může přispět právě odpovědné zadávání veřejných zakázek. Stejně jako mohou veřejní zadavatelé požadovat po svých dodavatelích, aby v rámci zakázek zaměstnávali osoby dlouhodobě nezaměstnané či jinak znevýhodněné na trhu práce, mohou tito využít svých zakázek, aby v jejich rámci podporovali absolventy vybraných oborů či zajišťovali zvyšování dovedností osob s horším uplatněním na trhu práce.

Tím, že si osoby s horším uplatněním na trhu práce zvýší kvalifikaci nebo ji přizpůsobí potřebám trhu, anebo že absolventi získají odbornou praxi v oboru, se přirozeně zvyšuje jejich možnost uplatnění na trhu práce. Požadavky zadané v rámci veřejné zakázky mohou mít také multiplikační efekt, kdy podpora vzdělání či zvýšení kvalifikace vede k zaměstnanosti podpořených osob. Pokud zadavatelé začnou používat požadavky v souvislosti se vzděláváním, praxí či rekvalifikací ve velkých zakázkách a v širším měřítku, mohou podpořit i zaměstnanost v rámci daného regionu.

Stejně jako u podpory zaměstnanosti podle předchozího bodu, ani podporu vzdělávání, praxe a rekvalifikací (či obecně získávání nových dovedností) nelze zahrnout do jakékoli zadávací dokumentace. Požadavky vyjádřené v tzv. zvláštní podmínce plnění musí mít přímou souvislost s předmětem plnění zakázky, tedy nelze po dodavateli požadovat např. poskytnutí praxe v oboru, který nesouvisí s plněním zakázky apod. Zároveň je vhodné pro využití této příležitosti vybírat veřejné zakázky, jejichž plnění probíhá po delší dobu. A nakonec i smluvních podmínky je třeba stanovit po podobné úvaze, jaká byla rozebrána u předchozí příležitosti odpovědného zadávání.

Exkurze jako podpora vzdělávání

Podpora vzdělávání může být (a v praxi velmi často je) prováděna formou exkurzí při plnění veřejných zakázek na stavební práce. Cílem takových exkurzí je zejména zatraktivnění určitého oboru studia, popřípadě zvýšení zájmu studentů takového oboru o práci v něm po absolvování studia.

Samotným konáním exkurze však činnost zadavatele v této oblasti nemusí skončit. Například Vysoké učení technické v Brně po provedení exkurze ještě požádalo její účastníky, studenty Stavební fakulty této vysoké školy, o vyplnění zvláštního dotazníku. Otázky v dotazníku kromě obecných otázek ve vztahu k předmětu a ročníku studia pro statistické účely obsahovala dotazy k průběhu exkurze a jejímu vnímání ze strany účastníků. Jednalo se například o otázky, zda

a) byla pro účastníky pochůzka po stavbě s informacemi o její realizaci zajímavá,

b) byla exkurze jako celek dostatečně praktická a obsáhlá, co se týče realizace stavby a sdělených informací,

c) zvýšila zájem účastníků exkurze o jejich budoucí kariéru ve stavebnictví nebo

d) zda je láká pracovat přímo na stavbě a v jaké roli.

Na tyto dotazy bylo možné odpovědět formou číselné škály, kdy číslo 1 značilo nejvíce pozitivní odpověď, číslo 5 pak nejvíce negativní odpověď.

Vedle výše uvedeného obsahoval dotazník i možnost pro účastníky exkurze uvést připomínky nebo komentáře.

Odpověď na tento dotazník poskytlo 34 účastníků exkurze, přičemž všichni provedenou exkurzi hodnotili pozitivně. Průměrné hodnocení u otázek s číselnou škálou bylo pod číslem 2, pouze v případě budoucího zájmu o kariéru ve stavebnictví dosahovalo hodnoty 2,24.

Ani získáním zpětné vazby od účastníků exkurzí však činnost zadavatele nemusí skončit. Takto získané údaje mohou zadavatelé zohlednit v případě budoucích požadavků na provedení exkurzí.

Požadavek na provedení exkurzí v zadávacích podmínkách veřejných zakázek stanovilo kromě již zmíněného Vysokého učení technického například město Jičín nebo Univerzita Karlova. (viz bod 2.1.4.2)

Příklady vhodných příležitostí v rámci vybraných předmětů plnění

Z hlediska ve stavebnictví obvyklých předmětů plnění lze například ve veřejných zakázkách na **projekční činnosti** požadovat zapojení studentů, kteří tak mohou absolvovat studijní pobyt, či absolventů, kteří si mohou zvýšit odbornou kvalifikaci a prakticky si ověřit své dovednosti v projektové činnosti. To jim pak umožní lepší uplatnění

na trhu práce. V rámci veřejných zakázek na **stavební práce** je pak vhodné uplatnit například podmínku poskytnutí odborné praxe učňům či zapojení nekvalifikovaných zaměstnanců, kteří si mohou zvýšit či získat kvalifikaci v oborech potřebných při realizaci stavby. Tím se zlepší jejich postavení na trhu práce i po skončení plnění dané veřejné zakázky.

Nelze také opomenout, že v rámci **veřejných zakázek na stavební práce** jsou podpořené osoby často najímány přímo v místě stavby, a to zejména v případě nekvalifikovaných osob nebo osob s nižší kvalifikací, např. stavební dělníci. Zavedením podmínky zvýšení kvalifikace či rekvalifikace takových osob v průběhu plnění veřejné zakázky tak bude často podpořeno právě zvýšení kvalifikace osob v daném regionu nebo přizpůsobení jejich kvalifikace potřebám daného regionu. Z uvedeného důvodu může být využití této příležitosti zajímavé zejména pro místní samosprávy. Je však třeba pamatovat na skutečnost, že nelze stanovit explicitní podmínku zaměstnání osob z konkrétního regionu nebo města. Takový postup by byl v rozporu s rozhodovací praxí ÚOHS, ale také se základními svobodami Evropské unie zajištěným Smlouvou o fungování Evropské unie.

V obecné rovině ale existuje mnoho příležitostí na podporu vzdělávání, praxe a rekvalifikací. Například je možné vytvořit místa k učňovské praxi, studentské a pracovní stáže (zaměřené na absolventy škol, kteří zatím nemají delší pracovní zkušenost tak, aby získali vhodné pracovní návyky), výchovné a vzdělávací aktivity ve formě návštěv učňů a studentů na staveništi, školení zaměstnanců (zvyšování jejich kvalifikace v průběhu veřejné zakázky) apod. Vždy je však třeba vzít v potaz konkrétní potřeby nebo strategie zadavatele a zohlednit předmět, rozsah a místo plnění veřejné zakázky. V tomto ohledu je vhodné spolupracovat se školami, univerzitami či pobočkami Úřadu práce ČR.

Více se o způsobech podpory vzdělávání, praxe a rekvalifikací můžete dozvědět z příkladů dobré praxe v bodě 2.1.4.2. O podpoře vzdělávání, praxe a rekvalifikací si pak můžete více informací nastudovat na tomto odkazu.

II.1.4.2. Příklady dobré praxe

Podpora vzdělávání, praxe a rekvalifikací je v české zadavatelské praxi již podrobně probádanou příležitostí. Jak vyplývá z níže uvedených příkladů dobré praxe, zadavatelé však nepodporují pouze praxe a vzdělávání podpořených osob, ale snaží se také podpořit zájem o některé učební obory. Jedná se zejména o obory technické, u kterých je buď nedostatek studentů nebo absolventů nastupujících po úspěšném ukončení studia do práce v oboru.

ZHOTOVENÍ STAVBY – AREÁL SPORTOVNÍCH NADĚJÍ (Jihomoravský kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	117,5 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla výstavba nové dvoupodlažní víceúčelové sportovní haly. Odpovědný přístup k této veřejné zakázce založil Jihomoravský kraj na své Strategii odpovědného přístupu k veřejným zakázkám.

Jihomoravský kraj od dodavatele při plnění veřejné zakázky vyžadoval zapojení alespoň 1 studenta magisterského studia (případně navazujícího magisterského studia) v oboru pozemních staveb, případně příbuzných oborech.

Textace ze smlouvy o dílo

„Zhotovitel je povinen zajistit, aby se v rámci odborné studijní praxe na realizaci díla podílel alespoň 1 student magisterského stupně studia (případně navazujícího magisterského studia) v oboru pozemních staveb, příp. v dalších příbuzných oborech, a to v délce trvání za všechny studenty minimálně 3 měsíce. Splnění této povinnosti doloží zhotovitel písemným čestným prohlášením s uvedením jména studenta včetně jeho studijního oboru a délky praxe, a to nejpozději při předání díla.“

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné v obchodních podmínkách (smlouvě o dílo) na profilu zadavatele.

SANACE SEVEROZÁPADNÍ FASÁDY VČ. REKONSTRUKCE VÝPLNÍ STAVEBNÍCH OTVORŮ OBJEKTU ZŠ, JIČÍN, HUSOVA 170 (město Jičín)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	Neuvedena/zadáváno v ZPŘ	Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky jsou stavební práce spočívající v obnově fasády, sanaci poškozeného balkonu a výměně oken v budově jedné ze základních škol ve městě.

Cílem města Jičín při plnění této veřejné zakázky bylo zvýšit zájem žáků 7. a 8. tříd základních škol o studium/práci v technických oborech.

Textace ze smlouvy o dílo

„Zhotovitel se zavazuje uspořádat min. 1 exkurzi pro základní školu, ve které je realizována předmětná veřejná zakázka, nejvhodněji pro 7.-8. třídu, cca pro 20-30 žáků, s cílem podpořit zájem o technické vzdělání mládeže."

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné na profilu zadavatele.

REVITALIZACE OBJEKTŮ KAROLINA (Univerzita Karlova)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	103 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla rekonstrukce chodeb a výukových prostor v historickém objektu rektorátu univerzity – Karolinu. Reprezentativní objekt, který v sobě dochoval mj. i vzácné gotické prvky, je předmětem památkové ochrany, z čehož vyplývala různá specifika provádění prací.

Jelikož se jednalo o veřejnou zakázku, která byla zajímavá svým způsobem plnění, rozhodla se Univerzita Karlova jako veřejná vysoká škola podpořit zájem o řemesla a související studia prostřednictvím exkurzí.

Textace ze smlouvy o dílo

„Zhotovitel bere na vědomí, že Objednatel bude po předchozí domluvě se Zhotovitelem organizovat exkurze žáků základních škol (dále jen „Exkurze"), a to za účelem propagace řemesel, a v souladu se svým záměrem sociálně odpovědného veřejného zadávání, přičemž Zhotovitel se v souvislosti s těmito Exkurzemi zavazuje poskytnout plnou součinnost.

Iniciátorem a organizátorem Exkurze je Objednatel. Objednatel navrhne termín a program Exkurze a poskytne informaci o počtu účastníků a jejich přibližném věkovém složení technikovi BOZP a Zhotoviteli alespoň 1 týden před plánovaným termínem Exkurze. Organizační průběh a případná omezení (popřípadě alternativní termín Exkurze) určí odpovědný technik BOZP bez zbytečného odkladu, přičemž BOZP zohlední aktuální intenzitu stavebních prací a jejich aktuální průběh v prostorách Exkurzí dotčených. Exkurze s počtem účastníků větším než 15 a Exkurze delší než 1 h se nepředpokládají.

Zhotovitel se zavazuje v místě a čase dohodnutém s Objednatelem provést účastníky Exkurze po dotčených prostorách dle podmínek a omezení stanovených BOZP, a poskytnout účastníkům Exkurze odborný výklad k aktuálně prováděným stavebním pracím.

Strany sjednaly, že četnost Exkurzí nepřesáhne počet 1 Exkurze za kalendářní měsíc."

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné ve znění smlouvy o dílo na profilu zadavatele.

VD LETOVICE – REKONSTRUKCE, PROJEKTOVÁ DOKUMENTACE PRO ÚZEMNÍ ŘÍZENÍ (Povodí Moravy, s.p.)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Projekční služby	1,15 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Případová studie z pohledu dodavatele
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky bylo zpracování projektové dokumentace pro územní řízení na rekonstrukci vodního díla Letovice.

Státní podnik Povodí Moravy v rámci této veřejné zakázky zaúkoloval dodavatele k zajištění odborné studijní praxe studenta magisterského stupně studia ve studijním programu odpovídajícím předmětu veřejné zakázky.

Textace ze smlouvy o dílo

„Zhotovitel je povinen zajistit, aby se v rámci odborné studijní praxe na realizaci díla podílel alespoň jeden student magisterského stupně studia např. v oboru vodních staveb a dalších příbuzných oborů. Splnění podmínky zhotovitel doloží písemným potvrzením příslušného ústavu či katedry vysoké školy o vykonání odborné studijní praxe s uvedením jména studenta včetně jeho studijního oboru, a to nejpozději při předání díla."

Podrobnější informace k nastavení tohoto požadavku jsou dostupné na profilu zadavatele.

KASÁRNA JIČÍN, VÝSTAVBA DOPRAVNÍ A TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY A VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ – ČINNOSTI TDS A KOORDINÁTORA BOZP (město Jičín)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Specializované služby	4,5 mil. Kč bez DPH	Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byl výkon specializovaných služeb (technický dozor investora a koordinátora BOZP) při plnění veřejné zakázky na stavební práce, jejímž předmětem bylo vybudování infrastruktury v kasárnách v Jičíně.

Město v rámci této veřejné zakázky požadovalo po dodavateli mimo jiné zaměstnání studenta vyšší odborné školy nebo vysoké školy při výkonu technického dozoru investora, a to po dobu alespoň 5 měsíců.

Textace ze smlouvy o dílo

> *„Příkazník se zavazuje zaměstnat na praxi alespoň jednoho studenta VOŠ/VŠ vzdělání technického směru v délce minimálně 5 měsíců v průběhu realizace plnění této smlouvy, který by se podílel na výkonu TDS a po skončení praxe zajistí, aby tento student zhodnotil přínos této stáže pro něho a předložil závěrečnou zprávou, která bude odevzdána příkazci, a to ve formě stanovené zadávací dokumentací veřejné zakázky."*

Podrobnější informace k natavení tohoto požadavku naleznete na profilu zadavatele.

II.1.5. Podpora účastí malých a středních podniků ve veřejných zakázkách

II.1.5.1. Popis příležitosti

Zvláštní pozornost v rámci konceptu odpovědného veřejného zadávání si zaslouží malé a střední podniky. V rámci veřejných zakázek na stavební práce bude podpora těchto podniků sledovat zejména růst zaměstnanosti. Nezanedbatelná je však i podpora místní ekonomiky, když se malé a střední podniky hlásí do veřejných zakázek převážně v místě svého sídla nebo provozovny.

Tento způsob podpory je využitelný i ve veřejných zakázkách na projekční služby. S ohledem na stav relevantního trhu bude však podpora směřovat spíše na mikropodniky a osoby samostatně výdělečně činné.

Způsob podpory

Účast malých a středních podniků ve veřejných zakázkách na stavební práce je možné podpořit následujícími způsoby:

a) Znalostí místní ekonomiky a komunikace s lokálními malými a středními podniky

i. Analýza současného stavu spolupráce s malými a středními podniky
Zadavatel, který chce podpořit malé a střední podniky prostřednictvím svých veřejných zakázek by měl nejprve analyzovat současný stav. Analýza by měla zejména odpovědět na otázky: účastní se malé a střední (případně místní nebo sociální) podniky vypisovaných zadávacích řízení? Pokud ne, jaký je důvod této neúčasti?

ii. Databáze místních malých a středních podniků
Pro účely výše uvedené analýzy i pro následné kroky je důležité mít přehled o místních malých a středních podnicích (včetně sociálních podniků). Vytvoření databáze místních podniků, která obsahuje nejen kontaktní údaje, ale i obory působení firmy, případně velikost obratu je výborným nástrojem pro oslovení potenciálních dodavatelů.

iii. Maximální transparentnost
Databáze místních malých a středních firem pak může být využívána k rozesílání informací o vypsaných veřejných zakázkách, výzev k podání nabídky nebo k obecnějšímu informování o připravovaných veřejných zakázkách v následujícím roce apod. O zakázkách by zadavatel měl také informovat v dalších komunikačních prostředcích, které místní podniky sledují – může se jednat o místní zpravodaj nebo jiné periodikum, webové stránky, podnikatelská sdružení. Dále je užitečné vést dialog i s neúspěšnými dodavateli a zjistit, zda v zadávacím řízení narazili na nějaké obtížně splnitelné požadavky, či jim podrobněji vysvětlit rozhodnutí o vítězi zakázky, aby příště mohli podat lepší nabídky.

b) Minimalizace administrativní náročnosti zadávacích řízení v následujících oblastech

i. Kvalifikace
Požadavky na kvalifikaci dodavatele nastavit tak, aby je mohly splnit i malé firmy. Tímto může zadavatel zároveň podpořit jejich účasti ve veřejných zakázkách s vyšší předpokládanou hodnotou a složitějším předmětem plnění, a tím i podpořit rozvoj malých a středních podniků.

ii. Finanční garance
Zadavatel by měl požadovat jen ty finanční garance, které souvisí s předmětem zakázky a mohou je splnit i malé podniky. V tomto ohledu je vhodné zvážit, zda vůbec požadovat jistotu ve smyslu § 41 ZZVZ a pokud ano, stanovit její výši, aby byla splnitelná i malými a středními podniky.

iii. Pojistné smlouvy
Zadavatel by měl požadovat jen přiměřené nastavení pojistných smluv, aby jejich uzavření nebylo bariérou vstupu malých a středních podniků do soutěže.

iv. Jasné požadavky plnění
V zadávací dokumentaci by mělo být jasně uvedeno, co je předmětem plnění a jaké požadavky zadavatel má. Malým a středním podnikům pak při vytváření nabídek pomáhají vzorové formuláře, šablony dokumentů, požadovaná struktura nabídek, tabulky k vyplnění apod. Zadavatel může pro potenciální dodavatele pořádat i školení (prezenční, online písemně či formou videa na Youtube), a pomoci jim tak v budoucnu podávat kvalitní nabídky.

v. Dostatek času na podání nabídky
Vzhledem k náročnosti příprav nabídky je vhodné, aby zadavatel poskytl dostatek času na vypracování nabídky, protože menší firmy nemají velký administrativní aparát. Malé a střední firmy mohou pro účely podání nabídky vytvářet sdružení nebo využít poddodavatele a příprava nabídky tak může být časově náročnější.

c) Rozdělení veřejné zakázky na části

V rámci veřejných zakázek na stavební práce se jedná spíše o okrajový způsob podpory, jelikož rozdělení stavby tak, aby ji mohlo plnit více dodavatelů, s sebou přináší řadu rizik a problémů. Za určitých okolností, zejména s ohledem na některé části předmětu veřejné zakázky nebo místo plnění, však může být rozdělení veřejné zakázky vhodné. V těchto případech však může být na základě rozhodovací praxe ÚOHS a judikatury správních soudů dovozena i povinnost veřejnou zakázku rozdělit.

d) Při rozdělování veřejných zakázek však nesmí dojít k obcházení povinností stanovených ZZVZ.

Existuje však povinnost rozdělit veřejnou zakázku?

ZZVZ k rozdělení veřejných zakázek, upravené zejména § 101, není přímo stanovená povinnost. Nepřímo ji však lze pro nadlimitní veřejné zakázky dovodit z povinnosti odůvodnit případné nerozdělení na části v rámci písemné zprávy zadavatele podle § 217 odst. 2 písm. m) ZZVZ.

To však neznamená, že zadavatelé mohou „spojovat" veřejné zakázky podle své vlastní úvahy. K dělení veřejných zakázek existuje obsáhlá rozhodovací praxe ÚOHS a judikatura správních soudů. V tomto ohledu lze odkázat zejména na rozsudek Krajského soudu v Brně sp. zn. 62 Af 57/2011 ze dne 1. 11. 2012, který mimo jiné stanoví: „*Za skrytou formu nepřípustné diskriminace v zadávacích řízeních je třeba považovat postup, kterým zadavatel znemožní některým dodavatelům ucházet se o veřejnou zakázku nesprávně širokým vymezením předmětu veřejné zakázky, a to bez možnosti podávání nabídek na části.*" Uvedený rozsudek je dostupný například na tomto odkazu.

Z uvedeného i dalších rozsudků pak odborná literatura dovozuje, že „nevyužití práva zadavatele rozdělit veřejnou zakázku na části může za určitých okolností představovat skrytou diskriminaci dodavatelů. Tato diskriminace může nastat v případě, kdy neexistují důvody, které by zadavateli umožňovaly veřejnou zakázku na části nerozdělit, současně sloučení jednotlivých částí do jednoho celku zužuje okruh potenciálních dodavatelů oproti situaci, kdy by k rozdělení na části došlo."[2]

V rámci veřejných zakázek na stavební práce je tak například nepřípustné spojit do jedné veřejné zakázky nerozdělené na části výstavbu budovy a její zařízení nábytkem, nejedná-li se o nábytek pevně spojený se stavbou (tím však nejsou myšleny například vestavěné skříně). Takové případy již rozhodoval i ÚOHS, a to například v rozhodnutí č. j. ÚOHS-S0703/2013/VZ-27216/2015/512/MHr ze dne 8. 5. 2015, které je dostupné zde.

Platební podmínky

Malé a střední podniky často vidí bariéru pro jejich účast na veřejných zakázkách v dlouhých lhůtách splatnosti. Proto by zadavatelé měli zkrátit platební termíny na minimum.

Příklady dobré praxe týkající se podpory účasti malých a středních podniků ve veřejných zakázkách naleznete v bodě 2.1.5.2. Více informací k této příležitosti odpovědného zadávání si můžete získat na stránkách Projektu.

II.1.5.2. Příklady dobré praxe

Přestože teoretických možností podpory malých a středních podniků je poměrně hodně, je tato podpora přímo ve veřejných zakázkách na stavební práce a projekční služby spíše okrajová. Nejvhodnější způsob podpory, a to dělení veřejných zakázek, totiž není v rámci veřejných zakázek ve stavebnictví (na rozdíl od jiných předmětů plnění) obvyklý a mnohdy není ani vhodný.

Fakticky se tak tento způsob podpory projevuje zejména ve zjednodušení způsobu podání nabídek. A to jednak formou zjednodušení textu zadávacích dokumentací, ale také přípravou dokumentů zjednodušujících podání nabídky (formuláře nabídek). Tento způsob podpory pravidelně využívají někteří zadavatelé jako Masarykova univerzita (která s tímto způsobem podpory malých a středních podniků začala), státní podnik Povodí Vltavy, Vysoké učení technické v Brně nebo město Jičín. Konkrétní příklad podoby zadávacích dokumentací a formulářů nabídky lze pro jednotlivé zadavatele nalézt na těchto odkazech: Masarykova univerzita, státní podnik Povodí Vltavy a město Jičín.

Volnější ruce v rámci podpory malých a středních podniků však zadavatelé mají ve veřejných zakázkách malého rozsahu. V tomto ohledu mohou například ve svých uzavřených výzvách oslovovat k podání nabídky právě malé a střední podniky, v otevřených výzvách pak umožnit podání nabídek i v listinné podobě. A to včetně podniků lokálních. Více k tématu lokalizace můžete zjistit v samostatné publikaci.

II.1.6. Participace a komunikace s cílovou skupinou a jinými zainteresovanými stranami

II.1.6.1. Popis příležitosti

Efektivně využít odpovědného veřejného zadávání při zadávání veřejných zakázek nejen ve stavebnictví lze pouze prostřednictvím široce koncipovaného, otevřeného dialogu se zainteresovanými stranami. V tomto ohledu je podstatná zejména participace budoucích uživatelů plnění (cílové skupiny), tedy těch,

[2] Zdroj: ASPI [právní informační systém], Wolters Kluwer ČR.

kteří z něj budou mít užitek. Neméně důležitá je i komunikace s dodavateli, od kterých zadavatel plnění s odpovědnými aspekty očekává, nebo spolupráci s odborníky podílejícími se na zpracování zadávací dokumentace či vyhodnocení nabídek.

Zmíněnými budoucími uživateli plnění mohou být v rámci veřejných zakázek na stavební práce například zaměstnanci zadavatele, obyvatelé obcí a krajů (respektive místních komunit) nebo učitelé, děti a jejich rodiče v případě stavebních prací na budovách škol. Každé ze zainteresovaných stran je dobré dát náležitý prostor pro vyjádření se k záměru veřejné zakázky a jejich potřebám odpovídající akcent. Případná nedostatečná komunikace se zainteresovanými stranami může vést k nedůvěře, nepochopení či dokonce nepřijetí výsledného řešení adresáty plnění.

Komunikace s koncovými uživateli (cílovou skupinou), resp. veřejností při investičních akcích

Při investičních akcích s širším společenským dopadem by základem mělo být transparentní informování o možných omezeních a nepříznivých dopadech z nich vyplývajících pro koncové uživatele, resp. veřejnost. Zadavatel by však měl dbát i na průběžné informování o průběhu výstavby, a do toho může zapojit rovněž dodavatele.

Jako vhodné se jeví požadovat po dodavateli, aby zřídil vhodný komunikační prostředek (například samostatnou webovou stránku nebo zajistit využití jiného informačního kanálu (sociální sítě, mobilní rozhlas, tištěná místní média, vývěsky apod.), a ve spolupráci se zadavatelem zajistit informování veřejnosti a komunikaci s veřejností o okolnostech plnění veřejné zakázky, které jsou pro komunitu relevantní a které přispívají ke zlepšení vnímání veřejné investice. Prospěšné může být zároveň zřízení kontaktního místa (ať již stejné formy nebo ve formě doplňkové, např. telefonní linky nebo e-mailové adresy) pro získávání zpětné vazby, vyřizování podnětů, připomínek nebo stížnosti k průběhu plnění. Samozřejmě požadavek bude relevantní pouze tam, kde to s ohledem na charakter zadávané veřejné zakázky bude smysluplné a přiměřené, tedy například kde plnění veřejné zakázky probíhá po delší dobu nebo například v zastavené oblasti intravilánu obce nebo města.

Další příklady metod komunikace s koncovými uživateli, resp. veřejností:

Veřejné projednání:	slouží k poskytnutí základních informací před zahájením výstavby a je otevřené všem. Součástí bývá i sběr připomínek.
Příklad prezentace:	prezentace zadavatele (příp. za účasti dodavatele), místo pro sběr podnětů/zpětné vazby. Vhodné zejména pro rozsáhlejší či jinak významné akce, zadavatel může (například) poskytnout dodavateli prostory pro provedení takovéto akce.
Den otevřených dveří:	je možné připravit kdykoli a rovněž slouží k informování, seznámení se s návrhy/vizualizací a průběhem výstavby pro širokou veřejnost. Je možné získat i zpětnou vazbu, či jiné podněty od lidí, kteří aktivně projeví zájem a (cíleně) navštíví dané místo. Příklad prezentace: panely s údaji/vizualizacemi, místo pro sběr podnětů/zpětné vazby, příp. přítomnost zástupce dodavatele (resp. osoby, která má dostatek informací o připravované akci).
Konzultační stánek:	je rovněž prezentační aktivita před zahájením výstavby s cílem informovat a získat zpětnou vazbu, tato metoda cílí na osoby (náhodně) procházející daným místem. Tato forma si vyžaduje přítomnost zástupce investora, případně zástupce zadavatele kvůli zodpovězení dotazů. Příklad prezentace: vytištěný návrh (banner, model apod.), osobní konzultace/zodpovězení dotazů, místo pro sběr podnětů/zpětné vazby.

Výstava ve veřejném prostoru:	další forma prezentace pro širokou veřejnost na vhodném frekventovaném místě, je možné doplnit například o přednášky nebo aktivity určené pro děti. Je určená široké veřejnosti a bez osobní účasti zástupce dodavatele, resp. zadavatele.

V rámci přípravy prezentací je dobré se zamyslet i nad přístupností akcí pro osoby s různými druhy znevýhodnění: důraz na specifika komunikace se znevýhodněnými skupinami (forma oslovení, možnost využít stakeholdery), bezbariérovost, vhodný čas a místo pro širokou veřejnost, srozumitelnost prezentace/výstupů, v případě potřeby zajistit formát vhodný i pro zrakově a sluchově znevýhodněné osoby.

Zadavatel však nemusí cílovou skupinu pouze informovat, může si od ní také sbírat data potřebná pro finální podobu předmětu veřejné zakázky. Cílem takového postupu je nastavit jeho finální podobu co nejblíže potřebám jeho uživatelů.

Z hlediska komunikace může být cílových skupin několik, proto je důležité si určit, zda bude zadavatel postupovat z pohledu územního, tematického/odborného, komunitního apod., nebo to bude kombinace různých skupin. Zadavatel se musí rovněž připravit na to, že s každou cílovou skupinou bude pravděpodobně komunikovat jiným způsobem. Jinak dané místo budou využívat návštěvníci polikliniky, jinak zdravotnický personál a z jiného úhlu pohledu na dané místo můžou nahlížet obyvatelé přilehlé části (např. s ohledem na problematiku parkování, či bezpečného přechodu dětí a seniorů). Pro cílenou komunikaci lze také doporučit oslovit zájmové skupiny, či jiná společenství a organizace zastřešující cílové skupiny.

Výstupem takového způsobu komunikace pak mohou být požadavky a náměty, jako je veřejně přístupná zeleň, využití vody v místě (včetně dešťové či šedé vody), zvýšení/udržení biodiverzity v místě plnění, vstřícnost projektu k ekologické dopravě (dostatek stojanů na kola, nabíjecí stanice pro elektromobily), možnost napustit si pitnou vodu do vlastní lahve (eliminace plastu) apod.

Participace cílových skupin

Při přípravě investičních stavebních veřejných zakázek je však třeba pamatovat i na participaci budoucích uživatelů, resp. cílových skupin, ale i široké veřejnosti. Pokud chce zadavatel dosáhnout jejich spokojenosti s plněním veřejné zakázky, je nezbytné, aby byli o celém procesu výstavby informováni, vyslechnuti ještě před vydáním konečného rozhodnutí o podobě projektu, respektive byli součásti samotného rozhodnutí, a tudíž se s ním i ztotožnili.

V tomto ohledu je nezbytné vymezení takových cílových skupin (uživatelé budovy, lidé se specifickými potřebami, obyvatelé v okolí, návštěvníci apod.) a okruhů jejich i zadavatelova zájmu, a to s ohledem na ovlivnitelné skutečnosti – nikoliv například legislativní nebo odborné limity. Neopomenutelným limitem je však i promyšlení způsobu komunikace s jednotlivými skupinami, které se mohou od sebe lišit.

Příklady participace, které lze mezi sebou kombinovat:

a) ***online sběr dat*** – sběr podnětů v přípravné fázi, nebo jako zpětná vazba k návrhům s použitím formulářů nebo různých aplikací (např. využitím i mapové aplikace);

b) ***dotazník*** – sběr podnětů v přípravné fázi, může jít o papírovou nebo online verzi, a to například pomocí otevřených (větší náročnost na zpracování) nebo uzavřených (měly by pokrývat všechny možnosti) otázek;

c) ***sousedské setkání nad mapou či komunitní vycházka*** – cílem je zjistit současný stav a potřeby uživatelů daného místa formou diskuse ve skupinách s facilitátory a zapisovateli.

Při volbě způsobu participace s cílovými skupinami je třeba také pamatovat na osoby s různými znevýhodněními a přístupností akce i pro tyto osoby (online forma, bezbariérovost osobní části akce, upravená verze pro zrakově postižené apod.).

Podrobnější rozpis metod a příkladů vhodného využití naleznete například v *Manuálu participace* Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy na tomto odkazu.

Je nutné však neopomenout i vyhodnocení z procesu participace, a to včetně popisu zohledněných výsledků pro zadávací podmínky konkrétní veřejné zakázky.

Komunikace s dodavateli při přípravě veřejných zakázek

Otevřenost a transparentnost v jednání s dodavateli pomáhá zadavateli budovat pověst důvěryhodného a transparentního partnera. Otevřeností a transparentností vůči dodavatelům rozumíme nejrůznější kroky zadavatele v jednotlivých fázích zadávacího řízení, i před ním, které vedou k dostupnosti poskytovaných informací pro co nejširší okruh dodavatelů, potenciálních účastníků zadávacích řízení. Takový postup má šanci rozšířit okruh dodavatelů podávajících nabídky v zadávacím řízení a podpořit tím soutěž o veřejnou zakázku.

Přínosné v tomto ohledu je využívání předběžných tržních konzultací, jak jsou upraveny v § 33 ZZVZ tehdy, když je to vhodné. Předběžné tržní konzultace pomáhají zadavateli, jak informovat dodavatele o svém záměru využít aspekty odpovědného veřejného zadávání, tak zjistit situaci na trhu s daným segmentem a také seznámit se s reakcí dodavatelů na záměry zadavatele. Umožňují zadavateli připravit zadávací podmínky realisticky a přitom tak, aby plnění co nejlépe vyhovělo jeho potřebám. Ostatně předběžné tržní konzultace už jsou řadou zadavatelů úspěšně využívány, zejména u komplexnějších plnění.

Důležitá je i otevřená a transparentní komunikace o společensky odpovědném přístupu zadavatele. Může se jednat o zveřejnění plánu zakázek se zdůrazněním priorit zadavatele, včetně využití odpovědných přístupů, které bude zadavatel požadovat. Nebo se může jednat o setkávání s dodavateli, kde jim takový plán zakázek bude otevřeně a transparentně představen a která jsou v Evropě známa pod názvem „Meet the buyer“ (Poznej svého zadavatele). To dodavatelům umožňuje připravit se na požadavky zadavatelů, včetně požadavků spojených s aspekty odpovědného veřejného zadávání. Taková jednání už někteří zadavatelé v České republice úspěšně využívají.

Více se o participaci a komunikaci s cílovou skupinou a jinými zainteresovanými stranami, a to včetně dodavatelů, dozvíte v bodě 2.1.6.2. Další informace k participaci a komunikaci s cílovou skupinou naleznete na tomto odkazu a ke komunikaci s dodavateli pak zde.

II.1.6.2. Příklady dobré praxe

Komunikace a participace s cílovou skupinou a dodavateli nabízí řadu zajímavých možností, jak získat zpětnou vazbu nebo podklady k nastavení zadávacích podmínek veřejných zakázek, stejně jako možnosti informování o průběhu jejich plnění. V dnešní době je možné se již inspirovat řadou příkladů dobré praxe nebo převzít, resp. upravit si vzorové textace pro vlastní použití.

Participace cílové skupiny při přípravě veřejné zakázky

ARCHITEKTONICKÁ SOUTĚŽ NA REKONSTRUKCI POLIKLINIKY POD MARJÁNKOU (Městská část Praha 6)

Městská část Praha 6 měla při přípravě rekonstrukce Polikliniky pod Marjánkou zájem na jejím provedení tak, aby co nejvíce vyhovovala jejím uživatelům – tedy zdravotnickému personálu a veřejnosti. Z toho důvodu se prostřednictvím veřejné ankety snažila získat jejich názor a zjistit si jejich potřeby. Cílem bylo poskytnout soutěžícím architektům ucelený soubor informací od zdravotnického personálu a veřejnosti za účelem tvorby jejich architektonického návrhu.

O anketě Městská část Praha 6 informovala na svých webových stránkách. Podklady k anketě jsou stále dostupné na tomto odkazu, výsledky ankety pak zde.

PLÁN REVITALIZACE SÍDLIŠTĚ LEHOVEC 2022-2027 (Městská část Praha 14)

Městská část Praha 14 dlouhodobě plánuje revitalizaci sídliště Lehovec. Za tím účelem se rozhodla zajistit si zpětnou vazbu veřejnosti zpracování dílčích projektových dokumentací, nastavení systematické péče o dané území a pro případné zadání architektonické studie/architektonické soutěže. Předmětnou činnost si městská část zajistila prostřednictvím výběru dodavatele v rámci veřejné zakázky malého rozsahu.

V rámci zadávacích podmínek uvedené veřejné zakázky zadavatel dodavatelům stanovil, že musí provést zmapování a vyhodnocení současné situace daného místa (analytická část), aktivně se zapojit do participace s obyvateli dané lokality, a to v minimálním rozsahu dvou participačních kol. Každé z těchto kol mělo být provedeno v minimálním počtu 6 veřejných setkání. Dodavatelé měli dále zpracovat SWOT analýzu; a následně vypracovali strategické a implementační části s návrhem vize a cílů v oblastech určených zadavatelem. Úkolem dodavatelů je pak i vypracování organizační struktury při zajištění implementace jednotlivých opatření dle metod projektového řízení, popř. dle standardů PRINCE2.

První setkání proběhlo v červnu 2021. Komentované prohlídky byly určeny zástupcům vlastníků/SVJ s cílem představit záměr, setkat se se zástupci dodavatele a společně si projít prostor sídliště a probrat budoucnost lokality včetně problémů, které obyvatele nejvíce trápí.

Více se o tomto příkladu dobré praxe participace cílové skupiny při přípravě veřejné zakázky dozvíte na následujícím odkazu a na profilu zadavatele k předmětné veřejné zakázce malého rozsahu.

Komunikace s dodavateli – Meet the Buyer

PŘEDSTAVENÍ PLÁNU VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK (Povodí Vltavy)

Státní podnik Povodí Vltavy byl jedním z prvních zadavatelů, který v roce 2018 začal s představováním svého plánu veřejných zakázek na konkrétní rok. Hlavním cílem tohoto postupu byla podpora účasti dodavatelů v zadávacích řízeních. Dodavatelé si totiž mohli rezervovat své kapacity v průběhu kalendářního roku na zakázky, o které budou mít největší zájem.

V průběhu let se podoba představení trochu pozměnila. Jelikož je státní podnik zadavatelem zejména stavebních veřejných zakázek, hlavní část programu byla vždy věnována veřejným zakázkám na stavební práce a projekční služby (s minimální hodnotou pro veřejné zakázky malého rozsahu zadávané v otevřené výzvě). Vedle toho byly představovány i veřejné zakázky na ostatní služby přesahující limit pro veřejné zakázky malého rozsahu a veřejné zakázky na dodávky zadávané v zadávacích řízeních. V průběhu času však tento zadavatel vyhradil představení veřejných zakázek na dodávky s ohledem na jejich okrajovost (a tedy nízký počet) při zadávací činnosti tohoto zadavatele z osobní části jednání do formy tiskové zprávy. Obdobně bylo naloženo i se službami zadávanými mimo režim ZZVZ, které nesouvisí s veřejnými zakázkami na stavební práce.

Zároveň původně osobní setkání s dodavateli bylo přesunuto do on-line prostředí z důvodu opatření souvisejících s pandemií nemoci Covid-19. Pro rok 2023 se však očekává opětovný návrat k osobnímu způsobu setkání.

Kromě samotného představení plánu veřejných zakázek zástupci státního podniku představují i činnost tohoto zadavatele v oblasti odpovědného zadávání. Dále dávají zástupcům dodavatelů tipy ve vztahu ke zjednodušení způsobu vypracování a podání nabídek a vyhnutí se problémům, se kterými se v nabídkách dodavatelů státní podnik v předchozím roce setkal.

Případovou studii naleznete na tomto odkazu, podklady uveřejněné na profilu zadavatele pak zde.

Komunikace s dodavateli – předběžné tržní konzultace

KASÁRNA JIČÍN, VÝSTAVBA DOPRAVNÍ A TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY A VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ (město Jičín)

Město Jičín kladlo velký důraz na kvalitní přípravu zadávacích podmínek veřejné zakázky. Důvodem byla historická důležitost a význam lokality místa plnění pro město, které má těsnou vazbu na historickou lípovou alej založenou v 16. století Albrechtem z Valdštejna. Místo plnění dále navazuje na historicky hodnotnou zástavbu rodinnými vilami z období první republiky.

Z uvedeného důvodu konalo město nejprve akci typu Meet the Buyer, avšak pouze ve vztahu k této veřejné zakázce. Jejím cílem bylo představení veřejné zakázky potencionálním dodavatelům, významu lokality místa plnění a zvažované aspekty odpovědného veřejného zadávání. V rámci tohoto setkání nevznikla žádná diskuse, všechny podklady vč. projektových dokumentací zpracovaných v té době byly následně uveřejněny na profilu zadavatele.

Po tomto prvotním setkání se konala předběžná tržní konzultace ve smyslu § 33 ZZVZ, které se mohl kromě dodavatelů z předchozí akce účastnit i jakýkoliv další dodavatel. Tržní konzultace se kromě technických parametrů plnění veřejné zakázky týkala i odpovědného veřejného zadávání. V tomto ohledu byly ze strany účastníků konzultace potvrzeny úvahy zástupců města týkající se nastavení jejich požadavků.

Po zpracování výsledků předběžné tržní konzultace následovalo vypsání veřejné zakázky, která je předmětem samostatného příkladu dobré praxe (přidat proklik).

Případovou studii naleznete na tomto odkazu. Zadávací dokumentace navazující veřejné zakázky je dostupná na profilu zadavatele.

Komunikace s cílovou skupinou a veřejností při investičních akcích

Komunikace s dodavateli při investičních akcích je činnost, kterou již v praxi vyzkoušelo několik zadavatelů (státní podnik Povodí Vltavy a Univerzita Karlova).

Komunikace vždy probíhala (respektive stále probíhá) prostřednictvím k tomu zřízené webové stránky, a to uveřejňováním aktualizací o průběhu prací včetně fotek a videí. Hlavním rozdílem mezi přístupy jmenovaných zadavatelů je požadavek na způsob zřízení webu, kdy Univerzita Karlova požaduje zřízení v rámci vlastních stránek dodavatele, kdežto Povodí Vltavy umožňuje zřízení v rámci samostatné domény.

Webovou stránku k veřejné zakázce Univerzity Karlovy na rekonstrukci chodeb Karolina naleznete na tomto odkazu a k zakázce státního podniku Povodí Vltavy na výstavbu nového přelivu na vodním díle Orlík pak zde. V rámci stavby na vodním díle Orlík je zaznamenáván a zveřejňován i průběh výstavby - fotky jsou dostupné na tomto odkazu. Samotné vzorové textace k oběma způsobům komunikace jsou dostupné na stránkách projektu.

II.1.7. Snížení negativních dopadů stavby na okolí

II.1.7.1. Popis příležitosti

Provádění stavebních prací dokáže mít podstatný negativní vliv na okolí místa plnění. Je pochopitelné, že odpovědní zadavatelé mohou chtít tyto negativní vlivy eliminovat nebo alespoň omezit. Přičemž způsob eliminace nebo omezení se bude lišit v závislosti na konkrétním druhu (kategorie) negativního dopadu.

Negativní dopady plnění veřejných zakázek na stavební práce lze roztřídit zejména do následujících kategorií:

a) **Emise**

Tyto emise lze dále třídit na:

i. Hlukové emise,

ii. Emise z motorových vozidel nebo jiných zařízení,

iii. Další emise – světlo, pach, vibrace, prach.

Zadavatel může požadovat různé způsoby snížení těchto emisí. V rámci emisí hluku to budou zejména protihlukové stěny, u emisí prachu vodní protiprachová mlžná děla. Při snaze o snížení emisí z motorových vozidel pak lze stanovit požadavek na provádění prací prostřednictvím nákladních vozidel splňující stanovenou emisní normu.

b) **Dopravní omezení a uzávěry**

Dopravní omezení a uzávěry dokážou mít negativní efekt na okolí nejen prostřednictvím trávení delšího času v kolonách, ale úzce souvisí i s hlukovými a prachovými emisemi a emisemi z motorových vozidel.

Při plnění veřejných zakázek je proto vhodné hledat řešení, která budou mít co nejmenší negativní dopady na dopravu v okolí místa plnění. Těmi mohou být například zkrácení dopravních omezení či uzavírek souvisejících s prováděním prací.

c) **Okolí obtěžující práce**

Zejména obyvatelé okolí místa plnění veřejné zakázky mohou negativně vnímat zvýšenou hlučnost, prašnost a vibrace způsobené plněním veřejné zakázky. V rámci snahy o omezení negativního vlivu těchto prací na obyvatele v okolí je lze naplánovat na časy, kdy budou nejméně obtěžující.

Za účelem zjištění preferencí obyvatel v rámci provádění takových prací je vhodné komunikovat přípravu zadávacích podmínek veřejné zakázky s cílovou skupinou nebo širší veřejností (bod 2.1.6).

Při snaze o snížení negativních dopadů stavby na okolí však nelze opomenout ani modulární stavby. Jedná se o větší stavební celky, které se staví ve výrobní hale a na staveništi se již jen montují do jednoho celku. Je tím omezena prašnost, hlučnost a maximum prací se děje jinde, čímž se zatěžování bezprostředního okolí stavby zkrátí na minimum.

Je na zvážení každého zadavatele, zda chce v zadávacích podmínkách veřejné zakázky fixně stanovit, jakým způsobem dojde ke snížení negativních dopadů stavby na okolí v technických podmínkách, nebo zvýhodní nabídky dodavatelů, které takové způsoby snížení (ať už zadavatelem předdefinované nebo nikoliv) nabídnou. Ať už si zadavatel zvolí jakýkoliv postup, je vhodné jej dopředu projednat i s odborníky i potencionálními dodavateli v rámci předběžných tržních konzultací (bod 2.1.6).

Snížení negativních dopadů stavby na okolí je téma, které úzce souvisí s problematikou podpory místní komunity a ekonomiky. MPSV k tomuto tématu vypracovalo samostatnou metodiku, kterou naleznete na tomto odkazu.

II.1.7.2. Příklady dobré praxe

Snížení negativních dopadů stavby na okolí vyzkoušeli čeští zadavatelé nejen v rámci stanovení zvláštních podmínek plnění, ale také v rámci hodnotících kritérií. Pro hodnocení byla zejména v níže uvedeném příkladu dobré praxe Masarykovy univerzity zvolena metoda BVA popsaná v podkapitole 4.2.

ZHOTOVENÍ STAVBY KONCERTNÍ SÁL, KONZERVATOŘ BRNO II (Jihomoravský kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	37 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky bylo zhotovení stavby Koncertního sálu Konzervatoře Brno, a to při maximálním zohlednění sociálně odpovědného zadávání v rámci dopadů stavby na plnění veřejné zakázky, poddodavatele i širší veřejnost.

Kromě jiného bylo cílem Jihomoravského kraje při plnění této veřejné zakázky snížit negativní dopady provádění stavebních prací na okolí. Kraj proto umožnil dodavatelům nabídnout předdefinované možnosti spočívající v

a) eliminaci záboru veřejného prostranství, spočívající v neuzavírání přilehlé ulice pro dopravu materiálu oproti řešení navrženému v projektové dokumentaci (dvoudenní kompletní uzavření provozu),

b) snížení hladiny akustického výkonu do okolí o min. 2 dB(A) vůči v projektové dokumentaci navržené hodnotě.

Důvodem tohoto postupu byla nemožnost ovlivnit podobu projektové dokumentace a skutečnost, že se stavba nachází ve vnitrobloku, jehož součástí jsou i obytné prostory.

Poměrně zajímavý byl i způsob hodnocení, kdy se hodnotila nejnižší nabídková cena se zohledněním přidané hodnoty. Prakticky hodnocení probíhalo tak, že zadavatel rozdělil nabídky do skupin podle nabídnuté přidané hodnoty (1. skupina – nabídnuty obě varianty, 2. skupina – nabídnuta pouze eliminace záboru veřejného prostranství, 3. skupina – nabídnuto pouze snížení hladiny akustického hluku, 4. skupiny – nenabídnuty žádné varianty). Následně Jihomoravský kraj podle pravidel stanovených v zadávací dokumentaci určil nejvýše přípustnou nabídkovou cenu a vybral dodavatele s nejnižší přípustnou nabídkovou cenou z první skupiny, ve které byla taková nabídková cena zařazena. Dodavatel s ekonomicky nejvýhodnější nabídkou však dokázal nabídnout obě varianty přidané hodnoty.

Podrobnější informace ke způsobu hodnocení naleznete v zadávací dokumentaci na profilu zadavatele.

Generální dodavatel stavby CETOCOEN OP VVV II (Masarykova univerzita)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	100 mil. Kč bez DPH	Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla generální dodávka biobanky včetně specifikovaného technického vybavení.

Masarykova univerzita v rámci hodnocení této veřejné zakázky stanovila požadavky na přidanou hodnotu spočívající v možnosti nabídnout předem definovaná vylepšení. Tato vylepšení se týkala mimo jiné

a) **zmenšení dopadů provádění plnění na okolí**

Optická a prachová bariéra umístěná na oplocení staveniště oddělující staveniště od okolí. Na bariéře měl být proveden potisk dle výběru zadavatele. Bariéra musela být funkční po celou dobu plnění veřejné zakázky. Zadavatelem předpokládaná cena vylepšení byla stanovena ve výši 150 000 Kč bez DPH.

b) **zpřísnění požadavků na hlukovou zátěž od stavby**

Snížení hladiny akustického výkonu min. o 3 dB pod stanovený limit. Zlepšení hlukové zátěže uvedené v Požadavcích objednatele v imisních bodech 1+6, 2+5, 3 a 4 o min. 3 dB. Zlepšení bylo nutné realizovat bez toho, aby bylo měněno architektonicko-stavební a stavebně-konstrukční řešení stavby. Navržené řešení muselo být bez vlivu na vydaná rozhodnutí (územní rozhodnutí a stavební povolení) a musely být zachovány provozně technické parametry a funkce jednotlivých technologických zařízení definovaných smluvními podmínkami i stavby jako celku. Zadavatelem předpokládaná cena vylepšení 1 000 000 Kč bez DPH.

Samotné hodnocení probíhalo tak, že nabídková cena byla stanovena jako pevná a hodnotila se pouze odborná úroveň členů realizačního týmu a přidaná hodnota. Ohodnocení přidané hodnoty probíhalo tak, že ke každé variantě, kterou mohl dodavatel nabídnout, byla fixně přiřazena předpokládaná cena vylepšení (viz výše).

Podrobnější popis způsobu hodnocení naleznete v odkazu na profil zadavatele.

VÝMĚNA OKEN V BUDOVĚ ŽEROTÍNOVO NÁMĚSTÍ 3, BRNO A REKONSTRUKCE SVĚTLÍKŮ NA STŘEŠE BUDOVY ŽEROTÍNOVO NÁMĚSTÍ 3, BRNO (Jihomoravský kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	55,7 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byly stavební úpravy související s výměnou oken a rekonstrukcí světlíků na střeše sídla budovy Jihomoravského kraje v Brně.

Jihomoravský kraj přistoupil k přípravě a zadání veřejné zakázky velmi komplexně, a to zejména s ohledem na skutečnost, že se jedná o budovu krajského úřadu. Z toho důvodu přistoupil kromě podpory obvyklých příležitostí odpovědného zadávání (důstojné pracovní podmínky a férové dodavatelské vztahy) i ke snaze o co nejvyšší materiálové využití odpadu (viz 3. kapitola) a snížení negativních dopadů stavby na okolí.

Jihomoravský kraj nechal dodavatele nabídnout konkrétní opatření, která mají v plánu přijmout za účelem snížení negativních dopadů provádění stavebních prací na chod úřadu. Jejich nabídky pak hodnotil v rámci jednoho z kvalitativních pod-kritérií nazvaného „Minimalizace dopadů stavebních prací na okolí“. Dodavatelé měli nabídnout opatření omezující zejména emise hluku, prachu, vibrací či zápachu. Dodavatelé však mohli nabídnout i způsob omezení provádění prací tak, aby se minimalizoval negativní vliv na chod úřadu, či způsob nakládání s vybouraným materiálem.

Podrobnější popis způsobu hodnocení, jakož i informace k nabídce vybraného dodavatele naleznete zejména v odkazu na případovou studii, ale také přímo na profilu zadavatele.

KASÁRNA JIČÍN, VÝSTAVBA DOPRAVNÍ A TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY A VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ (město Jičín)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	197 mil. Kč bez DPH	Případová studie
		Profil zadavatele

Město Jičín kladlo velký důraz na kvalitní přípravu zadávacích podmínek veřejné zakázky. Důvodem byla historická důležitost a význam lokality místa plnění pro město, které má těsnou vazbu na historickou lípovou alej založenou v 16. století Albrechtem z Valdštejna. Místo plnění dále navazuje na historicky hodnotnou zástavbu rodinnými vilami z období první republiky.

Z toho důvodu konalo město Jičín při přípravě zadávacích podmínek veřejné zakázky předběžné tržní konzultace. Více k tomu můžete zjistit v rámci předchozí podkapitoly (bod 2.2.6).

Za účelem snížení negativních dopadů provádění stavby na okolí se město rozhodlo nechat dodavatele nabídnout opatření, která budou sledovat cíl stanovený zadavatelem. Dodavatelé tak měli ve Formuláři nabídky popsat, jak budou eliminovat negativní dopady hluku, prachu, emisí a dalšími dodavatelem identifikovanými negativními jevy. Nabídky dodavatelů nebyly hodnoceny, jejich splnění však bylo zajištěno smluvně.

Textace ze smlouvy o dílo

> *„Zhotovitel je povinen dodržovat opatření, které navrhl ve své nabídce k eliminaci negativních dopadů stavby na okolí (prach, hluk, emise, další negativní dopady). Návrh zhotovitele tvoří přílohu č. 6 této smlouvy."*

Podrobnější informace ke způsobu podávání nabídek včetně nabídnutí způsobu eliminace negativních dopadů stavby naleznete na profilu zadavatele.

REVITALIZACE VLTAVY VRAŇANY – HOŘÍN (Povodí Vltavy, státní podnik)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	216 mil. Kč bez DPH	Profil zadavatele

Předmětem veřejné zakázky byla revitalizace břehu řeky Vltavy v úseku definovaném projektovou dokumentací. V rámci předmětu plnění mělo dojít k propojení pobřežní nivy s korytem toku, zvýšením biodiverzity břehů a zvýšení průtočnosti koryta.

Jelikož dopravní trasy k obslužnosti staveniště nebylo možné navrhnout jinak, než že směřovaly hustě zastavěným intravilánem obce, rozhodl se zadavatel stanovit podmínku směřující ke snížení emisí z nákladních automobilů určených k přepravě materiálu, a to konkrétně na normu Euro VI. Ke stanovení tohoto požadavku přistoupil po předchozí konzultaci s dodavateli.

Textace ze smlouvy o dílo

> *„Zhotovitel je povinen zajistit, aby každý nákladní automobil určený k přepravě jakéhokoliv materiálu nebo jakéhokoliv stroje při provádění díla splňoval emisní normu EURO VI."*

Podrobnosti k nastavení předmětné zadávací podmínky naleznete na profilu zadavatele.

II. 2
Manažer odpovědného veřejného zadávání

Nad rámec příležitostí odpovědného veřejného zadávání ještě samostatně v této kapitole uvádíme jejich „podpůrný" nástroj, kterým je osoba na straně dodavatele, jež bude hlavní kontaktní osobou pro zadavatele v otázkách souvisejících s odpovědným veřejným zadáváním v rámci plnění veřejné zakázky. Taková osoba by měla mít pro tuto oblast i odpovídající kvalifikační předpoklady.

V obecné rovině se jedná o vhodný prostředek k zajištění správného a účelného promítnutí sociálních aspektů do plnění veřejné zakázky na stavební práce v souladu se záměry a preferencemi zadavatele.

Požadování takovéto osoby se dá předpokládat (pouze) tam, kde to s ohledem na charakter zadávané veřejné zakázky bude smysluplné a přiměřené. Tedy tam, kde plnění veřejné zakázky je rozsáhlejší či komplexnější a je relevantní z pohledu odpovědného veřejného zadávání ve více ohledech či po delší období trvání smlouvy. Takovou osobu lze označit jako "manažera odpovědného veřejného zadávání" nebo jakýmkoliv jiným vhodným způsobem. Jeho úloha se promítá napříč všemi oblastmi, které se dotýkají odpovědných aspektů plnění veřejné zakázky.

Pro fungování v praxi bude zásadní promítnutí této pozice též do samotných zadávacích podmínek. Konkrétní návrh způsobu implementace této možnosti způsobu stanovení kvalifikace a také hodnocení lze nalézt ve vzorové textaci (viz bod 7.1.5).

II. 3
Jak přistoupit k sociálně odpovědnému zadávání ve stavebnictví?

Jednotlivé druhy veřejných zakázek ve stavebnictví trápí různé problémy, které je možné prostřednictvím odpovědného veřejného zadávání řešit. Obdobně lze odpovědným zadáváním těchto veřejných zakázek podpořit i některé celospolečenské zájmy, podpořit řešení problémů trápících společnost, popřípadě zajistit maximální užitek pro společnost či minimalizovat negativní dopad plnění veřejné zakázky.

Cílem této kapitoly je poskytnout zadavatelům přehled, kterým se v rámci svého odpovědného veřejného zadávání mohou řídit. A to bez ohledu na skutečnost, zda jsou v této oblasti teprve začátečníky nebo zkušenými matadory.

II.3.1. Sociálně odpovědné aspekty ve stavebních veřejných zakázkách

V rámci veřejných zakázek ve stavebnictví existuje řada sociálních aspektů, které lze řešit prostřednictvím odpovědného veřejného zadávání. Tyto aspekty lze snadno odvodit od příležitostí odpovědného veřejného zadávání popsaných výše (viz bod 2.1). Konkrétní podoba zmiňovaného řešení se bude odvíjet od skutečnosti, zda je cílem zadavatele předejít výskytu některých negativních skutečností při plnění těchto veřejných zakázek nebo chce zadavatel podpořit širší celospolečenské zájmy.

Z hlediska problémů dokáže plnění veřejných zakázek na stavební práce trpět zejména na nedodržování pracovněprávních předpisů (primárně v oblasti legálního zaměstnávání, odměňování a délky pracovní doby a doby odpočinku), bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a také problémy s včasností plateb generálního dodavatele poddodavatelům. Ve všech veřejných zakázkách na stavební práce je proto vhodné podporovat důstojné pracovní podmínky (viz bod 2.1.1) a férové podmínky v dodavatelském řetězci (viz bod 2.1.2). Oproti veřejným zakázkám na stavební práce jsou zakázky na projekční služby spíše méně „problematické". Ale i v těchto je vhodné odpovědnými požadavky podpořit dodržování důstojných pracovních podmínek a férových podmínek v dodavatelském řetězci (zejména pro případy poddodavatelského plnění, které se mohou někdy u větších projektů vyskytnout).

Podpora širších celospolečenských zájmů může směřovat hlavně k podpoře zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce (viz bod 2.1.3) či podpoře vzdělávání, praxe a rekvalifikací (viz bod 2.1.4). Přestože to tak na první pohled nemusí vypadat, jsou k této podpoře vhodné nejen veřejné zakázky na stavební práce, ale také zakázky na projekční služby. Konkrétní forma podpory je na volbě a preferencích každého zadavatele. Územní samosprávné celky mohou mít zájem podpořit například zaměstnanost, a to zejména tu místní. Vysoké školy nebo univerzitní města mohou podporovat získávání praxe studentů, a to zejména (nikoliv však výlučně) v rámci veřejných zakázek na projekční služby. Zadavatelé s širší územní působností pak mohou svůj způsob podpory volit s ohledem na předcházení některým společenským negativním následkům a podpořit například zaměstnávání osob se záznamem v rejstříku trestů.

Za všech okolností by se měli zadavatelé snažit maximalizovat užitek pro společnost. Přestože celospolečenský užitek může být získán způsoby podpory popsanými v předchozím odstavci, měli by zadavatelé uzpůsobovat plnění veřejných zakázek na stavební práce potřebám uživatelů jejich předmětů. To lze zajistit zejména prostřednictvím participace a komunikace s cílovou skupinou (viz bod 2.1.6).

Je však potřeba pamatovat také na skutečnost, že s plněním veřejných zakázek na stavební práce jsou spojena různá omezení a jiné následky, které mohou lidé z okolí místa plnění vnímat velmi negativně. Zejména v případě, kdy je místo plnění veřejné zakázky v intravilánu obce nebo má být veřejná zakázka plněna v budově za plného chodu úřadu je proto vhodné, aby zadavatelé zvážili požadavky na snížení negativních dopadů stavby na okolí (viz bod 2.1.7). Takovými mohou být zejména požadavky na snížení emisí hluku, prachu či vibrací, popřípadě minimalizace omezení dopravy.

II.3.2. A jak vlastně na to?

Výše uvedená část této metodiky poskytla přehled možností podpory a příkladů dobré praxe v rámci sociálně odpovědného zadávání. Takže zbývá otázka: Jak by měl konkrétní zadavatel k její podpoře přistoupit?

Odpověď na ni se však bude pro každého zadavatele lišit. Kromě úrovně zkušeností konkrétního zadavatele s odpovědným veřejným zadáváním bude například podstatné, koho bude chtít zadavatel svým odpovědným zadáváním podpořit (například v souladu s jeho strategickými cíli). Jak bylo zmíněno výše, územní samosprávný celek bude považovat za vhodné podpořit odlišnou cílovou skupinu než vysoká škola.

Bez ohledu na tyto rozdíly je však potřeba postupovat systematicky a ideálně i strategicky, nikoliv nahodile zkoušet různé způsoby podpory. S tím může zejména začínajícím zadavatelům pomoci metodika s názvem „Implementace odpovědného zadávání v organizaci".

KROK ZA KROKEM:
implementace odpovědného veřejného zadávání v organizaci ve čtyřech krocích

1.

Přihlašte se k odpovědnému veřejnému zadávání ve strategickém dokumentu

- Jednoznačně se přihlašte k odpovědnému veřejnému zadávání na úrovni top managementu, v komplexním strategickém dokumentu.
- Určete odpovědnosti za implementaci.
- Komunikujte přijetí principů, interně i navenek, pravidelně proškolujte zaměstnance.

2.

Strategicky zaměřte příležitosti odpovědného veřejného zadávání

- Ve strategickém dokumentu si stanovte prioritní příležitosti odpovědného veřejného zadávání podle toho, jakou přidanou hodnotu související s vašimi politikami a cíli chcete dosáhnout.
- Spolupracujte s dalšími úřady a odborníky.
- Určete si cíle: konkrétní, měřitelné, dosažitelné, relevantní a termínované (SMART).
- O zvolených příležitostech komunikujte interně i navenek.

3.

Zaveďte odpovědné veřejné zadávání do praxe (na úrovni zakázky)

- V plánu veřejných zakázek identifikujte vhodné veřejné zakázky a propojte je s vhodnými příležitostmi odpovědného veřejného zadávání.
- Začněte v malém a dobrou praxi rychle rozšiřte.
- Můžete využít kontrolní list k vyhodnocení příležitostí na úrovni zakázky (vzor najdete na konci tohoto dvojlistu).
- Komunikujte příležitosti zvolené pro konkrétní veřejnou zakázku navenek (předběžné tržní konzultace, akce typu „meet the buyer").

4.

Monitorujte, vyhodnocujte a stále zlepšujte

- Monitorujte a pravidelně vyhodnocujte klíčová data o procesu zadávání i o dopadech jednotlivých zakázek.
- Na základě výsledků revidujte zavedené postupy a priority.
- Sdílejte informace o výsledcích odpovědného veřejného zadávání.

Začínající zadavatelé uvažující o implementaci odpovědného zadávání v organizaci nebo v procesu jeho implementace se mohou soustředit zejména na nejpalčivější problémy, které veřejné zakázky na stavební práce trápí. Těmi jsou zejména problémy s dodržováním pracovněprávních norem a pozdní platby poddodavatelům. Podpora souvisejících příležitostí odpovědného veřejného zadávání, tedy důstojných pracovních podmínek a férových podmínek v dodavatelském řetězci, tvoří úplný základ sociálně odpovědného zadávání v rámci veřejných zakázek ve stavebnictví. Jako formu podpory si mohou zadavatelé zvolit Čestné prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky nebo Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci, které pokrývají podporu obou příležitostí. Případně mohou zadavatelé jít jednodušší cestou pomocí výlučné úpravy v obchodních podmínkách veřejné zakázky.

Na zkušenostech získaných výše uvedeným způsobem pak mohou začínající zadavatelé „stavět" při podpoře ostatních příležitostí odpovědného veřejného zadávání. Doporučit lze v tomto ohledu podporu zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce (viz bod 2.1.3) a podporu vzdělávání, praxí a rekvalifikací (viz bod 2.1.4). Při této podpoře je však již důležité provedení implementace odpovědného veřejného zadávání v organizaci.

Jak by však měli postupovat zadavatelé, kteří se již nevnímají jako začátečníci v oblasti sociálně odpovědného veřejného zadávání? Takoví zadavatelé již mají stanovené hlavní cíle podpory v této oblasti a implementované odpovědné veřejné zadávání v organizaci. A právě na plnění těchto cílů by se pak měli soustředit. Toho lze dosáhnout více způsoby, zejména však stanovením zvláštní podmínky plnění (viz bod 4.1) nebo multikriteriálním hodnocením (viz bod 4.2). Obecně lze uvést, že čím je konkrétní zadavatel zkušenější, tím více by se měl soustředit na multikriteriální hodnocení u veřejných zakázek, u kterých to dává smysl (nad rámec povinnosti u projekčních služeb zadávaných v zadávacích řízeních). Tímto postupem totiž může zadavatel získat největší hodnotu za jím vynaložené peníze. Je však třeba důkladně promyslet způsob takového hodnocení a k tomu se snažíme podat návod níže.

II.3.3. Sociálně odpovědné zadávání u dalších služeb souvisejících se stavebními pracemi

Přestože se v této metodice píše v souvislosti se stavebními veřejnými zakázkami na služby téměř výlučně o projekčních službách, lze sociálně odpovědné zadávání podporovat i v rámci jiných služeb souvisejících s veřejnými zakázkami na stavební práce. Mezi tyto služby patří technický dozor investora (popř. správce stavby ve smyslu smluvních podmínek FIDIC), autorský dozor (který lze však vnímat i jako projekční službu), koordinátor BOZP a další vysoce specializované služby (např. biologický dozor). Uvedené služby sice nedefinují předmět plnění veřejné zakázky na stavební práce tak jako služby projekční, mohou však mít na výslednou podobu a kvalitu (nebo nekvalitu) takové veřejné zakázky dost podstatný vliv. Tato skutečnost je pak důvodem, proč se zabývat sociálně odpovědným zadáváním i v rámci takových služeb.

Avšak s ohledem na skutečnost, že předmětné činnosti jsou vysoce specializované, je uplatnění příležitostí sociálně odpovědného zadávání při jejich plnění do značné míry limitované. I přesto je vhodné u těchto veřejných zakázek ze strany zadavatelů zvážit podporu důstojných pracovních podmínek. Dodržování zákonných předpisů, a to nejen ve vztahu k zaměstnancům dodavatele, by mělo být standardem, který budou zadavatelé ve svých veřejných zakázkách vždy vyžadovat. Obdobně by zadavatelé měli zvážit i podporu férových podmínek v dodavatelském řetězci, a to zejména u veřejných zakázek s předpokládaným poddodavatelským řetězcem. Ten se může vyskytnout zejména u kombinovaných služeb, kdy je například pod technický dozor investora podřazen biologický dozor nebo služby koordinátora BOZP. I v případě obvykle bezproblémového plnění takových veřejných zakázek může podpora zmíněných příležitostí sloužit jako prevence před výskytem negativních následků, kterým se snaží uvedené příležitosti zamezit.

Výše uvedené mohou zadavatelé podpořit i formou Etického kodexu dodavatele veřejné správy (viz bod 2.1.2). Tím si zadavatelé zajistí plnění podmínek stanovených nejen k důstojným pracovním podmínkám a férovým podmínkám v dodavatelském řetězci, ale také dalším skutečnostem směřujícím k podpoře férové hospodářské soutěže či zamezení střetu zájmů.

Z ostatních příležitostí odpovědného veřejného zadávání se podpora bude týkat zejména získávání praxí, a to právě s ohledem na vysokou specializaci uvedených služeb. Zejména v rámci služeb, jejichž předmětem je výkon technického dozoru investora, lze po dodavatelích požadovat zajištění praxe studenta vysoké školy odpovídající předmětu plnění veřejné zakázky na stavební práce. S ohledem na skutečnost, že mnoho takových veřejných zakázek na služby bude vykonáváno zejména malými podniky, je možné podporu zacílit i na ně.

III.

Environmentální odpovědnost a její zohlednění zadavateli ve stavebnictví

Druhou ze zásad vložených do § 6 odst. 4 ZZVZ byla zásada environmentálně odpovědného zadávání. Tou se podle § 29 odst. 1 písm. q) stejného předpisu rozumí postup,

> *„při kterém má zadavatel povinnost zohlednit například dopad na životní prostředí, trvale udržitelný rozvoj, životní cyklus … stavební práce a další environmentálně relevantní hlediska spojená s veřejnou zakázkou."*

Z uvedené definice je patrné, že pod pojem environmentálně odpovědného zadávání lze podřadit velice širokou škálu činností, přístupů a plnění, jež se budou výrazně lišit podle konkrétního předmětu plnění veřejné zakázky.

To může být na první pohled až odrazující, protože zadavatel, který chce pečlivě jednat v souladu s uvedenou zásadou, může být zpočátku zahlcený množstvím informací a možností, které lze využít, respektive stanovit v rámci každé jednotlivé veřejné zakázky. V případě environmentálně odpovědného přístupu k zadávání veřejných zakázek je v rámci každé níže „definované" příležitosti obrovské množství nástrojů a způsobů jejího dodržení.

V České republice je obvyklé, že se zadavatelé snaží obsáhnout veškerou matérii související se zadáváním veřejných zakázek v rámci konkrétní organizace. S ohledem na vysokou odbornost a rychlý vývoj v oblasti environmentální odpovědnosti je však třeba nebát se přiznat, že není možné si vše zajistit in-house, a rozhodnout se využít odborných služeb v konkrétních oblastech (což nutně nemusí být pouze projektanti).

Cílem této metodiky není dát komplexní návod pro postup zadavatelů. V takovém případě by tato metodika dosahovala stovek stran textu. A navíc by s ohledem na překotný vývoj technologií a postupů v poslední době zastarávala ještě rychleji než procesory pro počítače a mobilní telefony.

Cílem této metodiky je dát zadavatelům návod, na co by se měli při přípravě investičních akcích soustředit. K tomu tato kapitola metodiky obsahuje odkazy na odborníky vypracované metodiky, jiné publikace a také webové stránky, kde je možné se s konkrétní problematikou seznámit do větší podrobnosti. Vedle toho jsou v metodice uvedené ověřené příklady dobré praxe zejména z českého zadavatelského prostředí, kterými je možné se inspirovat.

III. 1
Jak přistoupit k environmentálně odpovědnému zadávání ve stavebnictví?

Strategicky.

A to v tom smyslu, že veřejné zakázky napomáhají naplňovat cíle zadavatelů, které mohou mít stanovené ve svých interních dokumentech (ať už nazvaných jako strategie nebo jakkoliv jinak). V rámci snahy o zmírnění změny klimatu a zastavení či alespoň zpomalení zhoršování životního prostředí je potřeba postupovat odpovědně v rámci všech, nejen stavebních, veřejných zakázek zadávaných každým zadavatelem. Chytrými veřejnými nákupy za využití ekologicky šetrných řešení lze zmenšit přímé negativní dopady na životní prostředí, podpořit mitigační a adaptační opatření v souvislosti se změnou klimatu, snižovat množství odpadu a rozsah znečištění, zaměřit se na využívání obnovitelných zdrojů energie, ale také podpořit udržitelný přístup na trhu s daným segmentem či dávat průmyslu stimulaci pro vývoj zelených technologií, ekoinovace. Ekologicky šetrné veřejné zakázky mohou navíc přispět i k udržitelnému rozvoji daného regionu. Proto by si měli zadavatelé stanovit hlavní cíle, kterých chtějí svým odpovědným veřejným zadáváním dosáhnout, a jejich naplnění pak prostřednictvím jimi zadávaných veřejných zakázek sledovat.

Důležitost strategického postupu v rámci snahy o zmírnění změny klimatu a zhoršování životního prostředí vnímá i Evropská unie. To je důvod, proč doporučuje využití institutu zeleného veřejného zadávání („*Green public procurement*"). Přestože se jedná o volitelný nástroj, hraje klíčovou roli ve snaze Unie o přeměnu na ekonomiku efektivně využívající své zdroje. K tomu je na stránkách Evropské komise zveřejněna publikace Nakupujte zeleně! (Buying Green!). Jedná se o příručku o zelených veřejných zakázkách, která pomáhá orgánům veřejné správy nakupovat zboží a služby s nižším dopadem na životní prostředí. Je také užitečnou příručkou pro tvůrce politik a společnosti, které reagují na zelené veřejné zakázky. Ve stavebnictví je však podstatný i Evropský rámec pro udržitelné budovy či iniciativa New European Bauhaus.

Vedle toho lze využít i „zelená" kritéria, vypracovaná z gesce Evropské unie, která obsahují možná a vhodná **environmentální kritéria pro výběr a zadání veřejné zakázky na konkrétní předmět plnění**. Jsou v nich také uvedeny specifikace a podmínky pro plnění veřejných zakázek, které lze přímo (částečně nebo úplně) vložit do zadávací dokumentace, doplněné o návrhy konkrétních textů do smluv.

Kritéria jsou vždy rozdělena na dvě skupiny:

a) **Základní kritéria:**

Vhodná k použití pro jakéhokoli zadavatele. Zaměřují se na klíčové dopady na životní prostředí a jsou navržena pro použití s minimálním dodatečným ověřovacím úsilím nebo zvýšením nákladů.

b) **Komplexní kritéria:**

Ta berou v úvahu více aspektů nebo vyšší úrovně ochrany životního prostředí a jsou vhodná pro ty zadavatele, kteří chtějí jít v podpoře environmentálních a inovačních cílů dál. Použití těchto kritérií však již může vyžadovat další úsilí k ověření jejich splnění nebo mírné zvýšení nákladů ve srovnání s jinými produkty se stejnou funkčností.

Tato kritéria jsou vypracována k jednotlivým hlavním předmětům plnění veřejných zakázek. Ke stavebnictví se vztahují Kritéria pro projektování, výstavbu a údržbu silnic a Kritéria pro silniční osvětlení a dopravní signalizaci.

Při snaze o zmírnění změny klimatu je důležité i nakládání se surovinovými zdroji a snaha o minimalizaci vzniku odpadu. V rámci ekologicky šetrných řešení je proto vhodné využít principů cirkulární ekonomiky. **Cirkulární veřejné zadávání** je specifickým typem zelených veřejných zakázek, v jejichž rámci zadavatelé nakupují mimo jiné stavební práce tak, aby přispěli k uzavírání materiálových a energetických cyklů. Cílem tohoto postupu je co **nejefektivnější způsob nakládání se zdroji** a v nejlepším případě zamezení negativních dopadů na životní prostředí a zamezení vytváření odpadů v rámci celého životního cyklu prostřednictvím uzavírání materiálových a biologických toků. Ve stavebnictví jsou principy cirkulární ekonomiky uplatňovány zejména v rámci opětovného využití stavebních výrobků nebo jejich částí ke stejnému účelu, ke kterému byly původně určeny, využití získaných vedlejších produktů a zabezpečení recyklace produkovaných stavebních a demoličních odpadů především jako vstup do výroby produktů se shodným materiálovým složením. Více o cirkulárním zadávání je možné se dozvědět na tomto odkazu, v této publikaci (pouze v angličtině) nebo v překladu Metodiky Evropské komise k zásadám cirkulární ekonomiky při projektování budov.

Kromě těchto však existují i publikace vypracované cíleně pro české prostředí. Tyto jsou dostupné zejména na webových stránkách Institutu cirkulární ekonomiky. Patří mezi ně hlavně metodika Cirkulární Česko - Cirkulární veřejné zakázky a soukromé nákupy nebo Metodika veřejného i soukromého cirkulárního nakupování.

Pro usnadnění dodržení zásady environmentálně odpovědného zadávání proto MPSV připravilo Kontrolní list pro vyhodnocení sociálně a environmentálně odpovědného zadávání a inovací ve veřejné zakázce na stavební práce, a to včetně verze s komentářem. Tento kontrolní list kromě nasměrování zadavatelů v problematice ekologicky šetrných řešení může sloužit také jako způsob zdůvodnění postupu zadavatele vyžadovaný § 6 odst. 4 ZZVZ.

Za účelem jednoduché orientace mezi kontrolním listem a touto metodikou je proto v této kapitole respektováno členění uvedeného kontrolního listu. Jsou zde proto uvedeny základní příležitosti, jimiž zadavatelé mohou přímo snižovat negativní dopady změny klimatu a zhoršování životního prostředí, a pak i pomocné nástroje, kterými lze uplatnění uvedených příležitostí dále podpořit.

Na co však zadavatelé musí pamatovat je, že na všechny dále popsané skutečnosti je třeba dbát již při přípravě investičních akcí. A to při zpracování projektové dokumentace, která bude podkladem zadání veřejných zakázek na stavební práce (obvykle dokumentace pro stavební povolení u paušálních zakázek a dokumentace pro provedení stavby u měřených zakázek). Požadavky související s níže uvedenými příležitostmi by proto již měly být součástí zadávacích podmínek veřejných zakázek na projekční služby.

III.1.1. Základní příležitosti

III.1.1.1. Snížení energetické náročnosti výstavby a uhlíkové stopy budovy

Snížení energetické náročnosti výstavby a uhlíkové stopy budovy je jeden z hlavních způsobů dodržení environmentální odpovědnosti při zadávání veřejných zakázek. Jednou z příčin změny klimatu a zhoršování životního prostředí jsou emise skleníkových plynů, přičemž tato příležitost směřuje k dlouhodobému omezení jejich vzniku. Tedy nejen pří výstavbě, ale hlavně při používání budovy. S energetickou náročností a uhlíkovou stopou budovy souvisí náklady na výstavbu a provozování budovy. Takové budovy sice mohou být dražší na výstavbu, při zohlednění dlouhodobých provozních nákladů však bývají díky úsporám celkově levnější.

Při snaze o snížení energetické náročnosti výstavby a uhlíkové stopy budovy by mělo být prvořadé, zda je to možné dosáhnout pomocí vhodného architektonického a stavebního řešení budovy či její části. U novostaveb se klade důraz především na jednoduché a funkční hmotové řešení či optimálně zvolenou orientaci budovy. U novostaveb i rekonstrukcí je vhodné dbát na kvalitní návrh obálky budovy (kvalitní tepelná izolace, kvalitní okna, stínicí prvky

pro prevenci letního přehřívání) a vhodně zvolenou skladbu technologií, zajišťujících nejen kvalitní vnitřní prostředí, ale i šetrný provoz. Jako pomocný nástroj při řešení této otázky mohou zadavatelé využít například Desatero pasivního domu vypracované Centrem pasivního domu.

Pokud zadavatel plánuje výměnu zdroje tepla anebo chladu, je pak vhodné volit zdroje s nízkou spotřebou neobnovitelné energie a rovněž hledat i celkové řešení umožňující pokrýt alespoň část spotřeby energie z obnovitelných zdrojů, např. solární kolektory, fotovoltaické panely, tepelná čerpadla, kotle na biomasu, a to i ve vzájemné kombinaci. Není-li možné využít obnovitelné zdroje, pak lze zvážit instalaci některého z alternativních systémů, např. kogenerační výrobu elektřiny a tepla. Další možností je nákup elektrické energie z obnovitelných zdrojů na komoditní burze.

Energetickou náročnost budovy lze však snížit i vhodným způsobem řešení tepelné pohody zejména v letních měsících. Tomu napomůže optimální souhra okenních ploch, akumulační hmoty, vytápění a větrání, stínících zařízení, tepelné izolace a jiných dotčených faktorů. Takové řešení umožní uživatelům zajistit komfortní teplotu v každém ročním období. Principiálně by z důvodů energetické efektivity měl mít přednost pasivní systém (noční chlazení, komínový efekt v kombinaci s efektivním stínícím zařízením – dle požadavků na odpovídající osluněné plochy) před aktivními chladicími systémy (plošné chladicí systémy, klimatizace).

K dosažení správné energetické efektivity budovy je dále nezbytné monitorování provozu a měření spotřeby vody a energií, jinak nelze budovu efektivně řídit. Energetický management je základem provozu jakékoliv budovy, ať už se jedná o novostavbu nebo již fungující budovu. Pro systematické sledování a plánování může zadavatel využít normu ČSN EN ISO 50001 Systémy managementu hospodaření s energií – Požadavky s návodem k použití, která informuje, jak lze postupně dosáhnout maximální úspory energie a s tím souvisejících provozních nákladů.

Při snaze o snížení spotřeby energií však nelze přehlédnout ani lidský faktor. Uživatelé mají významný vliv na energetickou potřebu budovy. Snížit vliv lidského faktoru mohou zejména uživatelské manuály/příručky, jejichž zpracování lze požadovat po dodavateli. Cílem je dát k dispozici hlavní uživatelské skupině informace, které vysvětlí, jak má být budova energeticky efektivně provozována bez ztráty pohodlí. V takovém manuálu mají být zmíněny nejdůležitější aspekty témat jako je teplota vnitřního vzduchu (regulace topení / chlazení), mechanické větrání a větrání přirozené okny, stínění, všeobecné osvětlení a osvětlení pracoviště, efektivní provoz jiných spotřebičů energie (PC, tiskárny atd.).

Více informací k této příležitosti naleznete na níže uvedených odkazech:

- na webu Úsporných budov a energetického managementu,
- v Katalogu kritérií CEBA pro veřejné budovy - novostavby,
- v rámci kritérií certifikace SBTool CZ,
- v Metodice CZGB pro kvalitní přípravu projektu udržitelné šetrné budovy nebo její rekonstrukce prostřednictvím veřejných zakázek,
- v Metodice integrovaného návrhu budov pro investory,
- na webu Centra pasivního domu,
- na webu k Metodice Performance Design & Build,
- ve Směrnici o zajišťování a dodržování kvality montovaných domů.

III.1.1.2. Šetrné nakládání s primárními zdroji a podpora cirkulární ekonomiky

Dalším aspektem, který může mít nemalý vliv i na celkové náklady investora související s výstavbou budov, je šetrné nakládání s primárními zdroji a podpora cirkulární ekonomiky. S cílem v maximálně ekonomicky udržitelné výši snížit objem materiálů z primárních surovin, zvýšit opětovné využití stavebných materiálů a výrobků anebo využít stavební a demoliční odpady.

Dalším aspektem, který může mít nemalý vliv i na celkové náklady investora související s výstavbou budov, je šetrné nakládání s primárními zdroji a podpora cirkulární ekonomiky. S cílem v maximálně ekonomicky udržitelné výši snížit objem materiálů z primárních surovin, zvýšit opětovné využití stavebných materiálů a výrobků anebo využít stavební a demoliční odpady.

Zadavatelé by měli zejména zvážit využití druhotných surovin a surovin z lokální produkce, které není třeba dovážet na zbytečně dlouhé vzdálenosti. V zadávacích podmínkách by proto neměli oklešťovat možnosti trhu tím, že budou definovat požadavky explicitně na využití primárních surovin. Obdobně pak již při přípravě investiční akce je třeba zvážit, zda bude v budoucnu snadno možné některé materiály nebo konstrukce použité v rámci stavby, opětovně použít nebo recyklovat.

Při rozhodování o využití konkrétních materiálů na stavbě by měli zadavatelé také zvážit využití certifikovaných stavebních výrobků. Kromě samotného šetrného nakládání se zdroji surovin totiž zadavatelé využitím materiálů, které mají některou z dostupných environmentálních certifikací, podpoří i výrobce šetrné k životnímu prostředí a výrobce transparentně sdílející informace o environmentálních dopadech výrobků na životní prostředí.

V případě demolicí nebo rozsáhlých rekonstrukcí lze zadavatelům doporučit provést předdemoliční audit. Jeho cílem je zjistit přehled použitých stavebních materiálů, které budou při demolici zajištěny a návrh jejich následného maximálního opětovného znovuvyužití nebo recyklace. Zadavatelé tak již ve fázi projektu mohou předcházet vzniku odpadu a plánovat opětovné znovuvyužití získaných materiálů a výrobků na konkrétní stavbě.

Nakonec by zadavatelé měli dbát na to, aby technické zadání investiční akce umožnilo preferovat v rámci materiálového řešení materiály s nízkou uhlíkovou stopou a svázanou primární energií. Volba materiálů zpravidla určuje konstrukční řešení a naopak. Je proto důležité definovat požadavek na snížené svázané dopady využívaných stavebních materiálů před zpracováním základního statického a energetického konceptu budovy. Vyhodnocení je možné provést podle kritéria "Spotřeba neobnovitelné primární energie" a "Potenciál globálního oteplování". Typicky se bude jednat o přírodní, obnovitelné a přírodě blízké materiály, ale také materiály s vysokým obsahem recyklované složky.

Více informací k této příležitosti naleznete na níže uvedených odkazech:

- v Katalogu výrobků a materiálů s obsahem druhotných surovin pro použití ve stavebnictví,
- v environmentálním prohlášení o výrobku (EPD),
- v Katalogu stavebních výrobků Envimat,
- v Metodickém návodu pro řízení vzniku stavebních a demoličních odpadů a pro nakládání s nimi,
- v Protokolu EU o nakládání se stavebními a demoličními odpady,
- v Katalogu kritérií CEBA pro veřejné budovy - novostavby,
- v rámci kritérií certifikace SBTool CZ.

III.1.1.3. Šetrné nakládání s vodou a adaptace na změnu klimatu

Jedněmi z nejvýraznějších důsledků změny klimatu jsou úbytek podzemních vod a zvýšení průměrných teplot, které je patrné zejména v parných letních měsících ve městech. Touto příležitostí lze s uvedenými důsledky změny klimatu bojovat alespoň na lokální úrovni.

Pro zamezení nadměrného používání pitné vody by měli zadavatelé zvážit alespoň částečné nahrazení jejího používání vodou dešťovou nebo šedou. Nahrazení části spotřeby pitné vody dešťovou může zejména u velkých objektů přinést vedle environmentální úspory i úsporu ekonomickou. Pro využití šedé vody je potřeba s návrhem odděleného vodovodu v objektech počítat již v rané fázi návrhu novostavby nebo rekonstrukce (to je však ze své podstaty vhodné jen pro rozsáhlé celkové rekonstrukce budov).

V rámci adaptace na změnu klimatu je vhodné, je-li to pro zadavatele ekonomicky proveditelné, použít zelené střechy a fasády. Tyto velice efektivně ovlivní nejen mikroklima v okolí budovy, ale i v ní a tím mimo jiné sníží energetickou náročnost na chlazení budovy v letních měsících či pomůžou snižovat tepelné ztráty. Zároveň se jedná o prvek, který zvyšuje biodiverzitu, zadržuje vodu v krajině a prostřednictvím své estetiky zvyšuje kvalitu veřejného prostoru i samotné stavby. Je však třeba pamatovat na skutečnost, že zelená střecha i zelená fasáda jsou specifické prvky, které mohou klást nároky na statický návrh budovy. Je vhodné zvážit jejich provedení v úvodní fázi přípravy stavebního projektu.

Dosažení cíle sledovaného touto příležitostí však napomůže i využití prvků modrozelené infrastruktury. Prostřednictvím modrozelené infrastruktury, jakožto souboru dále uvedených na sebe navazujících technických a přírodě blízkých opatření, jsou investoři (zejména města a obce) schopní významně snižovat negativní dopady změny klimatu a zajistit tak pro své okolí bezpečné a zdravé životní prostředí. Prvky modrozelené infrastruktury zejména přispívají k udržitelnému hospodaření s dešťovou vodou. Umožňují její zadržení, zasakování či další využití přímo v místě jejího dopadu. Nástrojem k takovému hospodaření s dešťovou vodou jsou již jednou výše zmíněná přírodě blízká (např. plochy zeleně, vegetace či propustné a polopropustné povrchy) i techničtější opatření (vsakovací, retenční či akumulační objekty). Podpora modrozelené infrastruktury i přírodě blízkých řešení má řadu benefitů – zmírňují efekt tepelných ostrovů, podporují biodiverzitu a obecně přispívají ke zkvalitnění tzv. ekosystémových služeb.

Více informací k této příležitosti naleznete na níže uvedených odkazech:

- v publikaci Podpora adaptace budov a měst na nedostatek vodních zdrojů a zvyšování teploty,
- v příručce Ekonomika a přínosy zelených střech,
- v Metodice pro hospodaření s dešťovou vodou ve vazbě na zelenou infrastrukturu,
- v Metodice plánovaní veřejných prostranství malých obcí.

III.1.1.4. Práce s lokalitou

Zásadu environmentální odpovědnosti lze zohlednit i v rámci plánovaní investiční akce s ohledem na její lokalitu. Tato příležitosti v sobě nese poměrně širokou škálu nástrojů, a to od zachování biodiverzity v místě až po plánování šetrných způsobů dopravy k budoucí stavbě.

V rámci plánování investice s ohledem na místní biodiverzitu je vhodné provést mimo jiné hodnocení lokality pro plánovanou investici s ohledem na její hodnotu pro životní prostředí. To je mimo jiné důvod, proč v dnešní době dochází k revitalizacím brownfieldů. Dává se tím opětovný účel nevyužívanému a často zanedbanému místu. A to navíc místu, kde došlo ke zničení původní biodiverzity. To ale neznamená, že by se mělo stavět jen na brownfieldech. V případě staveb „na zelené louce" je vhodné zvážit a učinit kroky k zachování původní biodiverzity. Takové kroky je však třeba plánovat dopředu a učinit je ještě před započetím stavebních úprav pozemku.

Neméně důležité je také vytvořit si plán práce s původní zeminou na stavebním pozemku. Ten je možné zajistit v rámci tzv. plánu deponie, jenž by měl být vytvořen odbornou osobou ještě před začátkem stavebních prací v rámci investiční akce.

Zohledněny by měly být i opatření zmírňující negativní dopady provádění stavebních prací na okolní prostředí. Tato část velmi úzce souvisí se sociální odpovědností. Stejně jako v té i sem lze zařadit například snížení škodlivých emisí, které vznikají při zhotovení díla, a to ať už hlukové či další emise jako jsou světlo, pach, vibrace a prašnost, emise z motorových vozidel nebo jiných zařízení. Patří sem ale i modulární/offsite stavby, kdy se větší stavební celky staví ve výrobní hale a na staveništi se již pak montují do jednoho celku.

Nakonec by zadavatelé měli při plánování investiční akce zohlednit také šetrné způsoby dopravy z budovy a do ní. Ty lze podpořit zejména zlepšením dostupnosti MHD, zajištěním možnosti bezpečného přístupu pro pěší a pro cyklisty, napojením na městkou síť cyklotras a cyklostezek, poskytnutím stojanů na kola a dobíjecích stanic pro prostředky elektromobility.

Více informací k této příležitosti naleznete na níže uvedených odkazech:

- v Příručce pro investory při revitalizaci brownfieldů k aplikaci principů energetické efektivity a udržitelnosti,
- v publikaci Veřejné zakázky jako nástroj podpory místní komunity, ekonomiky a životního prostředí,
- v Katalogu kritérií CEBA pro veřejné budovy - novostavby,
- v rámci kritérií certifikace SBTool CZ.

III.1.1.5. Zdravé vnitřní prostředí

V případě investičních akcí, jejichž předmětem jsou novostavby nebo rekonstrukce budov, je vhodné pamatovat i na vnitřní prostředí, které ovlivňuje, jak se bude uživatelům budova užívat. A tedy zda budou novostavbu nebo rekonstrukci budovy vnímat pozitivně nebo negativně.

Vnitřní prostředí v budovách ovlivňuje několik základních aspektů. A to kvalita vzduchu, dostatečné a vyvážené osvětlení, akustika, tepelná kvalita, ergonomie, použité materiály, rostliny. Řešení vnitřního prostředí je komplexní problematika, do které vstupuje řada proměnných. Například v rámci plánovaného vnitřního osvětlení je třeba hledat vyváženost mezi přirozeným a umělým osvětlením. Pro přirozené osvětlení je důležitá jeho úroveň a rovnoměrnost. Podle toho pak bude voleno osvětlení umělé. Jeho úroveň by zase měla být volena s ohledem na funkci jednotlivých prostorů (viz ČSN EN 12464-1:2002). Z uvedeného vyplývá, že ke správnému nastavení technických parametrů investiční akce je vhodné zajistit si kvalitního odborníka, a to i nad rámec projektantů, jejichž služby zadavatelé obvykle využívají.

Do zdravého vnitřního prostředí se však řadí i zvážení inkluzivních prvků pro přístup a zázemí konkrétní budovy. Zadavatelé by v tomto ohledu měli zajistit rovnocennou přístupnost do budovy a její užívání pro lidi, kteří mají pohybový, zrakový, sluchový nebo mentální handicap. Zároveň též například pro starší osoby, těhotné ženy, osoby s dětmi. Zadavatelé zváží přístupnost do budovy nad rámec důsledného plnění vyhlášky 398/2009 Sb. a dále:

i. přístup do stavby bez schodů a vyrovnávacích stupňů, příp. bezbariérovou rampou, stejně jako přirozené nebo umělé vodicí linie musí být v rámci hlavního vchodu do budovy,

ii. opatření navržená pro plnění vyhlášky neznamenají podřadné nebo méněcenné užívání budovy oproti užívání osobami bez jakéhokoliv handicapu.

Více informací k této příležitosti naleznete na níže uvedených odkazech:

- na webu Zdravá budova,
- v Manuálu pro komplexní přípravu projektů veřejných budov s ohledem na kvalitu vnitřního prostředí zejména ve školských budovách,
- v Katalogu kritérií CEBA pro veřejné budovy - novostavby.

III.1.1.6. Komunitní energetika

Jako příležitost, která je však na hranici s pomocnými nástroji, lze vnímat i komunitní energetiku. Jedná se o oblast, v jejímž rámci lze v budoucnosti očekávat nemalý rozvoj, a to zejména s ohledem na způsob bydlení obyvatel ve městech. Neznamená to však, že se může rozvíjet pouze ve městech. Komunitní energetika je ve své podstatě systém výroby energie prostřednictvím obnovitelných zdrojů vlastněných skupinou občanů, obcí nebo dalších komunit. Komunitní obnovitelné zdroje fungují na zcela odlišném principu než běžné elektrárny vedené komerční-

mi firmami. Smyslem komunitní energetiky není finanční zisk, tak jako to má řada komerčních subjektů působících v oblasti energetiky. Hlavním smyslem je poskytování environmentálních, sociálních a ekonomických služeb místní komunitě, obci nebo jinému společenství vlastníků. Komunitní elektrárny jsou ve vlastnictví a správě místních lidí, obcí, farmářů, zemědělců nebo sousedů.

Vytvoření komunitního energetického společenství přináší mnoho výhod z globálního i lokálního pohledu. V první řadě jde o propojení místních stakeholderů (obyvatelé, zadavatel a místní firmy) s cílem vyrábět elektřinu a teplo z obnovitelných zdrojů energie a jejich spotřeba v daném místě. Daná obec či město se tak decentralizuje, stává se soběstačným a snižuje tak výši poplatků. Tímto přístupem zadavatel (resp. společenství) přispívá i k bezuhlíkové ekonomice a zvyšování podílu obnovitelných zdrojů. Mimo to však zadavatel, resp. společenství, může vyrobené přebytky ukládat do baterií nebo je prodávat dále a zisk z prodeje použít pro udržování zařízení a případný zbytek použít na rozvoj dané komunity. Z pohledu udržitelnosti je samozřejmostí využití obnovitelných zdrojů energie, především solární, resp. větrné a vodní s ohledem na možnosti místa realizace.

Dále se však kromě výroby elektřiny lze zaměřit i na výrobu tepla, resp. chlazení. V tomto případě zadavatel využívá systém dálkového vytápění. Teplo vyrobené na jednom místě se distribuuje skrz izolovaná potrubí obyvatelům. K výrobě tepla se rovněž doporučuje využít obnovitelné zdroje energie, např. biomasa, geotermální energie, tepelná čerpadla, případně solární energie. V případě výroby tepla a elektriky z bioplynové stanice je důležité myslet i na vstupní surovinu. Z pohledu cirkulární ekonomiky je ideální zpracování odpadu z gastronomických provozů a domácností, čistírenských kalů či výkalů zvířat nebo zbytkové biomasy ze zemědělské výroby, a ne cílená zemědělská produkce. Jedním z výstupů je i zbylý odpad z výroby, tzv. digestát, který se využívá v zemědělství jako vysoce kvalitní hnojivo a tím dochází k uzavírání biologických toků. Jako příklad dobré praxe lze uvést obec Kněžice ve Středočeském kraji, která byla první energeticky soběstačnou obcí v ČR, jež v zařízení na biomasu spaluje organický odpad, který produkuje teplo, a to se potrubím přepravuje do obydlí pro vytápění i ohřev vody. Organický materiál obec nakupuje od zemědělců, vyrobené teplo prodává obyvatelům a zisk tak zůstává v dané obci na další rozvoj. Bioplynová stanice rovněž zpracovává bioodpad (včetně hnoje ze zemědělských družstev ve vesnici, odpad z lesnictví nebo zahradnictví, kal ze septiků, a dokonce i zbytky z restaurací v okolí) a vyrábí z něho teplo i elektřinu. Dodavatel stavby úzce spolupracoval s partnery projektu, zapojil do něj místní občany a vyškolil je, aby mohli zařízení řídit a spravovat. Při výstavbě byly využívány jen materiály českých dodavatelů, byly minimalizovány dopady na životní prostředí a bylo efektivně nakládáno s odpady. Byla zajištěna vysoká úroveň bezpečnosti práce a ochrany zdraví. Obec s budováním energetické nezávislosti začala před více než 16 lety, což je důvodem, proč neuvádíme bližší odkazy na způsob zadání veřejné zakázky a není tak tento příklad uveden ani v příkladech dobré praxe níže.

III.1.2. Pomocné nástroje

III.1.2.1. Využití certifikací

Certifikace budov

Certifikace zelených budov hodnotí vliv budovy na životní prostředí nejenom z pohledu emisí, spotřeby energií. Dopady výstavby budovy působí v širší míře, než je samotný prostor budovy. Existuje několik certifikačních systémů udržitelnosti budov, LEED a BREEAM jsou celosvětově nejrespektovanější a nejčastěji využívané pro hodnocení administrativních, obchodních a logistických objektů. Hodnotí se specifikace budovy, designu, konstrukce a užívání. Kromě těchto komplexních existují i menší specifické certifikace (např. na parkování).

V České republice se objevuje pět systémů: LEED, BREEAM, DGNB, SBToolCZ a WELL. SBToolCZ je národní český certifikační nástroj pro vyjádření úrovně kvality budov, a to v souladu s principy udržitelné výstavby. Proces certifikace byl oficiálně představen a uveden do provozu v červnu 2010.

SBToolCZ je stále jediným lokalizovaným nástrojem v ČR a jako jediný respektuje místní klimatické, stavební a legislativní poměry. SBToolCZ vychází z mezinárodně uznávané metody a hodnotí podobná kritéria jako ostatní zahraniční metody. Metodika SBToolCZ je založena na multikriteriálním pojetí, kdy do hodnocení vstupuje sada

různých kritérií, které zohledňují principy udržitelné výstavby. Rozsah kritérií, která vstupují do procesu hodnocení, se liší dle typu budovy (obytné budovy, administrativní budovy aj.) a dle fáze životního cyklu, který je posuzován (fáze hodnocení kvality návrhu budovy, fáze hodnocení kvality budovy).

Více se o certifikacích budov můžete dozvědět na tomto odkazu.

Environmentální prohlášení produktu

Environmentální prohlášení o produktu (EPD) slouží jako deklarace vlastností výrobku, a to za účelem prezentace skutečných dopadů konkrétního výrobku na životní prostředí. Samotné prohlášení neznamená, že je daný produkt šetrnější k životnímu prostředí. Poskytuje však srovnatelné informace, podle kterých může zadavatel při zpracování zadávacích podmínek veřejné zakázky ekologický výrobek preferovat.

Environmentální prohlášení produktu představuje soubor měřitelných informací o vlivu produktu na životní prostředí v průběhu jeho životního cyklu (např. spotřeba energií a vody, produkce odpadů, vliv na změnu klimatu, eutrofizaci, rozrušování ozonové vrstvy apod.). Tyto informace se zjišťují metodou analýzy životního cyklu a mohou být doplněny i dalšími údaji, jež jsou považovány za podstatné. V podstatě se jedná o podrobný průkaz produktu o jeho vlivu na životní prostředí.

Česká informační agentura životního prostředí vede databázi environmentálních prohlášení produktu. Tato databáze je dostupná zde.

III.1.2.2. Zefektivnění procesu výstavby

Pod pojmem zefektivnění procesu výstavby si lze představit celou řadu přístupů, fakticky se jím ale směřuje ke způsobu přípravy projektu a jeho následné realizaci.

Zefektivnění může probíhat zejména prostřednictvím využití služeb nezávislého konzultanta (poradce, odborníka) a způsobem zadání projektu či provedení projektové přípravy (např. architektonická soutěž či studie). Zmíněný konzultant pomůže vhodně nastavit celý proces přípravy zadání projektu a bude partnerem vybraným architektům a projektantům v průběhu návrhu budovy. Poradí s možnostmi a vhodností případného využití některých z existujících certifikačních schémat i vhodným nastavením cíle, nebo pomůže připravit způsob zadání veřejné zakázky (např. Design & Build & Operate, resp. Performance Design & Build – k tomu viz níže). Tímto postupem může zadavatel získat za investované prostředky v rámci investiční akce maximální možnou energetickou úsporu. Dále může taková odborná osoba pomoci zadavatele nasměrovat na možnosti získat na energeticky úsporný návrh spolufinancování pomocí některého z existujících dotačních programů (např. OPŽP).

Jednou z forem zefektivnění procesu výstavy je i vyžití metody BIM. Přestože je s touto metodou nutné počítat již při přípravě investiční akce (účel využití, rozsah a míra detailu se musí určit již v zadávacích podmínkách veřejné zakázky na projekční služby, resp. veřejné zakázky na stavební práce u Design & Build projektů), nejvyšší dopad bude mít při její realizaci a následném provozu budovy. V tomto ohledu představuje zavedení metody BIM komplexní proces vytváření a správy digitálních dat o budově či jiné vhodné stavbě během celého jejího životního cyklu. Významně přispívá ke zvýšení kvality a úspoře nákladů i času při jejich přípravě, provádění a provozování.

Více se k způsobům zefektivnění procesů výstavby můžete dozvědět na těchto odkazech:

- na webu k energetickému poradenství EKIS,
- na webu Koncepce BIM.

III.1.2.3. Hodnocení nákladů životního cyklu

Hodnocení nákladů životního cyklu (LCC – Life Cycle Cost) je vhodné zejména u novostaveb a rozsáhlých rekonstrukcí, a to i dílčích technologií nebo v případě dispoziční změny budov. Je totiž třeba pamatovat na skutečnost, že prvotní investiční náklady jsou pouze částí v mozaice celkových nákladů vynaložených v průběhu životního cyklu stavby. Platí přitom pravidlo, že vyšší úroveň efektivně vynaložených nákladů na počátku stavby může v dlouhodobém horizontu výrazně snížit náklady na údržbu budovy a tím přinést investorovi značné úspory v průběhu jejího životního cyklu.

Metoda stanovení nákladů životního cyklu pomáhá zjišťovat všechny náklady, které bude třeba vynaložit po celou dobu životního cyklu stavby. Tyto náklady se pak pomocí diskontování převedou na jejich současnou hodnotu. Tímto způsobem lze vůči sobě poměřovat a hodnotit různé návrhy řešení konkrétní investiční akce.

K hodnocení nákladů životního cyklu mohou zadavatelé využít v České republice aplikovanou metodiku SBTool CZ. V době vypracování této metodiky existují verze metodiky pro následující druhy a fáze životnosti:

a) metodika pro administrativní budovy (2022),

b) metodika pro bytové domy (2022),

c) metodika pro rodinné domy (2022),

d) metodika pro školské budovy (2022),

e) metodika pro budovy terciálního vzdělávání (2022).

Každá verze metodiky obsahuje dílčí hodnocená kritéria, která jsou rozdělena do třech základních skupin, a to environmentální kritéria (životní prostředí), sociální kritéria a ekonomika a management. Tato základní kritéria jsou doplněna o čtvrtou skupinu týkající se lokality budovy. Tato skupina se sice hodnotí, ale její výsledek nevstupuje do výsledného certifikátu kvality.

Vztah uvedených kritérií lze graficky zvýraznit následovně:

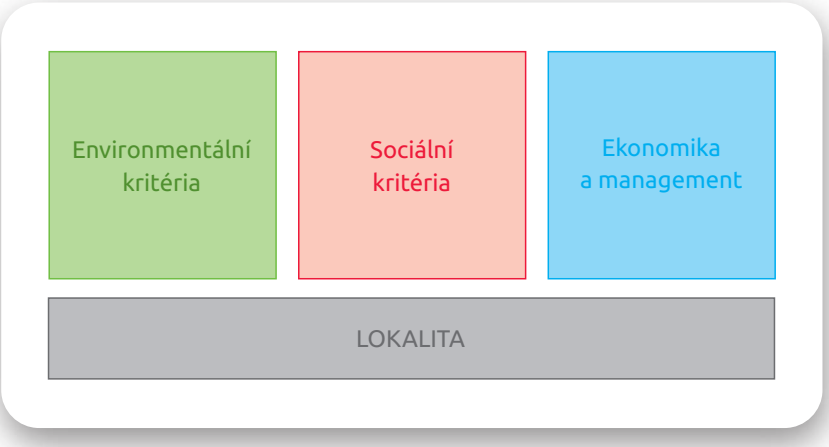

Každé kritérium je dle předepsaného algoritmu vyhodnoceno a pomocí kriteriálních mezí (tzv. benchmarků) se tato hodnota normalizuje na jednotnou stupnici. Hodnota indikátoru předmětného kritéria se tak převede na stupnici 0 až 10.

Tato stupnice má následující význam:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
interval 0 až 4:				**interval 4 až 6:**		**interval 6 až 8:**		**interval 8 až 10:**	
Hodnota indikátoru daného kritéria odpovídá stavu obvyklému v ČR nebo splnění legislativních, či normativních požadavků (pokud jsou nadefinovány). **Tento stav je v podstatě standardní.**				Hodnota indikátoru koresponduje **s nadstandardní (dobrou) kvalitou.**		Hodnota indikátoru odpovídá **vysoké kvalitě.**		Hodnota indikátoru odpovídá **nejvyšší kvalitě**, v některých případech také dosažení nejlepších dostupných technologií.	

Výsledné body ze všech kritérií se následně vynásobí váhami, vážené body jednotlivých kritérií se sečtou a dostane se tak celkový výsledek (opět v rozsahu 0 až 10), jehož hodnota reprezentuje úroveň kvality předmětné budovy.

O metodice SBTool CZ se můžete dozvědět více na tomto odkazu.

III.1.2.4. Energetické služby se zaručenou úsporou

Energetickými službami se zaručenou úsporou se rozumí činnosti, jejichž účelem je ověřitelné a měřitelné nebo výpočtem stanovené zvýšení účinnosti užití energie nebo jejichž účelem jsou úspory spotřeby energie prostřednictvím energeticky účinných technologií nebo provozní činností, údržbou nebo kontrolou. V angličtině se tyto činnosti označují jako Energy Performance Contracting, z čehož vychází obecně známá zkratka metody EPC.

Předmětem těchto služeb je zejména návrh, projektování a realizace investičních úsporných opatření v existující budově, areálu nebo jiné provozní jednotce včetně energetického managementu. Úsporná opatření jsou několik let splácena z dosažených úspor, přičemž si lze i vyhradit, že investiční náklady ponese dodavatel. Pro celý projekt je jen jeden dodavatel (poskytovatel energetických služeb), který na sebe bere většinu finančních i technických rizik. Úspora energie je tímto dodavatelem zadavateli garantována. V případě jejího nedosažení se uplatňují sankční mechanismy, v případě dosažení vyšších úspor se o ně obvykle podělí zadavatel s dodavatelem. V obecné rovině je možné konstatovat, že využití energetických služeb se zaručenou úsporou je vhodné pro budovy s vysokou spotřebou energie a s horší energetickou účinností. V takovém případě je možné dosáhnout zajímavých úspor provozních nákladů.

Samotná realizace takového projektu bude probíhat ve třech fázích. Nejprve bude nutné provést studii vhodnosti použití metody EPC. V případě kladného výsledku posouzení může zadavatel přistoupit k přípravě a administraci veřejné zakázky. Ta bude obvykle provedena prostřednictvím metody Performance Design & Build & Operate. Nakonec po výběru dodavatele proběhne samotná realizace úsporných opatření a následné sledování a měření jejich výkonu při skutečném provozu. Po uplynutí doby, na kterou byly tyto služby sjednány proběhne konečné vyhodnocení s následky podle uzavřené smlouvy.

Vyhodnocování však může (a mělo) by probíhat již průběžně, aby bylo možné reagovat na případné hrozby nesplnění garance včas. V tomto ohledu je třeba pamatovat na skutečnost, že zadavatel i dodavatel jsou na stejné lodi. Oba chtějí dosáhnout úspor na straně zadavatele. A proto je případná včasná reakce na hrozbu nesplnění garance pro obě strany výhodnější, než případná aplikace sankčních ustanovení.

Více se o energetických službách se zaručenou úsporou můžete dozvědět zde.

III.1.2.5. Design & Build, Performance Design & Build

Design & Build ve svých různých variantách je metodou dodávky výstavbových objektů, která je charakteristická tím, že odpovědnost za zpracování projektové dokumentace a tím i za celkovou kvalitu provedení projektu je přenesena zcela, nebo částečně, na zhotovitele stavby. Objednatel obvykle ve svém zadání specifikuje pouze účel, standardy, rozsah a výkonová kritéria plnění.

Cena smluvního plnění je obvykle stanovena paušálně a bez vymezení soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr. Platby se tak provádí podle harmonogramu plateb, nikoliv podle rozsahu skutečně provedených prací. Zadavatel díky tomu může lépe předvídat celkovou cenu výstavby a dobu dokončení. Naopak, dodavatel na sebe bere vyšší riziko, které je zohledněno v jeho cenové nabídce či jeho nabízeném technickém řešení.

Výhoda tohoto způsobu zadání pro zadavatele spočívá mimo jiné ve skutečnosti, že zadavatel nemusí mít se samotnou realizací projektu, který je předmětem veřejné zakázky, velké zkušenosti. Odborná stránka projektu je v tomto případě přenesena na dodavatele. Nedostatečně zkušený zadavatel by však měl využít služeb poradce pro přípravu projektu zadávaného touto metodou. Uvedená metoda je vhodná jako podpora environmentálně odpovědného zadávání. Je tím totiž dán prostor zhotoviteli a může tak dojít k využití jeho zkušeností a také inovativního potenciálu.

Další neopomenutelnou výhodou tohoto způsobu zadání je jeho relativní rychlost v porovnání s měřenými kontrakty. Projektová příprava na straně zadavatele je obvykle ukončena v rámci dokumentace k územnímu řízení (pro zadání projektu Design & Build není legislativně stanovena žádná minimální úroveň projektové dokumentace). Zadává se i po přípravě projektové dokumentace pro stavební povolení, v takovém případě je však prostor pro návrh dodavatele minimální a možnosti tohoto způsobu zadání jsou proto limitovány. Následně se již připravuje technické zadání, kterým je definován účel, standardy, rozsah a výkonová kritéria projektu. Ty však nejsou ani zdaleka tak podrobné jako v dokumentaci pro provádění stavby. Zrychlení pak spočívá zejména ve skutečnosti, že se projektová fáze částečně překrývá z fází realizační.

Performance Design & Build & Operate, Design & Build & Operate

Realizační fáze však nemusí skončit dokončením stavebních prací. Jednou z variant této metody zadání je i následné provozování stavby (proto doplnění „& Operate“). Smluvní závazky s dodavatelem v takovém případě nekončí dokončením stavby, ale až uplynutím doby, na kterou byl sjednán provoz stavby z jeho strany. Důvodů pro takový postup je více, často se však v praxi pojí s výše popsanými energetickými službami se zaručenou úsporou. Takový způsob zadání se označuje jako metoda Performance Design & Build & Operate. Klasický Design & Build (& Operate) je v takovém případě doplněn o výkonovou složku, kdy dodavatel ručí za dosažení úspor prostřednictvím provedení úsporných opatření (k tomu viz předchozí podkapitola).

Více se o Design & Build projektech můžete dozvědět na tomto odkazu a o Performance Design & Build v této metodice.

III.1.3. Další zdroje

Kromě všech výše uvedených existují i další zdroje, ze kterých lze čerpat při zadávání veřejných zakázek v souladu se zásadou environmentální odpovědnosti. S ekologicky šetrnými řešeními se lze seznámit na tomto odkazu, k cirkulární ekonomice je možné zjistit více zde. To však nejsou zdaleka jediné zdroje. Ostatní se však mohou týkat spíše okrajových témat nebo být ze zahraničí. Z toho důvodu je v metodice uvádíme samostatně na tomto místě.

V případě zájmu o dřevostavby lze doporučit publikaci vypracovanou Ministerstvem zemědělství. Jedná se o Průvodce využitím dřeva ve veřejných zakázkách. V publikaci lze kromě tipů do zadávacích dokumentací dohledat i příklady dobré praxe.

V případě novostaveb nebo rekonstrukcí budov je vhodné se seznámit s Metodickým pokynem pro zadávání zakázky na dodávku nových nebo výměnu stávajících oken. Přestože se jedná o odborný dokument, obsahuje doporučení zejména ve vztahu k likvidaci odpadů.

Inspiraci ze zahraničních příkladů dobré praxe lze čerpat například z webových stránek Procura+ (včetně oceněného příkladu dobré praxe Jihomoravského kraje) nebo Nadace Ellen MacArthur.

Vedle toho do budoucna budou udávány trendy v oblasti environmentálně odpovědného veřejného zadávání i ze strany Evropské unie. K této oblasti Evropská komise mimo jiné vydala Evropský rámec pro udržitelné budovy. Jedná se o nástroj pro zpřístupňování a hlášení udržitelného výkonu v rámci budov. Jednoduše řečeno (slovy komise) se jedná o jednoduchý vstupní bod pro uplatnění principů cirkulární ekonomiky ve stavebnictví. Kromě uvedeného odkazu se více o tomto nástroji můžete dozvědět v tomto průvodci (pouze v angličtině).

III. 2
Příklady dobré praxe

V této kapitole uvádíme souhrn příkladů dobré praxe z oblasti environmentálně odpovědného zadávání. Na rozdíl od kapitoly k sociálně odpovědnému veřejnému zadávání zde nejsou příklady dobré praxe rozděleny podle příležitostí. Takový postup není dobře možný, protože by byl velmi nepřehledný. V rámci environmentálně odpovědných veřejných zakázek je v podstatě normou, že jedna zakázka obsahuje (řeší) větší množství příležitostí environmentální odpovědnosti. Přestože se tato skutečnost vyskytuje i u sociálně odpovědných veřejných zakázek, nedosahuje takové intenzity.

Pro vyřešení popsaného problému a zvýšení přehlednosti této metodiky proto ke každému příkladu dobré praxe uvádíme hashtagy odpovídající výše uvedeným základním příležitostem a pomocným nástrojům v rámci environmentálně odpovědného veřejného zadávání. Díky tomu je možné vyhledávat konkrétní příklady dobré praxe jen podle zájmové oblasti. Níže uvádíme souhrn použitých hashtagů, podle kterých je možné v příkladech dobré praxe vyhledávat.

Příležitost/nástroj	Hashtag
Snížení energetické náročnosti výstavby a uhlíkové stopy budovy	#sníženíenergetickénáročnosti #sníženíuhlíkovéstopy #rekuperacetepla
Šetrné nakládání se zdroji surovin a podpora cirkulární ekonomiky	#šetrnésuroviny #cirkulárníekonomika #SDO
Šetrné nakládání s vodou a adaptace na změnu klimatu	#šetrnávoda #zelenástřecha #zelenáfasáda

Práce s lokalitou	#práceslokalitou
Zdravé vnitřní prostředí	#vnitřníprostředí
Komunitní energetika	#komunitníenergetika
Hodnocení nákladů životního cyklu	#LCC
Energetické služby se zaručenou úsporou	#energetickéslužby
Design & Build (& Operate), Performance Design & Build	#DesignBuild

Zároveň pro vyloučení pochybností uvádíme, že se příklady dobré praxe téměř výlučně týkají projektů, v nichž byli investorem veřejní zadavatelé. Neznamená to, že by v soukromém sektoru nebyly zajímavé projekty, spíše naopak. „Problém" soukromých projektů je však skutečnost, že jejich projektové dokumentace nebývají veřejně dostupné. Lze si tak dohledat, jaké environmentálně odpovědné příležitosti byly při jejich stavbě a provozu využity, není však možné poskytnout více než pár obecných informací. Naopak u veřejnoprávních projektů lze kromě obecnějších informací v rámci této metodiky poskytnout i odkazy na profil zadavatele, kde si je možné (v absolutní většině) i po zadání veřejné zakázky stáhnout projektové dokumentace a seznámit se projektem do větší podrobnosti.

Dále jsou vedle příkladů dobré praxe v příloze této metodiky uvedeny i dvě vzorové textace. Na ty je cíleně odkázáno u jednoho z níže uvedených příkladů dobré praxe (Fakultní nemocnice Olomouc).

Nakonec upozorňujeme, že uvedené příklady dobré praxe slouží zejména jako inspirace. Nelze je bez dalšího zkopírovat do vlastního projektu zadavatele, a to proto, že žádný projekt není stoprocentně shodný. Tomu odpovídá i skutečnost, že samotné environmentálně odpovědné zadávání je na rozdíl od toho sociálně odpovědného mnohem více ovlivněno (jeho možnosti jsou určovány) samotným předmětem veřejné zakázky.

FN OLOMOUC – NOVOSTAVBA 2. IK A GERIATRIE (Fakultní nemocnice Olomouc)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	55,7 mil. Kč bez DPH	Případová studie	#sníženíenergetické-náročnosti
		Profil zadavatele	#šetrnávoda
			#zelenástřecha
			#vnitřníprostředí

Fakultní nemocnice v Olomouci v roce 2018 dokončila stavbu nového II. pavilonu interní kliniky gastroenterologie a geriatrie. Cílem původního projektu byla stavba s velmi nízkou energetickou náročností. Díky tomu byla v době svého otevření jedinou nemocniční stavbou, které splňovala standardy pasivního domu.

Na střeše budovy byla za účelem hospodárného nakládání s vodou zřízena zelená retenční střecha. Jejím prostřednictvím v horkých letních dnech dochází i k regulaci, respektive snižování teploty vnitřního prostředí v budově. Vedle toho je v rámci budovy využíváno i odpadní teplo pro ohřev ze zdroje chladu (vzduchotechnických zařízení).

Jako první nemocnice v tuzemsku začala budova využívat tzv. technologie chlazených stropů, která slouží ke snižování vysokých teplot v interiéru. Jedná se o maximálně šetrný způsob chlazení, kdy nedochází

k proudění vzduchu, přičemž v jednotlivých místnostech se udržuje potřebná stabilní teplota, a to i v horkých dnech. Pro pacienty a samozřejmě i nemocniční personál to znamená vysoký uživatelský komfort, který je navíc velmi šetrný pro všechny astmatiky a alergiky. Pro „zaklopení" chladicí technologie byly v podhledech použity speciální sádrokartonové desky s příměsí grafitu, který zvyšuje tepelnou vodivost.

„Nová klinika má řadu inovací, jedná se o první nemocniční stavbu v pasivním energetickém standardu a jsou zde poprvé v České republice použity chlazené stropy. Budova je šetrná nejen energeticky, ale také ve vztahu ke svým uživatelům. Ergonomické rozložení provozů a spojovací tunely ušetří čas a energii zdravotníkům stejně jako zařízení usnadňující manipulaci s nadměrně obézními pacienty. Budova je vybavena kontrastním LED osvětlením usnadňujícím orientaci osobám s poruchami zraku. Vznikla stavba, která posouvá soudobý standard zdravotnických zařízení směrem k vyšší kvalitě a šetrnosti, což by se mělo stát normou."

Ing. arch. Adam Rujbr ze společnosti Adam Rujbr Architects, autor projektu stavby

Velký důraz byl kladen i na zdravé vnitřní prostředí. Kromě již výše popsaného je takové prostředí zajištěno i návrhem půdorysu budovy (písmeno U), který zajišťuje ve spojení s optimálním poměrem pevných a prosklených ploch možnost prostupu přirozeného denního světla do budovy, a to i na tradičně temnější místa, jako jsou schodiště či chodby. Tato skutečnost je ještě podpořena speciálně zešikmenou úpravou ostění a fasády u většiny oken.

Zajímavostí projektu je propojená vnitřní pošta (běžná a cytostatická linka) sloužící pro komfortní logistické vazby v rámci budovy. Tato pošta slouží mimo jiné i pro přepravu vzorků a léčiv. Při přípravě projektu proběhla mimo jiné simulace pohybu nemocného od příjezdu přes pohyb po areálu budovy (odběry, vyšetření, podání terapie) až po odchod tak, aby byl návrh a realizace budovy co nejvíce uživatelsky komfortní.

Kromě samotných požadavků na stavební řešení budovy podpořila Fakultní nemocnice Olomouc její environmentálně odpovědné řešení i prostřednictvím hodnocení v zadávacím řízení. Fakultní nemocnice v jeho rámci hodnotila i kvalitativní kritérium „Ekologická šetrnost" s celkovou vahou 5 %. V tomto kritériu hodnocení byli zvýhodněni dodavatelé, kteří předložili stanovené certifikáty ekologické šetrnosti k materiálům, které budou použity při plnění veřejné zakázky.

Vedle toho však Fakultní nemocnice Olomouc požadovala i podrobné vzorkování materiálů použitých při plnění veřejné zakázky, jež nebyly přímo uvedeny v projektové dokumentaci stavby. Popis vzorkování je uveden ve znění smlouvy na plnění veřejné zakázky.

Více informací o této zajímavé stavbě, která v roce 2018 získala titul Stavba roku, získáte ve výše uvedené případové studii a na profilu zadavatele. Podrobnější informace ke způsobu hodnocení a nastavení obchodních podmínek ve znění smlouvy na plnění veřejné zakázky jsou uvedeny také ve vzorových textacích (viz bod 7.2).

VÝSTAVBA SÍDLA NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU (Nejvyšší kontrolní úřad)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	777,9 mil. Kč bez DPH	Případová studie Profil zadavatele	#sníženíuhlíkovéstopy #zelenástřecha #zelenáfasáda #SDO #vnitřníprostředí #rekuperacetepla #práceslokalitou #LCC #DesignBuild

Nejvyšší kontrolní úřad již roky plánoval stavbu nového sídla namísto využívání pronájmu v širším centru Prahy. Přestože, nebo možná spíš právě proto, že se jedná o zadavatele, který nezadává příliš veřejných zakázek na stavební práce, soustředil se úřad v rámci uvedené a pro něj objemné zakázky nejen na způsob zadání, ale také samotné výstavby. Nelze však opominout ani fakt, že chtěl Nejvyšší kontrolní úřad s ohledem na své postavení jít příkladem ostatním zadavatelům.

Mimo jiné proto se zadavatel s ohledem na měnící se klima rozhodl místo záboru zemědělské půdy revitalizovat brownfield v centru Prahy. Nejvyšší kontrolní úřad zohlednil i skutečnost, že se nové sídlo nachází v oblasti městského tepelného ostrova. Do projektu proto zanesl požadavky na instalaci zelených prvků (zelená střecha, zelená zeď), které mohou napomoci ke zpříjemnění klimatu v bezprostředním okolí a zasakování srážkové vody. Vedle toho bude v rámci budovy docházet také k ukládání zbytkového tepla v letních měsících do podloží a jeho následného využívání pro ohřev v topné sezoně. Nadto využitím tepelného čerpadla spolu s legislativními požadavky budovy „s téměř nulovou spotřebou energie“ bylo možné, po složitých jednáních ve fázi změny územního rozhodnutí, upustit od dodávky tepla Pražskou teplárenskou, a.s.

Kromě výše uvedeného se však Nejvyšší kontrolní úřad soustředil na snížení objemu stavebně demoličních odpadů a uhlíkové stopy výstavby. Materiál přítomný na staveništi (zejména pozůstatky betonu po dřívějších objektech) v objemu okolo 100 m3 nebyl ze staveniště vůbec odvezen a byl použit pro zpevnění povrchu v souvislosti s prováděním stavby. Kromě toho bylo při hloubení základů vytěženo a pro výstavbu sídla využito okolo 8 000 m3 štěrku a písku. Stavba využívala blízkou betonárku na břehu Vltavy, do které byl stavební materiál dovážen po vodě. Lodní doprava ve větším objemu nepřetěžuje pozemní komunikace a šetří i emise skleníkových plynů, konkrétně pro projekt NKÚ představuje tato úspora 22,5 t CO_2.

V rámci projektu byla zvažována rovněž připravenost na udržitelnou mobilitu (například v podobě stání pro elektromobily nebo prostoru pro uložení jízdních kol a příp. jejich dobíjení). Garáže jsou navrženy tak, aby do nich mohl být povolen vjezd vozidel poháněných LPG.

To však zdaleka nejsou jediné zajímavé přístupy, které Nejvyšší kontrolní úřad využil. Kromě zadání metodou Design & Build prostřednictvím tzv. Žluté knihy FIDIC (Smluvní podmínky pro dodávku technologických zařízení a projektování a výstavbu elektro a strojně technologického díla a pozemních a inženýrských staveb projektovaných zhotovitelem), tento zadavatel hodnotil ekonomickou výhodnost nabídek prostřednictvím nákladů životního cyklu s váhou kritéria 25 %.

Náklady životního cyklu Nejvyšší kontrolní úřad hodnotil v rozsahu nákladů na provoz budovy a obnovu technických zařízení budovy podle stanovené metodiky za dobu 30 let. Zmíněná metodika nazvaná „Parametry nákladů životního cyklu (LCC)“ je ke stažení na profilu zadavatele. S ohledem na funkce Tender arény (poskytovatel profilu zadavatele) nelze do této metodiky vložit přesný odkaz. Metodiku vypracovalo České vysoké učení technické v Praze pro toto zadávací řízení a výpočet probíhal v připraveném excelovém souboru s využitím Národního kalkulačního nástroje II.

Detailnější informace se o této veřejné zakázce můžete dozvědět v případové studii a na profilu zadavatele.

VÝMĚNA OKEN V BUDOVĚ ŽEROTÍNOVO NÁMĚSTÍ 3, BRNO A REKONSTRUKCE SVĚTLÍKŮ NA STŘEŠE BUDOVY ŽEROTÍNOVO NÁMĚSTÍ 3, BRNO (Jihomoravský kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	55,7 mil. Kč bez DPH	Případová studie	#sníženíenergetické-náročnosti
		Profil zadavatele	#cirkulárníekonomika
			#vnitřníprostředí
			#práceslokalitou

Cílem této veřejné zakázky Jihomoravského kraje bylo zlepšení tepelně-technických vlastností obálky budovy úřadu, snížení energetické náročnosti objektu a nákladů na jeho vytápění a zlepšení vnitřní tepelné pohody. V rámci plnění veřejné zakázky mělo dojít zejména k

a) výměně, opravě nebo repasování stávajících okenních výplní a opravě tří střešních světlíků;

b) vypracování výrobní dokumentace nových oken a světlíků a výrobě a dodání prototypů oken v souladu s výrobní dokumentací pro účely posouzení ze strany NPÚ Brno, OPP MMB a zástupců investora;

c) vypracování dokumentace skutečného provedení stavby;

d) provádění servisu a údržby nových dřevěných oken dodaných v rámci zhotovení stavby.

Stavební práce spočívají především ve výměně stávajících oken s plastovými rámy za nová okna dřevěná z lepených profilů, repasování dochovaných dřevěných oken a ocelových mříží a opravě stávajících střešních světlíků. Vzhled okenních výplní bude přiblížen podobě původních historických oken. Při definování požadavků Jihomoravský kraj přemýšlel i nad principy cirkulární ekonomiky, a to především formou využití stávajících oken a výplní, prodlužování životnosti a preferencí materiálového využití odpadu. Kraj tedy požadoval od dodavatele opravy a repase původních dochovaných dřevěných oken a ocelových výplní, provádění pravidelného servisu a údržby nových dřevěných oken dodaných v rámci zhotovení stavby, dále v maximální možné míře materiálové využití odpadu a omezení spotřeby primárních surovin.

Výše uvedenému pak odpovídaly i cíle stanovené Jihomoravským krajem na základě jeho Strategie odpovědného přístupu k veřejným zakázkám v zadávací dokumentaci, a to v sociální a environmentální oblasti. Mezi cíle v environmentální oblasti patřilo provádění plnění veřejné zakázky tak, aby:

a) byly minimalizovány negativní dopady na životní prostředí;

b) došlo v maximální možné míře k materiálovému využití odpadu v souladu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. k) zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, vzešlého z demontáže stávajících oken a světlíků a dalšího odpadu vzniklého při realizaci stavby;

c) došlo k omezení spotřeby primárních surovin, tedy aby byly při realizaci stavby v maximální možné míře využity druhotné suroviny, či alespoň suroviny pocházející z udržitelných zdrojů.

d) K podpoře těchto cílů stanovil Jihomoravský kraj zvláštní hodnotící kritéria. V environmentální oblasti se jednalo o následující subjektivní kritéria

e) Využití odpadu z demontáže s váhou ve výši 15 % a

f) Využití druhotných surovin s váhou ve výši 10 %.

Vybraný dodavatel nabídl, že značná část odpadů by měla být znovu využita (100 % kovového materiálu a PVC profilů, 95 % skla a 90 % stavební suti), ale neuvedl, jak konkrétně (k čemu) bude odpad využit, kdo a jak jej bude zpracovávat. Dále nabídl využití skleněného střepu (druhotné suroviny), který bude tvořit 30 % z celého objemu produkce tabulového skla pro výrobu izolačních oken. Pro výrobu dřevotřískových desek, ze kterých jsou vyrobeny přepravní a ochranné boxy nových oken, nabídl využití dřevěného odpadu, tyto boxy mají tvořit 25 % ze všech přepravních boxů.

Vedle toho však kraj stanovil i hodnotil podmínky v oblasti práce s lokalitou. Podrobnější informace k tomuto tématu jsou z důvodu jejich shodností se sociálně odpovědným zadáváním uvedeny v předchozí kapitole (viz bod 2.1.7.2).

Jihomoravský kraj zároveň kladl důraz na průběžné informování o plnění požadovaných nebo nabídnutých parametrů. Za tím účelem stanovil dodavateli v obchodních podmínkách povinnost předkládat reporty plnění opatření a postupů odpovědného přístupu. Ty bude kraji pravidelně předkládat Manažer odpovědného přístupu, který je na straně dodavatele odpovědnou osobou za plnění opatření a postupů směřujících k naplnění priorit zadavatele v oblasti odpovědného přístupu k veřejným zakázkám a je hlavní kontaktní osobou ve vztahu k zadavateli. Určení osoby manažera bylo součástí technické kvalifikace. Report vychází z Nástroje měření a vykazování odpovědného veřejného zadávání a pro potřeby této veřejné zakázky report tvoří témata

a) Odpady,

b) Materiály,

c) Minimalizace dopadů na okolí,

d) Poddodavatelé a

e) Zaměstnanost.

V rámci každého tématu jsou vymezeny cíle, opatření k jejich dosažení a dále četnost reportování, jednotky vykazování, doplňující informace a způsob dokladování.

Další informace k této veřejné zakázce, včetně podrobného popisu hodnotících kritérií, se dozvíte v případové studii a v dokumentech uveřejněných na profilu zadavatele.

STAVBA DEPOZITÁŘE VÝCHODOČESKÉHO MUZEA (Pardubický kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	82,5 mil. Kč bez DPH	Případová studie Profil zadavatele	#šetrnésuroviny #cirkulárníekonomika #SDO #zelenástřecha #vnitřníprostředí #rekuperacetepla

Pardubický kraj již v roce 2015 zadal veřejnou zakázku na zpracování projektové dokumentace k této stavbě. Jejím účelem byl depozitář Východočeského muzea s plochami pro příjem nálezů, kde nalezené předměty projdou karanténou, dekontaminací a ošetřením. Následně budou moci být rozděleny do depozitáře podle druhu. Stavba byla stavebně dokončena v únoru 2019, v průběhu uvedeného roku byla doplněna o některá technologická řešení.

Cílem návrhu bylo získat stavbu s parametry „pasivního domu“. Z toho důvodu jsou součástí zadání požadavky na rekuperaci tepla, tepelné čerpadlo či zelenou střechu. Vedle toho však Pardubický kraj dbal i na šetrné využití surovin a podporu cirkulární ekonomiky. Na stavbě tak byl využit betonový recyklát a nepálená cihla.

Betonový recyklát je nasypaný v 800 mm mocnosti pod celým objektem za účelem zvýšení únosnosti základové desky. Přestože se při této činnosti běžně používá kamenivo, byl namísto něj použit recyklát z jiné demontované stavby. Tím došlo nejen k ušetření nákladů na vytěžení potřebného kameniva a jeho dopravu na stavbu, ale i šetrnému řešení základní stavby. Celkem bylo využito cca 1 000 tun recyklátu.

Nepálená cihla tvoří vnitřní výplňovou vrstvu obvodového pláště budovy. Samotná cihla je vyrobena z bláta,

respektive z hlíny s příměsí písku a byl na ni použit i materiál z místa stavby. Nemusí se pálit ani nijak upravovat, pouze se cca 50 hodin suší na vzduchu. Díky tomu je energie nutná na její výrobu minimální, a to na rozdíl od klasické cihly, která se pálit musí. Nepálená cihla má tedy nízkou zabudovanou energii a umožňuje snadný návrat do přírodního cyklu. V rámci stavby bylo využito cca 350 tun materiálu. Vedle nepálených cihel byla využita také hliněná omítka.

Při stavbě se myslelo i na budoucí vznik odpadu. Na fasádu depozitáře byly dále použity šablony z předzvětralého plechu, které mohou být po skončení životnosti jednoduše recyklovány jako kovový odpad. Jako výztuže betonu byly použity kompozitní čedičové sítě, které šetří hmotnost a energii potřebnou pro dopravu. Recyklace železobetonu je jednoduchá, bez nutnosti separace betonu a oceli.

Více informací o uvedené stavbě naleznete v odkazu na případovou studii a v projektové dokumentaci stavby dostupné na profilu zadavatele.

PŘÍSTAVBA MATEŘSKÉ ŠKOLY PRO ZŠ A MŠ ANGEL V PRAZE 12 (Městská část Praha 12)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	13 mil. Kč bez DPH	Případová studie	#šetrnésuroviny #SDO #vnitřníprostředí
		Profil zadavatele	

Městská část Praha 12 prostřednictvím uvedené zakázky rozšířila kapacity Mateřské školky Angel. S ohledem na možné budoucí změny v potřebách městské části bylo zvoleno řešení přístavby prostřednictvím modulární stavby. Pro účely posouzení tohoto záměru a jako součást zadání veřejné zakázky si proto městská část nechala zpracovat objemovou studii.

Technické zadání veřejné zakázky pak městská část doplnila v zadávací dokumentaci. Dodavatel měl zajistit demontovatelnost objektu tak, aby bylo možné ho přemístit na jiné místo a preferoval založení stavby na zemních vrutech z důvodu budoucí možné demontáže celé sestavy včetně spodní stavby a využití na jiném území Městské části Praha 12. Uvedené požadavky byly stanoveny také s ohledem na ekologickou šetrnost tohoto řešení a jeho možnou recyklaci.

Nosná konstrukce školky je ocelová, provedená z mobilních kontejnerových buněk, přičemž vlastní konstrukční řešení záviselo na konkrétním výrobci a dodavateli buněk. Zadavatel však požadoval, aby energetická náročnost takové modulární stavby dosahovala minimálně energetické kategorie C. Zařazení do uvedené kategorie nebo výhodnější pak bylo zohledněno i v hodnocení, a to v rámci kvalitativního kritéria s názvem „Zařazení do výhodnější kategorie energetické náročnosti budov" s vahou 5 %. V rámci tohoto kritéria bylo hodnoceno zařazení do kategorie energetické náročnosti, přičemž byla lépe hodnocena nabídka, která nabídla zařazení do kategorie nižší energetické náročnosti před vyšší. Při zařazení do kategorie A mohl dodavatel získat 100 bodů, do kategorie B 80 bodů a do kategorie C 60 bodů. Tyto bodové zisky pak byly přepočteny vahou daného kritéria.

S ohledem na určení modulární stavby městská část v zadávacích podmínkách také požadovala zohlednění zvláštních požadavků na dodržení nezávadnosti všech vnitřních materiálů (týká se to všech vnitřních povrchů podlah a stěn) a použití podlahové krytiny vhodné pro školky a lepidla s velmi nízkými emisemi těkavých látek.

Další podrobnosti o této veřejné zakázce, a to včetně nastavení kvalitativního hodnotícího kritéria, se dozvíte v případové studii a na profilu zadavatele.

REVITALIZACE BUDOV UMČ PRAHA 14 Č. P. 1072 A 1073 (Městská část Praha 14)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	nadlimitní/neuvedena	Případová studie	#sníženíenergetické náročnosti
		Profil zadavatele	#šetrnávoda
			#zelenástřecha
			#vnitřníprostředí
			#energetickéslužby
			#DesignBuild

Předmětem veřejné zakázky bylo provedení stavebních prací spočívajících v revitalizaci stávajících energeticky náročných objektů úřadu ve vlastnictví městské části. Veřejná zakázky byla zadávána v jednacím řízení s uveřejněním, za účelem zpřesnění zadávacích podmínek prostřednictvím jednání s účastníky, a plněna prostřednictvím metody Design & Build, součástí jejího plnění proto bylo i vypracování projektové dokumentace. Součástí veřejné zakázky bylo i poskytnutí energetických služeb se zaručenou úsporou.

Základní opatření spočívaly v zateplení budov, plochých střech, kompletní výměně okenních otvorů s kvalitním izolačním trojsklem a výměně zadních vchodových dveří za plastové dveře s izolačním dvojsklem. Zmodernizoval se systém HVAC – heating, ventilation and air conditioning, rekonstruoval systém chlazení a aplikoval nový účinný systém chlazení VRV/VRF s funkcí tepelného čerpadla v objektech. Dále byl integrován inteligentní BMS systém (Building Management System) a realizován systém individuální regulace teploty v místnostech ovládajícího topný systém s vazbou na rekonstruovaný systém chlazení.

Součástí plnění veřejné zakázky bylo i zavedení energetického managementu včetně dálkového a automatického monitoringu spotřeb všech médií a energií. Rekonstrukcí prošlo i vnitřní umělé osvětlení, stávající světelné zdroje byly nahrazeny za energeticky úsporné LED zdroje. Pro energeticky efektivní pokrytí části vlastní spotřeby elektrické energie byla instalována mikro-koge-nerační jednotka a instalovány fotovoltaické panely.

Před prostorem budov úřadu byla vysázena zeleň a vytvořen záchytný systém pro vodu, která se používá na zálivku zeleně.

Veřejná zakázka byla zajímavá také multikriteriálním způsobem hodnocení. Výše nabídkové ceny měla váhu 50 %, přičemž byla doplněna o kritérium

a) Roční úspora paliv a energie s váhou 30 %,

> *„Uchazeč uvede celkovou garantovanou (zaručenou) úsporu všech forem energie, která vznikne realizací v nabídce uchazeče specifikovaných základních opatření. Úspora bude vyjádřena jako roční úspora dosažená oproti referenčním hodnotám. Za referenční hodnotu spotřeby energie bude považován rok 2016 (skutečná spotřeba z faktur dodavatelů). Úspora bude 3 uvedena v technických jednotkách (voda v m3, ostatní v GJ) a v Kč bez DPH.“*

b) Podíl zadavatele na nadúspoře s váhou 10 % a

> *„Uchazeč stanoví jasná a pro něho závazná pravidla, která budou naplněna v případě, že dojde k překročení garantované úspory provozních nákladů. Tedy závazný postup, který bude použit v případě, že rozdíl mezi skutečně dosaženou úsporou nákladů a garantovanou úsporou nákladů bude kladný. Uchazeč závazně uvede, v procentuálním vyjádření, výši podílu zadavatele při dělení tohoto kladného výsledku („nadúspory“).“*

c) Výše hmotných investic (v Kč bez DPH) s váhou 10 %.

> *„Uchazeč v tomto kritériu uvede celkový objem hmotných investic jako součet vyvolaných investičních výdajů na realizaci navrhovaných úsporných opatření. Ceny za navržená řešení může přezkoumat znalec. Bude posouzena proveditelnost a úplnost navrhovaných opatření ve vztahu k charakteru a stavu objektu a podrobnostech jeho využití. Objem investic bude vyhodnocen ve vztahu k očekávaným dosaženým úsporám po jednotlivých objektech. Objem investic bude uveden bez DPH a včetně DPH."*

Revitalizace těchto budov získala v roce 2018 bronzový certifikát metody SBTool CZ pro administrativní budovy.

Více informací k uvedené veřejné zakázce naleznete ve výše uvedené případové studii a v dokumentech uveřejněných na profilu zadavatele.

POSKYTOVÁNÍ ENERGETICKÝCH SLUŽEB METODOU EPC VE VYBRANÝCH BUDOVÁCH MČ PRAHA 7 (Městská část Praha 7)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Služby	25 mil. Kč bez DPH	Případová studie	#sníženíenergetické náročnosti
		Profil zadavatele	#šetrnávoda
			#energetickéslužby
			#DesignBuild

Záměrem této veřejné zakázky bylo snížit spotřebu energií a vody v budovách v majetku městské části. K realizaci svého záměru se městská část rozhodla zadat v roce 2020 veřejnou zakázku na poskytování energetických služeb se zaručenou úsporou, a to prostřednictvím jednacího řízení s uveřejněním. Do budov, které se měly plnění veřejné zakázky týkat, spadalo 7 základních škol, 3 pečovatelská centra a 1 mateřská škola.

V zadávací dokumentaci popsala Městská část Praha 7 svá očekávání a minimální technická opatření (např. rekonstrukce plynových kotelen v budovách pečovatelských center). V zadávací dokumentaci stanovila městská část zároveň následující předpokládaný rozsah činností:

> a) *„návrh úsporných opatření v souvislosti s hospodařením s energií a vodou,*
>
> b) *ověření skutečného stavu objektu a jeho energetického hospodářství,*
>
> c) *zpracování příslušné prováděcí a projektové dokumentace na realizaci úsporných opatření, bude-li to povaha opatření vyžadovat,*
>
> d) *vyřízení náležitostí spojených se získáním stavebního povolení, ohlášení, apod. (pokud je bude nutné u navržených opatření vyřídit),*
>
> e) *zajištění financování navržených opatření (pokud nebude v průběhu VZ dohodnuto jinak),*
>
> f) *dodávka a montáž navržených úsporných opatření „na klíč",*
>
> g) *zpracování dokumentace skutečného provedení úsporných opatření (vč. případné aktualizace PENB, bude-li to povaha opatření vyžadovat),*

h) vypracování provozního řádu nově instalovaných zařízení a zaškolení obsluhy,

i) energetický management (služby zahrnující trvalé sledování a vyhodnocování efektivity realizovaných opatření) po dobu období garance, včetně kontroly instalovaného zařízení a servisní činnosti minimálně po dobu záruky,

j) poskytnutí záruky za dosažení úspor, které slouží ke splácení celkových nákladů projektu."

Doba poskytování garance byla městskou částí stanovena v délce 12 let. Platba za energeticky úsporná opatření (investiční náklady) budou při plnění veřejné zakázky hrazeny dodavatelem a postupně spláceny městskou částí tak, aby jejich maximální možná výše mohla být hrazena z dosažených úspor.

Hodnocení v rámci veřejné zakázky bylo multikriteriální. Výše nabídkové ceny měla stanovenu váhu ve výši 45 %. Dalšími kritérii byly

a) Výše zaručených úspor s váhou ve výši 40 %,

*„V rámci tohoto kritéria bude vyčíslena **výše zaručených úspor úhrnem za všechny formy energie a vodu a ostatní provozní náklady** (tj. celkových nákladů) ve finančním vyjádření **za předpokládanou dobu trvání smluvního vztahu 12 let oproti celkovým referenčním nákladům** (tzn. ve výsledné hodnotě úspor, není zahrnuta platba za energetický management, financování apod.). **Referenční údaje a způsob jejich stanovení jsou patrné z Tabulkové přílohy** (viz část 05 ZD).*

Hodnocení nabídek bude provedeno ve prospěch vyšší hodnoty.

*V nabídce, resp. v návrhu Smlouvy EPC musí být jednoznačně specifikovaná výše garantované úspory v každém roce trvání smluvního vztahu a způsob, jakým účastník tuto úsporu garantuje, tj. jaké budou peněžité sankce účastníka v případě, že dosažená úspora bude nižší, než garantovaná úspora. **V nabídce bude také uveden výpočet úspory, zejména v případech, kdy se nebude prokazovat pravidelným měřením spotřeby (tj. pro případy fixní úspory).***

Specifikace roční výše zaručených úspor energie v technických jednotkách a úspor provozních nákladů ve finančních jednotkách bude rovněž uvedena v samostatném souboru v elektronické podobě (Tabulková příloha), který je součástí zadávací dokumentace a je povinností účastníka jej doložit vyplněný do nabídky."

b) Výše investičních nákladů s váhou ve výši 10 % a

„Účastník dále v nabídce jednoznačně uvede výši investičních nákladů na realizaci všech navržených úsporných opatření, vzorový dokument s názvem Povinná cenová příloha).

*Hodnocení nabídek bude provedeno **ve prospěch vyšší hodnoty**."*

c) Podíl úspor prokazovaných na základě měření spotřeby celého objemu úspor s váhou ve výši 5 %.

„Účastník dále v nabídce jednoznačně specifikuje, které úspory budou prokazované měřením spotřeby celého objektu (resp. v souladu s IPMVP1 – typ C – celá budova). Ve své nabídce účastník vyčíslí celkový objem takto prokazovaných úspor, resp. jejich podíl k celkovému objemu všech úspor (vzorový dokument Podíl úspor prokazovaných měřením spotřeby).

*Hodnocení nabídek bude provedeno **ve prospěch vyšší hodnoty** tohoto podílu."*

V září 2021 ocenila Asociace poskytovatelů energetických úspor tento projekt Městské části Praha 7 třetím místem v rámci soutěže Nejlepší připravovaný energeticky úsporný projekt.

Více informací o uvedené veřejné zakázce naleznete v případové studii a v dokumentech uveřejněných na profilu zadavatele.

REKONSTRUKCE PAVILONŮ V AREÁLU THOMAYEROVY NEMOCNICE (Fakultní Thomayerova nemocnice)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	441,3 mil. Kč bez DPH	Případová studie	#sníženíenergetické náročnosti
		Profil zadavatele	#šetrnávoda
			#vnitřníprostředí
			#energetickéslužby
			#DesignBuild

Fakultní Thomayerova nemocnice se prostřednictvím této veřejné zakázky zadané v říjnu 2021 (její plnění nyní probíhá) snaží o snížení energetické náročnosti vybraných objektů v jejím areálu. Předmětem veřejné zakázky je provedení stavebních prací spočívajících ve zlepšení tepelně technických vlastností a technologických opatření v části objektů v areálu. S uvedenými stavebními pracemi souvisí, tak jako ve všech metodách dodávky Design & Build, i projektová činnost, která je také předmětem veřejné zakázky. Nakonec je předmětem plnění i poskytnutí energetických služeb se zaručenou úsporou, a to po dobu 5 let. Veřejná zakázka byla zadána formou jednacího řízení s uveřejněním.

Fakultní Thomayerova nemocnice po dodavatelích při plnění veřejné zakázky vyžadovala zejména následující požadavky:

a) obecného charakteru: vyregulování otopné soustavy, zavedení a provádění energetického managementu minimálně po dobu udržitelnosti projektu;

b) stavebního charakteru: zateplení obvodových konstrukcí, zateplení střech, výměna výplní otvorů; a

c) technologického charakteru: výměna ventilů a realizace systému IRC, úsporná opatření v oblasti osvětlení.

Zároveň nemocnice stanovila pro jednotlivé objekty, kterých se plnění veřejné zakázky týkalo, minimální garantovanou výši úspor, a to v rozsahu od 10 % do 40 %. Uvedené snížení má být měřeno v energetických jednotkách a bude zároveň uvedeno jako závazek v příloze č. 5 smlouvy na plnění veřejné zakázky (ta je bez příloh dostupná zde). Každoroční plnění tohoto závazku bude doloženo v roční průběžné zprávě spolu s vyhodnocením dosažených úspor.

Úsporná opatření nadefinovaná dodavatelem musela být vyhotovena v souladu s cílem dosáhnout zaručených úspor a zároveň naplňovat následující požadavky:

a) *„musí vyhovovat příslušným technickým normám a předpisům platným v době realizace prací, tyto jsou zadavatelem považovány za minimální technický standard,*

b) *musí být vhodně navržena tak, aby zohledňovala skutečný stav řešených objektů a aktuální podmínky jejich využití a nevedla k potřebě vynaložit nepřiměřené náklady na údržbu a opravy ze strany zadavatele po dobu 5 let po ukončení účinnosti smlouvy,*

c) musí být kompatibilní se stávajícími stavebními i technologickými instalacemi a prvky (včetně stávajících řídících a regulačních systémů),

d) musí mít smluvně stanovenou strukturu a plnit záruku dostupnosti, pokud jde o získání náhradních dílů po ukončení účinnosti této smlouvy,

e) nesmí vést ke snížené nebo nedostatečné úrovni standardů pohodlí vnitřního prostředí, která vyplývá z hygienických norem a předpisů,

f) nesmí mít žádné hmotné nedostatky a vady a musí být prováděna takovým způsobem, aby uživatelé budov nebyli ve svých možnostech užívat budovy omezeni více, než je nezbytně nutné,

g) musí dodržovat platné normy pro vytápění, přípravu teplé vody a větrání objektů."

Hodnotící kritéria veřejné zakázky byla stanovena jako multikriteriální. Výše nabídkové ceny měla váhu ve výši 70 %. Necenová kritéria byla stanovena následovně:

a) Roční výše zaručených úspor paliv a energie s váhou ve výši 20 % a

„Účastník uvede celkovou garantovanou (zaručenou) úsporu všech forem energie, která vznikne realizací v nabídce účastníka specifikovaných základních opatření. Úspora bude vyjádřena jako roční úspora dosažená oproti referenčním hodnotám. Referenční hodnoty spotřeb energie a referenční ceny k těmto spotřebám jsou uvedeny v technické části zadávací dokumentace. Úspora bude uvedena v technických jednotkách (voda v m^3, ostatní v GJ) a v Kč bez DPH."

b) Výše překročení minimální výše úrovně úspor energie u objektu U s váhou ve výši 10 %.

„Kritérium hodnotí vliv energeticky úsporných opatření na celkové snížení spotřeby energie v objektu zadavatele. Součet úspor energie všech energeticky úsporných opatření v objektu U bude dělena celkovou referenční spotřebou energie v objektu U. Tento podíl úspor se vyjádří procentuálně. Od získaného podílu bude odečtena povinná minimální úspora energie ve výši 40 %. Výsledek bude vyjadřovat procentuální překročení minimální úrovně úspor."

V rámci obchodních podmínek veřejné zakázky Fakultní Thomayerova nemocnice požadovala mimo jiné, aby dodavatel postupoval zejména tak, aby

a) *„Došlo k dosažení Garantované úspory po dobu, za podmínek a v rozsahu podle Smlouvy,*

b) Stavba byla obecně ekonomicky efektivní jak z hlediska jejího provádění, tak i následného provozu, a to zejména díky použití dostupných moderních technologií,

c) Stavba byla kvalitně provedena a uspokojovala potřeby Objednatele, čímž bude zajištěna dlouhá doba její životnosti,

d) při provádění Stavby byly použity materiály šetrné k životnímu prostředí,

e) Stavba díky kvalitnímu stavebnímu řešení dobře zapadla do stávajícího okolního prostředí,

f) provoz Stavby byl co nejméně náročný na množství energie, vody a vytvářel co nejmenší množství odpadu a znečištění,

g) Stavba vytvářela zdravé a bezpečné prostředí zdravotnického zařízení."

Další informace k této veřejné zakázce lze získat z případové studie a na profilu zadavatele, kde jsou dostupné i obchodní podmínky uvedené veřejné zakázky.

INSTALACE FOTOVOLTAICKÝCH SYSTÉMŮ NA BYTOVÉ DOMY HL. M. PRAHY (hlavní město Praha)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Dodávky	Nadlimitní / neuvedena	Profil zadavatele	#komunitníenergetika

Předmětná veřejná zakázka byla pilotní zkouškou hlavního města v oblasti komunitní energetiky. Jejím předmětem byla dodávka a instalace fotovoltaických systémů na bytové domy hl. m. Prahy metodou Design & Build s cílem otestovat koncept společných výroben elektřiny tzv. komunitní energetiky.

Hlavní město Praha v rámci uvedené veřejné zakázky zaúkolovalo dodavatele zpracovat projektovou a technickou dokumentaci, zajistit komplexní inženýring pro povolení stavby, provést instalaci fotovoltaické výrobny a s tím spojených stavebních úprav v daných objektech a poskytnout po dobu záruční doby vymezené služby a další činnosti.

Více informací o této pilotní veřejné zakázce se můžete dozvědět na profilu zadavatele.

KULTURNÍ CENTRUM KLÁŠTEREC NAD OHŘÍ – PŘESTAVBA A PŘÍSTAVBA (město Klášterec nad Ohří)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	130 mil. Kč bez DPH	Profil zadavatele	#sníženíenergetické náročnosti #rekuperacetepla #vnitřníprostředí

Původní kulturní centrum bylo v Klášterci nad Ohří vybudováno v roce 1965. Původní budova byla energeticky velice náročná a již nesloužila tak dobře moderním potřebám města. Z toho důvodu se jej město rozhodlo rekonstruovat. Práce na rekonstrukci a přestavbě začaly v roce 2020, dokončeny pak byly v lednu 2022. Fotky z přestavby, včetně původní podoby kulturního centra, jsou dostupné na tomto odkazu.

Předmětný projekt je kromě „klasických“ odpovědných přístupů, jako instalace fotovoltaické elektrárny na střeše budovy (kterou se město v budoucnosti chystá ještě rozšířit) či systému zadržování a opětovného využití dešťové vody, zajímavý zejména instalací tzv. chytré klimatizace. Jedná se o systém, který využívá teplo z návštěvníků kulturního centra. Každý člověk vyzařuje do okolí určité množství tepla. Systém inteligentní klimatizace dokáže s tímto vyzařovaným teplem počítat a využít ho v rámci vytápění budovy v chladných měsících.

K ochlazování budovy napomáhají zásobníky vody umístěné na střeše. Voda v nich je sama o sobě chladnější oproti okolnímu prostředí. Ta se v případě nutnosti ještě částečně dochladí a následně se využije v rámci chladicího systému k ochlazení vnitřního prostředí budovy.

Více informací se o této veřejné zakázce můžete dozvědět na profilu zadavatele.

NEMOCNICE NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ – PAVILON DĚTSKÉHO ODDĚLENÍ (kraj Vysočina)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	90 mil. Kč bez DPH	Případová studie	#sníženíenergetické náročnosti #šetrnésuroviny #šetrnávoda #zelenástřecha

Zřizovatelem Nemocnice Nové Město na Moravě je kraj Vysočina, který pro tuto svoji příspěvkovou organizaci zadal projekt výstavby nového pavilonu dětského oddělení v pasivním energetickém standardu. Celá stavba využívá moderní technologie a ukazuje, jak efektivně využívat energii v souladu se soudobými požadavky na optimální hospodaření s energií a Energetickou politikou kraje Vysočina.

Za účelem snížení energetické náročnosti budovy je využit princip solárních zisků, kdy je pro zvýšení teploty v prostoru budovy cíleně využíváno dopadající sluneční záření. Zároveň je konstrukce budovy navržena tak, aby neobsahovala tepelné mosty, kterými by unikalo teplo z budovy do okolí (docházelo by k větším tepelným tokům než v okolí).

Pro snížení spotřeby vody je v rámci budovy využívána šedá voda. Konkrétně se jedná o odpadní bazénovou vodu, která je samostatnou potrubní soustavou používána ke splachování toalet.

Zelená střecha budovy je zatravněná bezúdržbovou travní směsí s květinami. Jako zemina je použit speciální lehčený substrát, aby nezatěžoval střechu. Toto řešení má přinést nejenom úsporu energií, ale i příjemný pohled na rozkvetlou louku.

Více informací o této stavbě získáte ve výše uvedené případové studii.

DOMOV SE ZVLÁŠTNÍM REŽIMEM ROHATEC – SPRÁVCE STAVBY (Jihomoravský kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Související služby (Správce stavby)	8 mil. Kč bez DPH	Profil zadavatele	#sníženíenergetické náročnosti #šetrnésuroviny #šetrnávoda #SDO #zelenástřecha

Jihomoravský kraj v době vypracování této metodiky připravuje zadávací podmínky veřejné zakázky na stavební práce na výstavbu novostavby domova se zvláštním režimem v obci Rohatec. S ohledem na skutečnost, že předmětná stavební práce bude zadána metodou Performance Design & Build prostřednictvím Žluté knihy FIDIC, vysoutěžil kraj veřejnou zakázku na správce stavby, který spolupracuje již při přípravě zadávacích podmínek budoucí veřejné zakázky na stavební práce.

Ve vztahu k zásadě environmentální odpovědnosti Jihomoravský kraj stanovil vybranému dodavateli v zadávací dokumentaci mimo jiné následující povinnosti:

„Vybraný dodavatel proto bude povinen zohlednit tyto zásady [pozn. zásady podle § 6 odst. 4 ZZVZ] *již při zpracování knihy standardů a knihy místností a při spolupráci se zadavatelem při přípravě podmínek zadávacího řízení na výběr zhotovitele Stavby, čímž vytvoří základ pro to, aby zhotovitel Stavby mohl postupovat s důrazem na maximální ekonomickou výhodnost celkového řešení Stavby a jeho šetrnost k životnímu prostředí a s využitím dostupných inovací, a to zejména tak, aby:*

a) Stavba byla ekonomicky efektivní jak z hlediska výstavby, tak především následného provozu, a to díky použití dostupných moderních technologií, materiálů či postupů,

b) Stavba obzvláště díky kvalitnímu zpracování a celkové adaptabilitě uspokojovala potřeby zadavatele a provozovatele nyní i v budoucnosti, čímž bude zajištěna dlouhá doba její životnosti,

c) při výstavbě byly efektivně využity potřebné suroviny, a to zejména materiály šetrné k životnímu prostředí či obnovitelné materiály,

d) Stavba při provozu spotřebovávala minimální množství energie i vody a vytvářela co nejmenší množství odpadu a znečištění,

e) stavební odpad byl zpracován v souladu s příslušnou legislativou při minimalizaci ukládání odpadů na skládky,

f) Stavba vytvářela zdravé a bezpečné prostředí jak pro klienty, tak i pro personál domova se zvláštním režimem,

g) Stavba zohledňovala specifické potřeby klientů domova se zvláštním režimem.“

Více informací se o této veřejné zakázce, a to včetně přístupu zadavatele k sociálně odpovědnému zadávání, dozvíte na profilu zadavatele.

ASFALTOVANIE CESTNÝCH KOMUNIKÁCIÍ VO VLASTNÍCTVE BANSKOBYSTRICKÉHO SAMOSPRÁVNÉHO KRAJA A SÚVISIACE PRÁCE (Banskobystrický kraj, Slovensko)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Dynamický nákupní systém na stavební práce	cca 1,5 mld. Kč bez DPH (60 mil. Eur bez DPH)	Případová studie Profil zadavatele	#cirkulárníekonomika #SDO

Uvádíme i dva příklady z České republice blízkého Slovenska. Jedná se o veřejnou zakázku na zavedení dynamického nákupního systému pro opravy silničních komunikací ve správě Bánskobystrického kraje. Uvedený kraj spravuje přes 2500 km komunikací, které opravuje tempem cca 200 km za rok. Opravy silničních komunikací tak lze označit za běžnou agendu kraje.

Požadavky v dynamickém nákupním systému jsou nastaveny tak, aby bylo možné v rámci jednotlivých výzev zohlednit i environmentálně odpovědné požadavky. Doposud tak došlo například k recyklaci podkladních vrstev technologií za studena na místě a k pilotnímu projektu výstavby komunikace z recyklovaných plastů.

Požadavek na recyklaci podkladních vrstev technologií za studena na místě byl stanoven v rámci Výzvy č. 9 v uvedeném DNS. Podklady k této výzvě jsou dostupné na profilu zadavatele. Souhrn požadavků na recyklaci je uveden v popisu předmětu zakázky dostupném na tomto odkazu, případně je také shrnut v případové studii.

Z hlediska recyklovaného plastu byl využit 20% podíl regranulátu z recyklovaných PET lahví. Uvedený postup byl zatím sice použit jen na krátkém stometrovém úseku v rámci rekonstrukce silnice III. třídy, ale tento úsek byl rekonstruován bezplatně, dodavatel poskytl pětiletou záruku a avizoval prodlouženou životnost. Aktuálně probíhá fáze testování a vyhodnocování efektivnosti tohoto postupu.

Více podrobností o této zakázce se dočtete v případové studii a v dokumentech na profilu zadavatele.

NEMOCNICA RÁZSOCHY – BÚRACIE PRÁCE (Ministerstvo zdravotnictví, Slovensko)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Environmentální odpovědnost:
Stavební práce	cca 420 mil. Kč bez DPH (17,5 mil. Eur bez DPH)	Případová studie Profil zadavatele	#cirkulárníekonomika #SDO #práceslokalitou

Druhým příkladem zahraniční praxe věnujícím se nakládání se stavebně demoličními odpady, a to v rámci bourání budovy nemocnice Rázsochy.

Výstavba fakultní nemocnice Rázsochy v bratislavské městské části Lamač začala v roce 1987, přičemž v průběhu třicetileté výstavby se opakovaně potýkala s problémem financování a dokončena byla jenom hrubá stavba s obvodovými zdmi. Nakonec se ministerstvo zdravotnictví rozhodlo nemocnici zbourat a v roce 2018 vyhlásilo nadlimitní zakázku na bourací práce, kde zadavatel nastavil požadavky standardy kvality a jedním z kritérií hodnocení byla výše recyklace a využití stavebních materiálů.

Kvalifikační požadavky

Přestože ve výše uvedených příkladech dobré praxe nebyla kvalifikaci obvykle věnována zvláštní pozornost, zde jsou požadavky natolik specifické, že vnímáme jako důležité je uvést.

Zadavatel v zadávacím řízení popisované veřejné zakázky využil možnost prokázání technické anebo odborné způsobilosti prostřednictvím požadavku na:

a) standardy kvality spočívající v zavedení systému environmentálního managementu, managementu kvality, systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,

b) dodání seznamu strojového a technického vybavení pro bourací práce a drcení stavební suti a

c) plán dopravy s ohledem na snížení zátěže na okolí.

Prvním požadavkem bylo prokázání uplatnění environmentálních opatření, resp. zavedení systému řízení zohledňující ochranu životního prostředí. Splnění tohoto požadavku uchazeč prokázal platným Certifikátem STN EN ISO 14001 systém environmentální manažerství v oblasti Bourací a zemní práce a recyklace stavební suti (předložení originálu, resp. úředně ověřené kopie). S ohledem na vliv na životní prostředí při plnění veřejné zakázky a podporu environmentální politiky považuje ministerstvo tento požadavek za nevyhnutelný, přiměřený a opodstatněný.

Dalším požadavkem bylo prokázání zavedení systému kvality použitého při plnění zakázky, a to normou ISO EN 9001:2009 v oblasti Bourací a zemní práce a recyklace stavební suti. Tímto požadavkem zadavatel sledoval zavedení procesu řízení v rámci dodavatelských vztahů a tím i schopnost dodržet lhůtu pro realizaci díla.

Rovněž zadavatel požadoval zavedení systému managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a to předložením v té době platné Certifikace OHSAS 18001 v oblasti Bourací a zemní práce a recyklace stavební suti.

Uchazeč dále předkládal rozsah strojního vybavení pro bourací práce a drcení stavební suti, čímž umožnil zadavateli posoudit, zda je uchazečem navržený harmonogram reálný ve srovnání s jeho kapacitami pro výkon. Uchazeč uváděl typ (přesný obchodní název), druh, plánované počty jednotlivých zařízení a výkonnostní parametry.

Zadavatel myslel i na snížení zátěže v okolí a požadoval plán dopravy, který nepřiměřeně nezatíží okolí (intravilán města). Uchazeč prokázal, že veškerá doprava z/na staveniště, která souvisí s realizací předmětu plnění (netýká se to např. dopravy materiálů, či odvozu odpadů apod.) nebude realizovaná v čase od 6:30 do 9:00 a v čase od 15:30 do 16:30. Požadavek je v souladu s usnesením vlády SR č. 590/2016 vlády SR, Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2016 až 2020 (NAPGPPIII) a týkal se i subdodavatelů.

Hodnocení

Zadavatel zároveň zohlednil recyklaci a opětovné využití odpadů i v hodnocení. A to konkrétně v hodnotícím kritériu s názvem „Procentuální výška recyklace a opětovného využití stavebních materiálů“ s váhou ve výši 15 %.

Zadavatel obdržel tři nabídky, vybraný dodavatel nabídl 100% zhodnocení stavebních a demoličních odpadů. Při samotném průběhu plnění veřejné zakázky byla zhotovena i průběžná fotodokumentace prokazující recyklaci odpadu, který byl využit při výstavbě dálnice D4 a rychlostní silnice R7.

Způsob realizace veřejné zakázky

Bourací práce probíhaly postupnou demolicí, přičemž vzniklý odpad byl separován a využitelný odpad např. beton, cihly, sklo, železo, v co největší možné míře recyklován. Odpad, který nebylo možné recyklovat, byl uložen na řízenou skládku. Na staveništi dodavatel vyhradil prostor pro uskladnění vytříděného odpadu a vybouraného stavebního materiálu a rovněž i pro mobilní drtičky. Před samotnou demolicí vykonal identifikaci a posouzení rizika nebezpečnosti odpadu (např. OEEZ). Vlastníkem využitelného recyklátu a kovového odpadu byl zadavatel, úplatu za zpracování recyklátu a oddělení kovů od stavební sutě dodavatel zohlednil v nabídce. Prostředky z prodeje recyklátu a kovového odpadu byly příjmem zadavatele.

Další informace o této veřejné zakázce, včetně podrobnějšího popisu hodnotících kritérií, se dozvíte v případové studii a na profilu zadavatele.

IV.

Zohlednění sociálně a environmentálně odpovědných příležitostí v zadávacích podmínkách

Kromě samotného rozhodnutí o využití sociálně a environmentálně odpovědných příležitostí ve veřejné zakázce musí mít zadavatel vždy na paměti, že při definování podmínek, požadavků nebo kritérií hodnocení v zadávacím řízení je nutné v souladu s § 6 zákona o zadávání veřejných zakázek dodržovat základní zásady zadávání veřejných zakázek.

Předpokladem vhodného nastavení požadavků v zadávací dokumentaci, a tedy efektivního řešení zadávacích podmínek, je také znalost trhu. Za tím účelem lze při definování zadávacích podmínek využít institut předběžných tržních konzultací ve smyslu § 33 zákona o zadávání veřejných zakázek, při kterých může zadavatel získat zpětnou vazbu od potenciálních dodavatelů. Může se dozvědět, zda jsou požadavky na zapojení studentů, absolventů nebo osob s nízkou kvalifikací podle názorů účastnících se dodavatelů vhodně a přiměřeně nastaveny a zda jsou pro potenciální dodavatele splnitelné. Z předběžných tržních konzultací mohou vyplynout i jiná, vhodnější řešení.

Samotné zohlednění uvedených příležitostí v zadávacích podmínkách je možné provést dvěma hlavními způsoby, a to stanovením **zvláštní podmínky plnění** nebo zvýhodněním odpovědné nabídky dodavatele prostřednictvím **multikriteriálního hodnocení**.

Kromě výše uvedeného je však také možné využít řízení se soutěžním dialogem, a to za předpokladu a v takových situacích, kdy by použití otevřeného či užšího řízení pro zadavatele pravděpodobně nevedlo k uspokojivým výsledkům zadávacího řízení. Použití řízení se soutěžním dialogem ve smyslu § 68 a § 69 ZZVZ je podmíněno splněním taxativních zákonných podmínek uvedených v § 60 ZZVZ. Pokud je splněna jedna z těchto podmínek ve vztahu k předmětu plnění [obvykle se bude jednat o § 60 odst. 1 písm. c) ZZVZ], může zadavatel při hledání vhodného řešení plnění veřejné zakázky projednat s dodavateli krom dalších i odpovědné aspekty plnění veřejné zakázky. Po posouzení dodavateli navrhovaných řešení a rozhodnutí o jednom nebo více vhodných řešeních vyzve dodavatele k podání nabídek, z níž pak vybere tu ekonomicky nejvýhodnější. Vedle řízení se soutěžním dialogem lze však použít i jednací řízení s uveřejněním, které umožňuje také zadavateli s dodavateli o jejich předběžných nabídkách jednat.

IV. 1
Zvláštní podmínka plnění

Zvláštní podmínka plnění označuje souhrn možných podmínek dle § 37 odst. 1 písm. d) zákona o zadávání veřejných zakázek. Jak z názvu vyplývá, jedná se o podmínky, jejichž stanovením zadavatel sleduje určitý, zvláštní a zákonem vymezený účel – zejména vliv předmětu veřejné zakázky na životní prostředí nebo sociální důsledky vyplývající z předmětu veřejné zakázky.

Zvláštní obchodní podmínky se s ohledem na zajištění jejích splnění při plnění veřejné zakázky upravují ve smlouvě na její plnění. Takovou zvláštní smluvní podmínkou bude například povinnost dodavatele zaměstnat ve stanoveném rozsahu osoby se ztíženým přístupem na trh práce nebo při provádění stavebních prací provést určený počet exkurzí. Příklady takových podmínek jsou uvedeny například v příkladech dobré praxe v kapitole k sociálně odpovědnému zadávání (viz kapitola 2).

Pouhým stanovením zvláštní podmínky plnění by však práce zadavatele při přípravě zadávacích podmínek neměla skončit. Pro zajištění jejího splnění je třeba upravit i související obchodní podmínky ve smlouvě na veřejnou zakázku. Taková úprava by pak měla obsahovat zejména sankční ustanovení (smluvní pokuty nebo odstoupení od smlouvy), jejichž hrozba bude zajišťovat splnění zajišťovaných povinností.

Více informací ke způsobu a nastavení zvláštních podmínek plnění, a to včetně souvisejících obchodních podmínek, se věnuje řada příkladů dobré praxe zmíněná výše v této metodice, které lze buď přímo použít, nebo čerpat inspiraci pro vlastní úpravu.

IV. 2
Multikriteriální hodnocení

V případě, že zadavatel nechce zajistit pouhé splnění jím stanovené podmínky, ale chce za investované peníze získat při plnění veřejné zakázky maximální možný sociální nebo environmentální přínos, či si není jistý, co jsou dodavatelé na relevantním trhu schopni nebo ochotni nabídnout, může využít multikriteriálního hodnocení.

Jak z názvu vyplývá, jedná se o způsob hodnocení, při kterém zadavatel nehodnotí pouze výši nabídkové ceny, ale i další aspekty v ZZVZ souhrnně označené jako kvalita. Ekonomickou výhodnost nabídek lze v takovém případě v souladu s § 114 odst. 1 ZZVZ hodnotit podle:

a) nejvýhodnějšího poměru nabídkové ceny a kvality

nebo

b) nejvýhodnějšího poměru nákladů životního cyklu a kvality.

Kritéria kvality musí podle § 116 odst. 1 ZZVZ vyjadřovat kvalitativní, environmentální nebo sociální hlediska spojená s předmětem veřejné zakázky. Spojení uvedených kritérií s předmětem veřejné zakázky je v tomto ohledu zcela zásadní, nedostatečná spojitost totiž bývá podle rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže typickým přestupkem zadavatelů při tomto způsobu hodnocení. Při zvýhodňování dodavatelů nabízejících podpoření určitého počtu osob se ztížením přístupem na trh práce spojitost s předmětem veřejné zakázky například znamená, že zadavatel musí v zadávacích podmínkách zajistit, aby se uvedené osoby skutečně podílely na plnění veřejné zakázky. U veřejné zakázky na stavební práce proto není možné například zvýhodnit dodavatele, který by nabídl zaměstnání sekretářky generálního ředitele, byť by taková osoba byla z řad zadavatelem stanovených osob se ztíženým přístupem na trh práce.

ZZVZ zároveň stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že kritéria kvality jsou spojena s předmětem veřejné zakázky, pokud se vztahují k jakékoliv fázi jeho životního cyklu. V případě veřejné zakázky na stavební práce se proto takové kritérium nemusí vztahovat k samotnému provádění stavebních prací nebo stavbě jako takové, ale i k jejímu provozu. Díky uvedenému ustanovení se však může zohlednit například i budoucí vznik odpadu při bourání stavby, jejíž zhotovení je předmětem veřejné zakázky, a to zejména v případě, že se jedná o stavbu dočasnou.

S ohledem na sociální a environmentální odpovědnost mohou být z hlediska ZZVZ kritérii kvality zejména (úplný výčet viz § 116 odst. 2 ZZVZ):

a) technická úroveň,

b) estetické nebo funkční vlastnosti,

c) uživatelská přístupnost,

d) sociální, environmentální nebo inovační aspekty,

e) podmínka a lhůta dodání nebo dokončení plnění.

Výčet uvedený v odkazovaném ustanovení ZZVZ je demonstrativní, neuzavřený a umožňuje odůvodněné podřazení dalších kritérií spojených s předmětem veřejné zakázky.

ZZVZ umožňuje zadavatelům hodnotit pouze kvalitu nabízeného plnění. V takovém případě musí zadavatelé stanovit v souladu s §116 odst. 4 ZZVZ pevnou cenu za plnění veřejné zakázky. Tohoto postupu využila například Masarykova univerzita v rámci své veřejné zakázky na generálního dodavatele stavby CETOCOEN OP VVV II. Uvedená veřejné zakázka je blíže popsaná v příkladu dobré praxe ke snížením negativního dopadu stavby na okolí (viz bod 2.1.7.2), více informací lze získat i na profilu zadavatele. *Stricto sensu* není takový postup sice multikriteriálním hodnocením ve svém pravém slova smyslu, s ohledem na důraz na kvalitu plnění však není možné takový postup v této metodice nezmínit.

Více k multikriteriálnímu hodnocení se můžete dozvědět například v Metodice Ministerstva pro místní rozvoj ČR pro hodnocení nabídek podle jejich ekonomické výhodnosti.

Výše v této metodice uvedené popisuje obecné předpoklady pro multikriteriální hodnocení. Jejich aplikace však nemusí být vždy tak přímočará, jak to může na první pohled vypadat. Existují totiž alternativní metody kvalitativního hodnocení, které kromě samotného popisu hodnotících kritérií a „jednoduchého“ vyhodnocení nabídek po jejich podání, kladou zvýšený důraz na propojení kvalitativních kritérií s předmětem veřejné zakázky a přináší i zvýšené nároky na administraci procesu hodnocení nabídek. Tyto přidané povinnosti však bývají vykoupeny možností zajistit si kvalitnější plnění předmětu veřejné zakázky.

IV.2.1. Metoda BVA/m4E

Mezi alternativní metody se řadí zejména metoda Best Value Approach (dále také „metoda BVA“) a její česká varianta metoda 4E (dále také „m43“). Písmena „E“ v názvu české metody znamenají hospodárnost (Economy), účelnost (Efficiency), efektivnost (Effectiveness) a hodnocení (Evaluation). Fakticky se tak jedná o propojení původní zásady 3E s hodnocením v rámci veřejné zakázky. Uvedené metody jsou v praxi někdy také označovány jako tzv. dvou obálkové metody (k tomu viz dále).

Metoda BVA, pro účely zadávání zakázek označovaná také jako Best Value Procurement (jedná se o užší pojem než metoda BVA), je původně americkou metodou hodnocení, jejímž autorem je Dean T. Kashiwagi, který ji poprvé popsal ve své dizertační práci z roku 1991. Jedná se o komplexní metodu, která nesměřuje jen k výběru dodavatele v rámci zadávacího řízení, ale jejím prostřednictvím dochází také k řízení rizik projektu. Dnes se Metoda BVA rozvíjí zejména v Nizozemí, Norsku a dalších evropských státech. Uvedená metoda je však využitelná i mimo zadávání nejen veřejných zakázek, ale dodavatelé ji mohou využít i v rámci svého byznys modelu pro optimalizaci nákladů a zvýšení zisků nebo v rámci obecné optimalizace chodu své organizace.

Využití této metody vychází z (oprávněného) předpokladu, že zadavatelé často nejsou plně spokojení s výsledným plněním svých zakázek, a to zejména s ohledem na jeho včasnost a kvalitu. Tyto nedostatky však obvykle bývají způsobené tlakem na co nejnižší cenu, přičemž tento tlak může vést dodavatele ke krokům, které působí nízkou kvalitu plnění či zpoždění jeho realizace. Metoda BVA si klade za cíl těmto nedostatkům předejít, a to za co možná nejnižší cenu a s co možná nejlepším výsledkem.

Výše uvedené neznamená, že hodnocení nejnižší nabídkové ceny je špatné a nemělo by být vůbec používáno. Nemalou část veřejných zakázek není vhodné hodnotit jinak, protože je to buď neúčelné (náklady na hodnocení přesahují výsledný přínos pro zadavatele) nebo se jedná z hlediska plnění o jednoduché zakázky, kde ani nelze získat dodatečnou kvalitu (například při odtěžení sedimentů z koryta vodního toku, kde místo hodnocení kvality lépe poslouží dostatečně stanovená kvalifikace).

Metodu BVA či její dále popsaný český ekvivalent je však vhodné použít zejména u větších výstavbových projektů či odborných služeb s vysokou přidanou hodnotou, kde je možné snáze zohlednit výslednou kvalitu plnění nebo předejít naplnění rizik ohrožujících projekt.

Česká metoda m4E z metody BVA vychází, upravuje ji však pro specifika českého zadavatelského prostředí. Rozdíly mezi metodou BVA a metodou m4E jsou popsány jedním z autorů české metody, Mgr. Romanem Novotným v tabulce níže.

BVA	m4E
přiléhavá, jasná **terminologie**	překlad do češtiny – **nahrazení pojmu opisem** – náhrada „podobným“ institutem
minimum zadávacích podmínek věnovaných hodnocení – ostatní stojí na zdravém rozumu	**detailní popis procesu hodnocení** – od instrukcí po zpracování nabídek až po způsob hodnocení

dodavatel musí metodu BVA znát, aby se v zadání orientoval a uspěl	**větší návodnost** – dodavatelé vyplňují formulářová pole
hodnocení dominantní informace mohou být (i výhradně) **o předchozích zkušenostech dodavatele**	hodnotí se jen takové informace, které se týkají budoucna – **toho, co je nabízeno**
2 A4 / kritérium	cca 3-10 stran / kritérium
bodové ohodnocení 1-5-10 (typická stupnice)	bodové ohodnocení stupnicí v rozsahu 1, 6, (7), 8, (9), 10
komise nemusí nad nabídkami **přemýšlet** (když musí = méně body	**komise musí** nad nabídkami **přemýšlet** vždy
podrobně se odůvodňuje jen skóre přesahující 5 bodů	**podrobně se odůvodňuje jakékoliv skóre** – k tomu jsou vypracovány předem připravené a uveřejněné kontrolní listy
Value Add (přidaná hodnota) není součástí veřejné zakázky (nemusí být zadána/realizována)	pokročilé řešení je součástí nabídky a je zahrnuto v nabídkové ceně
pokud dodavatel v ověřovací fázi neobhájí hodnocené dominantní informace, je vyloučen	pokud dodavatel v ověřovací fázi neobhájí hodnocené informace, jsou mu kráceny body

I přes výše uvedené rozdíly toho mají obě metody více společného než odlišného. Obě metody stojí na důrazu na účel projektu (veřejné zakázky) a jeho naplnění. Jedná se o zadavatelem stanovené cíle, které mají být při plnění veřejné zakázky naplněny. Zadavatel tak v zadávacích podmínkách stanoví „pouze“ svá očekávání (preference) od projektu, ale nikoliv způsob, jak jich dosáhnout. Pro srozumitelnost je velice důležité, aby byly nadefinovány věcně, srozumitelně a netechnicky, tak aby je dokázal pochopit i laik.

Tímto způsobem se odpovědnost kompletní realizace projektu, a to včetně jeho projekční části, přenáší na dodavatele. Z uvedeného důvodu je ke smluvnímu plnění takového projektu používána metoda dodávky Design & Build. Tento způsob přenechání odpovědnosti za realizaci projektu je zároveň jednou z hlavních předností těchto metod kvalitativního hodnocení. Dodavatel je totiž v této oblasti považován za experta, přičemž zadavatel díky tomu nemusí mít s realizací konkrétního projektu mnoho zkušeností. Dodavatel pak jako expert rozhoduje o finálním rozsahu zakázky za předpokladu, že tím dojde k naplnění projektových cílů. Z uvedeného důvodu není tento typ hodnocení vhodný pro měřené kontrakty, jejichž rozsah je velmi podrobně stanoven již v rámci zadávacího řízení veřejné zakázky.

Stanovení hodnotících kritérií

Nad rámec projektových cílů je při přípravě zadávacích podmínek potřeba ještě vypracovat podmínky hodnocení. Vedle nabídkové ceny jsou v rámci české metody m4E stanovena následující kvalitativní hodnotící kritéria:

a) Odborná úroveň,

b) Rizika (zadavatele, nikoliv dodavatele),

c) Pokročilé řešení

a

d) Vlastnosti a schopnosti projektového manažera.

Hodnotícím kritériem „Odborná úroveň“ jsou dodavatelé vybízeni k uvedení tvrzení o své odbornosti, které bude přínosné pro naplnění projektových cílů. Tvrzení o odborné úrovni dodavatele je přitom hodnoceno pozitivně jedině tehdy, pokud je jeho efekt (tedy vztah k projektovému cíli), vyjádřen číselnou hodnotou.

Smyslem kritéria „Rizika“ je bodově zvýhodnit dodavatele, který je schopen identifikovat potenciální rizika plnění veřejné zakázky na straně zadavatele a díky předchozím zkušenostem, schopnostem či odborným znalostem eliminovat možnost jejich vzniku či alespoň minimalizovat jejich dopad. Zde dodavatelé v nabídkách činí nejvyšší množství chyb, když často identifikují svá rizika, a nikoliv rizika zadavatele. Relevantními riziky zadavatele pro účely kladného hodnocení jsou rizika, která:

a) mohou ztížit či dokonce ohrozit naplnění projektových cílů,

b) dosahují určité (zadavatelem předem stanovené) finanční významnosti a

c) lze je řešit opatřeními s ověřitelným, reálným efektem.

Hlavním cílem kritéria „Pokročilé řešení“ je umožnit dodavatelům nabídnout více (vyšší hodnotu) nad minimální požadavky zadavatele. Minimální požadavky přitom mohou být jen vylepšeny, avšak nikoli popřeny, a to ani z části. I toto kritérium reaguje na zadavatelem vymezené projektové cíle. Dodavatelé tak hledají „mezery“ mezi těmito cíli a předmětem veřejné zakázky a navrhují taková vylepšení, která povedou k jejich lepšímu dosažení.

Kritérium „Vlastnosti a schopnosti projektového manažera“ umožňuje zadavateli interaktivní formou ověřit, zda je klíčová osoba (projektový manažer) na straně dodavatele skutečně schopna vést realizaci veřejné zakázky, resp. zda tato osoba má zadavatelem požadované osobnostní vlastnosti a manažerské schopnosti. Tyto vlastnosti a schopnosti přitom musí být předem v zadávacích podmínkách uvedeny.

Proces hodnocení

Po konci lhůty pro podání nabídek může začít průběh procesu hodnocení. Z důvodu zajištění maximální transparentnosti při hodnocení necenových kritérií je v rámci obou metod kvalitativního hodnocení využívána tzv. dvouobálková metoda. To znamená, že jsou dodavatelé přímo v zadávacích podmínkách instruováni, aby nabídkovou cenu uvedli pouze do samostatné, k tomu určené části nabídky. Tato část bude hodnotící komisi zpřístupněna až po vyhodnocení necenových hodnotících kritérií (odborná úroveň, rizika, pokročilé řešení a vlastnosti a schopnosti projektového manažera). Zároveň jsou dodavatelé v zadávacích podmínkách upozorněni, že následkem neuvedení nabídkové ceny v samostatné části nabídky je vyloučení z další účasti v zadávacím řízení. V rámci české metody m4E jsou dodavatelé po ukončení jednotlivých fází hodnocení informováni o průběžných výsledcích.

Poté, co zadavatel ukončí hodnocení (avšak před uzavřením smlouvy na plnění veřejné zakázky), vyzve dodavatele, jehož nabídka byla vyhodnocena jako ekonomicky nejvýhodnější, k provedení Ověřovací fáze. Úkolem dodavatele v průběhu Ověřovací fáze je potvrdit a obhájit hodnoty a dokumenty, které mají být v Ověřovací fázi vybraným dodavatelem předloženy např:

a) hodnoty, které uvedl ve své nabídce ke kritériím Odborná úroveň, Rizika a Pokročilé řešení (pokud za ně dosáhl na vyšší než neutrální hodnocení), a to předložením alespoň prostých kopií dokladů prokazujících jejich pravdivost a správnost;

b) schopnost předvídat a příp. reagovat na rizika zadavatele spojená s veřejnou zakázkou, a to předložením plánu řízení rizik obsahujícího alespoň ta rizika, u nichž dodavatel dosáhl na vyšší než neutrální hodnocení, jakož i jim odpovídající opatření;

c) schopnost realizovat Pokročilé řešení (pokud za ně dosáhl na vyšší než neutrální hodnocení), a to předložením plánu realizace Pokročilého řešení včetně předběžného technického řešení jednotlivých vylepšení.

Dodavatel rovněž předloží

a) dokument s manažerským shrnutím toho, co není součástí předmětu veřejné zakázky (ani nebylo nabídnuto jako vylepšení), přičemž by to pro naplnění účelu veřejné zakázky jeho součástí být mělo;

b) návrh milníků plnění veřejné zakázky včetně jejich věcného a časového vymezení a návrh harmonogramu plateb;

c) dokument, ve kterém popíše způsob, jakým bude zadavateli umožněno sledovat, zda je veřejná zakázka plněna řádně a včas, tedy včetně kontroly dosažení hodnot, které dodavatel slíbil ve své nabídce ve vztahu ke kritériím Odborná úroveň, Rizika a Pokročilé řešení (pokud za ně dosáhl na vyšší než neutrální hodnocení);

d) návrh týdenního (či jiného časového – např. měsíčního) reportu průběhu plnění veřejné zakázky, který slouží ke sledování průběhu realizace veřejné zakázky a reportu všech odchylek od dohodnutého plánu;

e) originály nebo ověřené kopie dokladů o kvalifikaci.

Ověřovací fáze je vedena s projektovým manažerem dodavatele, který bude pověřen vedením plnění veřejné zakázky, a to formou osobního či online setkání. Dodavatel, resp. projektový manažer, vystupuje v průběhu Ověřovací fáze proaktivně, tzn. že je to tento manažer, kdo vede setkání se zadavatelem, komentuje předkládané dokumenty a další podklady.

Průběh Ověřovací fáze, zejména dokumenty, které bude muset dodavatel v jejím průběhu předložit, musí zadavatel popsat v zadávacích podmínkách. Je proto důležité mít tuto část procesu hodnocení ze strany zadavatele dopředu podrobně promyšlenou.

Po skončení Ověřovací fáze zadavatel potvrdí, zda se dodavateli podařilo obhájit všechny body přidělené v příslušných kritériích, příp. rozhodne o konečném množství bodů dodavatele. Po ukončení Ověřovací fáze může zadavatel přistoupit k odeslání oznámení o výběru nejvhodnější nabídky a k samotnému uzavření smlouvy na plnění veřejné zakázky. V případě, že by po ukončení ověřovací fáze a přepočtení bodů pro dodavatele, se kterým byla ověřovací fáze vedena, došlo ke změně v pořadí hodnocení, bude muset zadavatel Ověřovací fázi zopakovat s dodavatelem, jehož nabídka je po takové změně ekonomicky nejvýhodnější.

Co při zadání metodou BVA/m4E neopominout?

Použití ani jedné z popsaných metod kvalitativního hodnocení nelze v České republice označit za obvyklé. Dodavatelé proto s nimi nemusí mít zkušenost, což je v nejhorším případě může odradit i od podání nabídek. Z toho důvodu je proto vhodné využít institutu **předběžných tržních konzultací** podle § 33 ZZVZ a komunikovat záměry zadavatele s dodavatelským trhem. Navíc si zadavatel může touto cestou získat od dodavatelů i zpětnou vazbu pro svůj záměr. Vedle předběžných tržních konzultací mohou zadavatelé komunikovat s účastníky zadávacího řízení i po ukončení takového řízení s cílem získat od nich zpětnou vazbu k průběhu zadávacího řízení a procesu hodnocení. Takto již postupovala Masarykova univerzita i Vysoké učení technické v Brně, které předmětné metody v rámci svých vybraných veřejných zakázek využívají.

Kromě předběžných tržních konzultací by zadavatelé měli v zadávacích podmínkách popsat i **předpokládaný harmonogram řízení**. Harmonogram řízení slouží k tomu, aby měli dodavatelé dopředu představu o tom, jak bude zadávací řízení probíhat, kdy mají být osobně přítomni na setkání se zadavatelem (např. u pohovoru v rámci hodnotícího kritéria „Vlastnosti a schopnosti projektového manažera“, na Ověřovací fázi) a na kdy si mají alokovat pracovní síly pro případnou realizaci veřejné zakázky. Takový harmonogram by měl obsahovat plovoucí termíny, aby co nejvíce odpovídal reálnému průběhu zadávacího řízení. Předpokládaný harmonogram řízení může vypadat například takto:

Postup v Řízení	Odhadovaná náročnost v pracovních dnech (počítáno vždy od splnění předchozího řádku)
Otevírání nabídek (mimo Cenových částí nabídek)	0 (bez zbytečného odkladu po uplynutí lhůty pro podání nabídek)
Dokončení hodnocení v kritériích *Odborná úroveň, Rizika a Pokročilé řešení*	+ 14
Oznámení průběžných výsledků hodnocení	+ 2
Dokončení hodnocení v kritériu *Vlastnosti a schopnosti Projektového manažera*	+ 14
Oznámení průběžných výsledků hodnocení	+ 2
Otevírání Cenových částí nabídek a hodnocení nabídek v kritériu *Nabídková cena*	+ 7
Výzva vybranému dodavateli k provedení *Ověřovací fáze*	+ 2
Ukončení *Ověřovací fáze*	+ 14
Rozhodnutí o výběru nejvhodnější nabídky	+ 2
Podpis Smlouvy	+ 15

Další zdroje a informace

Více se o metodě BVA můžete dozvědět například z publikací Deana T. Kashiwagiho (pouze v angličtině), jejichž souhrn je dostupný na Amazonu. Obecné informace k této metodě v češtině jsou dostupné například v diplomové práci studentky Českého vysokého učení technického v Praze, a to na tomto odkazu, či v různých článcích. Podrobnější informace k metodě m4E lze pak získat v tomto článku, Doporučení České agentury pro standardizaci k hodnocení nabídek, Metodice SFDI k hodnocení ekonomické výhodnosti nabídek nebo přímo na webu autorů této metody.

Vedle toho je k dispozici i nahrávka školení na YouTube projektu, a to na tomto odkazu.

IV.2.2. Příklady dobré praxe multikriteriálního hodnocení

Dále uvádíme nejzajímavější příklady české zadavatelské praxe v oblasti multikriteriálního hodnocení. S ohledem na zájem o metodu BVA nemohl samozřejmě chybět příklad dobré praxe Vysokého učení technického v Brně. Vedle toho však uvádíme i příklady, které metodu BVA, resp. m4E nevyužívají, ale jsou zajímavé a inspirativní, zejména pak pro zadavatele, kteří se aplikace hodnocení prostřednictvím metody BVA/m4E zdráhají pro její vyšší administrativní náročnost.

REKONSTRUKCE A MODERNIZACE AREÁLŮ FSI VUT – OBJEKTY A3 A KH3 (Vysoké učení technické v Brně)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Způsob hodnocení
Stavební práce	130 mil. Kč bez DPH	Profil zadavatele	Metoda BVA

Předmětem veřejné zakázky byla rekonstrukce Fakulty strojního inženýrství Vysokého učení technického v Brně, mimo jiné kompletní výměna technického zařízení v budovách A3 a KH3, modernizace stropních a podlahových konstrukcí či vybudování vzduchotechniky.

Účel veřejné zakázky zadavatel s ohledem na vybranou metodu stanovil následovně:

„Zadavatel uvádí, že veřejnou zakázku realizuje proto, aby byl naplněn účel veřejné zakázky. Účelem veřejné zakázky je provést Veřejnou zakázku v souladu se Smlouvou, a to:

a) ***Kvalitně***
Zadavatel očekává, že vybraný dodavatel Veřejnou zakázku provede v Zadavatelem požadované kvalitě definované zejména platnými předpisy, technickými normami a Technickou specifikací, s minimem vad a nedodělků; Zadavatel rovněž očekává, že si předmět Veřejné zakázky udrží kvalitu i po jeho předání a převzetí, což se projeví zejména minimem reklamací v záruční době.

b) ***Včas***
Zadavatel očekává, že vybraný dodavatel Veřejnou zakázku dokončí včas, a to tak, aby bylo možné bez problémů navázat na další plánované etapy rekonstrukce a modernizace areálu Fakulty strojního inženýrství.

c) ***Bezpečně***
Rekonstruované objekty se nachází ve volně přístupném areálu Fakulty strojního inženýrství. Ačkoliv objekty nebudou užívány Zadavatelem, pohyb osob v areálu, a to zejména v období zimního a letního semestru, může vytvářet zvýšená bezpečnostní rizika. Zadavatel proto očekává nadstandardní zajištění bezpečnosti a minimalizaci negativních dopadů na okolí staveniště nejenom ve vztahu k osobám a majetku Zadavatele, ale především ve vztahu k třetím osobám, především studentům.

d) ***Zajištěním rychlé, snadné a efektivní komunikace***
v souvislosti s plněním závazků dle Smlouvy, a to jak mezi personálem vybraného dodavatele a Zbjednatele[sic!]*, tak i mezi personálem vybraného dodavatele (včetně všech poddodavatelů) navzájem. Zadavatel současně očekává efektivní řízení procesů vyplývajících ze smluvních ustanovení, které vyžadují vzájemnou interakci mezi smluvními stranami, zejména pak Variací a claimů (včasná identifikace, konkretizace a ocenění Variací či claimů).*

e) ***V důstojných pracovních podmínkách***
Zadavatel očekává, že vybraný dodavatel Veřejnou zakázku splní způsobem, který bude co možná nejvíce podporovat důstojné pracovní podmínky osob podílejících se na provádění prací a férové podmínky fungování dodavatelského řetězce."

Hodnotící kritéria odpovídala zcela metodě BVA. Jejich konkrétní podoba byla následující:

a) Nejnižší nabídková cena s váhou 40 %

„Nabídková cena bude stanovena v Kč bez DPH součtem cen všech položek Rozpočtu. Dodavatel je povinen Rozpočet řádně ocenit.

Součástí Nabídkové ceny ***nejsou náklady na realizaci Opatření (cena Opatření).****"*

b) Odborná úroveň s váhou 40 %

„Odborná úroveň může spočívat zejména v kvalitě personálu (praxe, zkušenosti, vzdělání apod.), zavedených postupů (metodiky, management kvality apod.), v přístupu k zaměstnancům či poddodavatelům, v úrovni zázemí či technického vybavení dodavatele i v kvalitě přípravy pro plnění Veřejné zakázky. Rady a tipy Zadavatele pro vyplnění dokumentu Odborné úrovně jsou jeho součástí."

c) Rizika s váhou 10 %

„V rámci kritéria Rizika bude Zadavatel hodnotit max. 2 různá ***dodavatelem identifikovaná rizika a k nim navržená Opatření.***

Rizika musí být relevantní k předmětu Veřejné zakázky a dostatečně přesně a určitě vymezená (tzn. nesmí se jednat o pouhé Nebezpečí). Podrobně jsou požadavky na relevantnost a definici rizik uvedeny v dokumentu Rizik."

d) Vlastnosti a schopnosti projektového manažera s váhou 10 %

„V rámci kritéria Vlastnosti a schopnosti Zástupce Zhotovitele bude na základě přímého rozhovoru mezi Zadavatelem a Zástupcem Zhotovitele potvrzeno, zda má základní předpoklady a individuální vlastnosti a schopnosti uvedené v kontrolním listu Vlastností a schopností Zástupce Zhotovitele.

Otázky budou pro všechny Zástupce Zhotovitele stejné a budou pokládány z následujících okruhů:

i. základní popis postupu plnění Veřejné zakázky;

ii. motivace Zástupce Zhotovitele ve vztahu k předmětu Veřejné zakázky, jeho vytíženost a povinnosti ve vztahu k příp. dalším zakázkám po dobu plnění Veřejné zakázky;

iii. cíle Zástupce Zhotovitele, které plněním Veřejné zakázky sleduje;

iv. kontrola a hodnocení včasnosti a kvality plnění Veřejné zakázky Zástupcem Zhotovitele;

v. vnímání osobní odpovědnosti Zástupce Zhotovitele za plnění Veřejné zakázky dodavatelem a jeho schopnost plnění ovlivnit;

vi. rizika Veřejné zakázky uvedená dodavatelem;

vii. specifika Veřejné zakázky vnímaná Zástupcem Zhotovitele, na která je třeba se zaměřit;

viii. dodavatelský řetězec, který lze předpokládat při plnění Veřejné zakázky.

Rozhovor nebude veden o technických detailech předmětu Veřejné zakázky ani nabídky dodavatele."

Opatřeními zmíněnými ve výše uvedených citacích se v rámci textu zadávací dokumentace rozuměla *„opatření k minimalizaci vzniku či negativního dopadu rizika na naplnění Účelu veřejné zakázky."*

Zajímavá byla tato veřejná zakázka i metodou dodávky. Vysoké učení technické pro realizaci stavby využilo metodu měřeného kontraktu, a to při využití Zelené knihy FIDIC.

Více informací se o této veřejné zakázce, včetně podrobného popisu kritérií hodnocení, dozvíte v odkazu na profil zadavatele.

Další příklady dobré praxe k metodě BVA

Výše uvedený příklad Vysokého učení technického v Brně však již není jediným vhodným příkladem dobré praxe využívajícím metodu BVA v České republice. Další lze najít na níže uvedených odkazech.

Veřejná zakázka na opravu hydroizolace vnitřních podlah zadávaná městem Chomutov, jejímž předmětem byla rekonstrukce podlah ve zdejším aquacentru.

Modernizace a rekonstrukce budovy B zadávaná Univerzitou Hradec Králové byla další veřejnou zakázkou na stavební práce zadávanou metodou BVA.

Metodou BVA však již byla zadána i veřejná zakázka na projekční služby. Konkrétně veřejná zakázka na výběr generálního projektanta rekonstrukce a modernizace areálu Fakulty strojního inženýrství, jejímž zadavatelem bylo Vysoké učení technické v Brně.

VÝMĚNA OKEN V BUDOVĚ ŽEROTÍNOVO NÁMĚSTÍ 3, BRNO A REKONSTRUKCE SVĚTLÍKŮ NA STŘEŠE BUDOVY ŽEROTÍNOVO NÁMĚSTÍ 3, BRNO (Jihomoravský kraj)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály	Způsob hodnocení
Stavební práce	55,7 mil. Kč bez DPH	Případová studie	Multikriteriální hodnocení s využitím dvouobálkové metody
		Profil zadavatele	

Předmětem v této metodice opakovaně uvedené veřejné zakázky byly stavební úpravy související s výměnou oken a rekonstrukcí světlíků na střeše sídla budovy Jihomoravského kraje v Brně.

Jihomoravský kraj se v rámci uvedené veřejné zakázky v návaznosti na svoji Strategii odpovědného přístupu k veřejným zakázkám rozhodl stanovit vedle nabídkové ceny i subjektivní kritéria hodnocení. Za účelem maximálně objektivního hodnocení těchto subjektivních kritérií si kraj „vypůjčil" nástroj obvykle využívaný v rámci metody BVA, resp. m4E, a to dvouobálkovou metodu. Členové hodnotící komise tak nemohli být při subjektivním hodnocení jakkoliv ovlivněni znalostí dodavatele s nejnižší nabídkovou cenou.

Hodnotící kritéria byla rozdělena na kritérium nejnižší nabídkové ceny s váhou 65 % a kvalitativní kritéria s váhou 35 %. Kvalitativní kritéria se dále dělila na podkritérium:

a) Využití odpadu z demontáže (váha 15 %)

„Zadavatel bude pozitivně hodnotit závazky účastníka směřující k materiálovému využití odpadu vzešlého z demontáže stávajících oken a světlíků a dalšího odpadu vzniklého při realizaci stavby.

Zadavatel preferuje konkrétní závazky (např. 80 % veškerého plastového odpadu bude znovu využito) doložené tím, jak konkrétně bude s odpadem naloženo (např. tak, že jej zpracuje a využije sám účastník, nebo že má účastník navázanou spolupráci s jiným dodavatelem, který odpad zpracuje a využije) a k jakému účelu bude odpad využit (např. opětovná výroba oken).“

b) Minimalizace dopadů stavebních prací na okolí (váha 10 %)

„Zadavatel bude pozitivně hodnotit konkrétní opatření, která účastník nabídne k omezení dopadů veškerých negativních vlivů spojených s prováděním stavebních prací za plného provozu KrÚ JMK (hluk, prach, vibrace, zápach, omezení prostoru v konkrétních místech provádění prací – chodby, zasedací místnosti, kanceláře).

Zadavatel vyžaduje provádění veškerých stavebních prací tak, aby byl co nejméně omezen běžný provoz a chod KrÚ JMK nadměrným hlukem, zápachem, emisemi, prachem, vibracemi, exhalacemi a zastíněním nad míru přiměřenou poměrům, nebezpečím úrazu, výpadkem funkce instalací a technických zařízení a dalšími negativními vlivy, a aby nebyly těmito vlivy obtěžovány třetí osoby a okolní prostory KrÚ JMK. Provádění prací na výměně oken v kancelářích, chodbách a v ostatních prostorách (např. zasedacích místnostech) zadavatel požaduje s minimálním omezením prostoru tak, aby byl co nejméně omezen běžný provoz a chod KrÚ JMK. Zadavatel požaduje provádění prací na výměně oken v kancelářích (tj. demontování a opětovné osazení včetně zapravení, osazení parapetů a úklidu) výhradně o víkendech a ve dnech pracovního klidu a v pracovních dnech pouze v pátky od 14:00. V místě stavby zadavatel požaduje usměrňování dopravy a parkování vozidel dodavatele (vč. vozidel poddodavatelů nebo jiných osob podílejících se na realizaci stavby) tak, aby nedocházelo k parkování, či znemožnění přístupu a příjezdu k budově ani k nemovitostem sousedním. Bližší minimální požadavky zadavatele na provádění stavebních prací stanoví obchodní podmínky (smlouva o dílo) a projektová dokumentace.

Hodnocen bude i způsob práce s vybouraným odpadem (ukládání, třídění, odvoz) s ohledem na omezený prostor v okolí KrÚ JMK, respektive dopady této činnosti na provoz KrÚ JMK i v okolí KrÚ JMK (např. případná dopravní omezení či uzavírky chodníků).“

c) Využití druhotných surovin při realizaci stavby (váha 10 %)

„Zadavatel bude pozitivně hodnotit vyšší podíl druhotných surovin využitých při realizaci stavby (např. recyklované sklo v nových oknech) či surovin pocházejících z udržitelných zdrojů (např. dřevo na výrobu oken pocházející z lesů s certifikátem FSC, PEFC či CoC).

Pozitivně bude hodnoceno, pokud má účastník zavedenu politiku či strategii směřující k ochraně životního prostředí, kterou aktivně uplatňuje.

Dále bude pozitivně hodnoceno, pokud má účastník zaveden environmentální systém řízení dle normy ČSN EN ISO 14001 či dle systému EMAS (zadavatel preferuje certifikaci nezávislou autoritou oproti ostatním možnostem prokázání shody).“

V rámci jednotlivých výše uvedených kvalitativních pod-kritérií a priorit kraje měly být body (maximální přidělení bodů odpovídalo váze pod-kritéria) přiděleny následovně:

Naplnění priorit zadavatele	Počet bodů v rámci podkritéria **Využití odpadu z demontáže**	Počet bodů v rámci podkritéria **Minimalizace dopadů stavebních prací na okolí**	Počet bodů v rámci podkritéria **Využití druhotných surovin při realizaci stavby**
Významný přínos k naplnění priorit zadavatele – nabídka obsahuje konkrétní závazky účastníka nad rámec minimálních požadavků zadavatele, přičemž tyto závazky jednoznačně a významně přispívají k naplnění priorit zadavatele	15	15	15
Přínos nad minimální požadavky – nabídka obsahuje popis postupů a opatření účastníka nad rámec minimálních požadavků zadavatele, které přispívají k naplnění priorit zadavatele, ale neobsahuje konkrétní závazky účastníka, nebo tyto závazky nemohou být jednoznačně vyhodnoceny jako významný přínos k naplnění priorit zadavatele	7	5	5
Žádný přínos nad minimální požadavky – účastník nenabízí žádné nebo jen minimální vylepšení nad rámec minimálních požadavků zadavatele nebo je jeho nabídka příliš obecná bez možnosti vyhodnotit konkrétní přínosy nabízených postupů pro naplnění priorit zadavatele	0	0	0

Vybraný dodavatel nabídl, že značná část odpadů by měla být znovu využita (100 % kovového materiálu a PVC profilů, 95 % skla a 90 % stavební suti), ale neuvedl, jak konkrétně (k čemu) bude odpad využit, kdo a jak jej bude zpracovávat. Dále nabídl využití skleněného střepu (druhotné suroviny), který bude tvořit 30 % z celého objemu produkce tabulového skla pro výrobu izolačních oken. Pro výrobu dřevotřískových desek, ze kterých jsou vyrobeny přepravní a ochranné boxy nových oken, nabídl využití dřevěného odpadu, tyto boxy mají tvořit 25 % ze všech přepravních boxů.

K omezení dopadů provádění prací na okolí vybraný dodavatel uvedl konkrétní postupy, a to pohlcování hluku (akustickými mobilními stěnami), prachu (čističkami vzduchu s HEPAfiltrem), zápachu a exhalací (oddělující stěny s odsávací VZT jednotkou s filtrem) a vibracemi (akustickými podložkami). Dále vybraný dodavatel nabídl provádění prací mimo pracovní dobu zadavatele a to, že bude vymezen optimální čas pro návoz materiálu a pracovníků dodavatele (mimo dopravní špičku a mimo čas zahájení a ukončení pracovní doby zadavatele).

Více se o této veřejné zakázce a způsobu jejího hodnocení můžete dozvědět v případové studii a v odkazu na profil zadavatele.

Generální dodavatel stavby CETOCOEN OP VVV II (Masarykova univerzita)

Druh veřejné zakázky	Předpokládaná hodnota	Dostupné materiály
Stavební práce	100 mil. Kč bez DPH	Profil zadavatele

Hodnocení této veřejné zakázky, jejímž předmětem byla generální dodávka biobanky včetně specifikovaného technického vybavení, bylo v této metodice jednou již popsáno v kapitole k sociálně odpovědnému zadávání (viz bod 2.1.7.2). Více informací k němu proto najdete v odkazu na kapitolu výše.

Čím bylo hodnocení této veřejné zakázky zajímavé, bylo využití § 116 odst. 5 ZZVZ. Masarykova univerzita tak stanovila pevnou cenu plnění, tu tedy nehodnotila, a hodnotila pouze odbornou úroveň členů realizačního týmu a přidanou hodnotu částečně popsanou v kapitole výše.

Více informací k této veřejné zakázce najdete v kapitole k sociálně odpovědnému zadávání a v dokumentech dostupných v odkazu na profil zadavatele.

V.

A co s inovacemi?

Inovace jsou ve smyslu § 6 odst. 4 ZZVZ vedle sociálního a environmentálního jedním ze tří pilířů odpovědného veřejného zadávání. Podle definice obsažené v § 28 odst. 1 písm. r) ZZVZ se pro účely ZZVZ inovací rozumí *„implementace nového nebo značně zlepšeného produktu, služby nebo postupu související s předmětem veřejné zakázky.“*

Jak vyplývá z uvedené definice, inovace nemusí vždy znamenat nové technologie, ale v obecné rovině se za ně považují řešení (ať už se jedná o produkt, postup nebo jejich kombinaci), které jsou alespoň nějakým podstatným způsobem vylepšené. Toto vylepšení znamená přínos pro koncové uživatele, ke kterým se dostane. Důležité je, že tento nový či upravený produkt nebo proces zatím není vůbec na trhu k dispozici nebo je na trhu k dispozici teprve v malém množství, a první osvojitelé teprve testují jeho vlastnosti.

Inovacím a zadávání veřejných zakázek na inovativní řešení se velmi podrobně věnuje metodika Technologické agentury ČR. Inovace podle ní nemusí vždy znamenat dodání nových technologií, podstatné ale je, aby se jednalo o řešení, *„které je nové a je nějakým způsobem vylepšené.“* Takové řešení by nemělo být *„vůbec na trhu k dispozici nebo je na trhu k dispozici teprve v malém množství, a první osvojitelé teprve testují jeho vlastnosti.“* K tomu metodika odkazuje na manuál OECD, který definuje inovaci jako *„nový nebo vylepšený produkt nebo proces (nebo jejich kombinaci), který se výrazně liší od předchozích produktů nebo procesů a který byl zpřístupněn potenciálním uživatelům (produktu) nebo uveden do užívání.“* Vedle toho však definici inovace obsahuje i český právní řád, konkrétně § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů. Předmětné ustanovení definuje inovace jako *„zavedení nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb do praxe…“*

Z citací uvedených výše lze určit následující znaky pro inovativní řešení:

a) novost ve smyslu nového nebo vylepšeného řešení (nebo jejich kombinace),

b) vylepšení,

c) zpřístupnění potencionálním uživatelům,

d) žádné nebo malé množství dostupné na trhu.

Inovativní řešení se zřídka pořizuje jen kvůli jeho inovativní povaze pro celý trh. Většinou se inovativní řešení stává zajímavým pro zadavatele veřejných zakázek, když umožňuje podobné nebo dokonce lepší výsledky, ale při nižších nákladech (často nákladech životního cyklu). Jistým problémem však může být, že zadavatel o inovativním řešení netuší. Případně ví, čeho chce dosáhnout (obvykle úspor), ale neví jak. Proto může být jeden ze základních způsobů, jak inovací získat, podpořit konkrétní veřejnou zakázkou výzkum a vývoj. Ten sice není podmínkou dosažení inovace, ale je jednou z možných cest. Zadavatelé se takového postupu však často s ohledem na jeho časovou a administrativní náročnost obávají. V případě, že řešení dostupná na trhu však neodpovídají potřebám zadavatele, nemá takový zadavatel často jinou volbu než přistoupit k zadání veřejné zakázky na inovativní řešení.

Předpoklady pro učinění takového závěru bývají následující:

a) stavební práce (v případě jiných druhů veřejných zakázek i zboží nebo služby) dostupné na trhu neodpovídají potřebám zadavatele,

b) kvalita či parametry stavebních prací dostupných na trhu neodpovídají potřebám zadavatele, nebo

c) zadavatel čelí určitému problému, ale neví, jaké řešení by bylo pro jeho řešení nejvhodnější.

Veřejná zakázka, která bude výstupem závěru o nutnosti nákupu inovativního řešení, pak bude výzkum a vývoj podporovat buď přímo, kdy zadavatel vyzve dodavatele a výzkumné pracovníky k vyvinutí inovativního řešení, nebo nepřímo, kdy zadavatel jako raný osvojitel nakoupí na trhu nové řešení s inovativními parametry. Není však vyloučena ani kombinace obojího.

A jaký bude obvyklý postup v případě nákupu inovativního řešení?

V podstatě nebude příliš odlišný od „klasických“ veřejných zakázek.

Předně by měl být zadavatel schopný popsat svou potřebu nebo problém, které by chtěl veřejnou zakázkou řešit. A tak jako u každé veřejné zakázky by měl zadavatel provést analýzu trhu. Při té ale zjistí, že řešení jeho potřeby nebo problému není na trhu dostupné vůbec nebo neodpovídá potřebám zadavatele (popřípadě zadavatel i po provedení průzkumu vůbec neví, jak svou potřebu nebo problém řešit).

Po tomto zjištění budou obvykle následovat předběžné tržní konzultace, jejichž cílem by měla být komunikace potřeby nebo problému zadavatele dodavatelům a odborníkům ve snaze o společné hledání možného řešení a sbírání podkladů pro vypracování zadávacích podmínek budoucí veřejné zakázky.

Potom už bude zadavatel přistupovat k přípravě zadávacích podmínek veřejné zakázky a její následné administraci. Zde je potřeba pečlivě zvážit způsob zadání veřejné zakázky. Určení režimu jejího zadání je ta jednodušší část. Důležitější a náročnější však bude rozhodnutí o druhu zadávacího řízení. S ohledem na podstatu inovativních veřejných zakázek je třeba volit druh zadávacího řízení, který v jeho průběhu umožňuje diskusi nad parametry výsledného řešení. Z toho důvodu jsou nejvhodnějšími druhy zadávacích řízení se soutěžním dialogem podle § 68 a násl. ZZVZ a řízení o inovačním partnerství podle § 70 a násl. ZZVZ. V případě, že předpokládaná hodnota inovativní veřejné zakázky nepřekročí limit pro veřejnou zakázku malého rozsahu, lze ji zadat na základě výjimky podle § 27 a § 31 ZZVZ. Jen je třeba pamatovat na skutečnost, že si zadavatel v zadávacích podmínkách takové zakázky musí vyhradit možnost jednat o nabídkách, a to takovým způsobem a v takovém rozsahu, aby zadávací podmínky v podstatě odpovídaly zmíněným zadávacím řízením.

Při stanovení zadávacích podmínek veřejných zakázek zadávaných v režimu ZZVZ je třeba pamatovat na skutečnost, že podle § 114 odst. 3 písm. a) ZZVZ nelze v řízení se soutěžním dialogem a řízení o inovačním partnerství hodnotit pouze na nejnižší nabídkovou cenu. Kromě toho je však dbát i na správné stanovení práv duševního vlastnictví k výsledku předmětu plnění veřejné zakázky. Zde je potřeba volit řešení, které bude nejlépe odpovídat potřebám zadavatele, ale pokud možno nepovede k jeho vendor lock-inu.

Po vyřešení výše uvedených skutečností už bude zadavateli zbývat veřejnou zakázku pouze vysoutěžit a dohlédnout na splnění smlouvy uzavřené na jejím základě.

S ohledem na smluvní plnění je však třeba pamatovat na některá rizika, která se u inovačních veřejných zakázek vyskytují:

Výše investice: Odhad investice učiněný při přípravě zadávacích podmínek velmi často nemusí odpovídat reálným nákladům, které bude nutné na plnění inovativní veřejné zakázky vynaložit. Toto riziko lze eliminovat při přípravě zadávacích podmínek limitací výše nabídkové ceny. Tomu by měl odpovídat režim ceny kontraktu stanovený obvykle jako fixní nebo paušální.

Nejistý výsledek: U tohoto typu veřejných zakázek musí zadavatel vždy pamatovat, že nelze dopředu určit její výsledek. Toto riziko nelze při přípravě zadávacích podmínek ani zcela eliminovat. Snížení uvedeného rizika však může napomoci zejména využití odborného poradce v oboru odpovídajícího předmětu veřejné zakázky, jakož i odborníka na způsob zadání veřejné zakázky (tím se eliminuje i případné riziko vyplývající z nezkušenosti zadavatele s „jednacími“ typy zadávacích řízení).

V oblasti inovací je zajímavým, byť zahraničním, příkladem dobré praxe inovativní nákup osvětlení pro systém londýnského metra. Londýnský dopravní podnik (Transport for London) zadal v roce 2015 zakázku, jejímž předmětem bylo inovativní řešení nákupu moderních osvětlovacích technologií s cílem zajištění úspory provozních nákladů a širším cílem snížení emisí CO_2 o 60 % v Londýně do roku 2025. Předmětná veřejná zakázka získala ocenění Procura+, více se o ní pak můžete dozvědět na tomto odkazu.

O českých příkladech dobré praxe (byť zcela mimo obor stavebnictví), jakož i další informace o způsobu zadání inovativních veřejných zakázek se můžete dozvědět ve výše uvedené metodice Technologické agentury ČR.

Další zdroj obecných informací k inovacím včetně mnoha zahraničních příkladů dobré praxe lze nalézt i ve Sdělení Komise obsahující obecné pokyny k zadávání veřejných zakázek na inovativní řešení.

A jaká je tedy odpověď na otázku položenou v názvu této kapitoly?

Ještě více než v rámci environmentálně odpovědného zadávání je dodržení zásady inovací ve veřejných zakázkách ovlivněno konkrétními potřebami zadavatele a předmětem veřejné zakázky. Inovativní řešení není totiž něco, co by zadavatel soutěžil pravidelně – jinými slovy takové zakázky zadavatel nikdy nebude „sekat jako Baťa cvičky".

Tam, kde lze v sociálně odpovědném veřejném zadávání udělat „mustr" a ten následně používat u všech obdobných veřejných zakázek, není takový postup moc dobře možný u environmentální odpovědnosti. Ale i tu bude (nebo by alespoň měl) zadavatel aplikovat v určité rovině v rámci každé investiční akce (a tedy veřejných zakázek na projekční služby a stavební práce). Toto však neplatí u inovativních veřejných zakázek. To budou zakázky, které bude zadavatel zadávat jednou za delší časové období. Proto by jim každý zadavatel měl věnovat dostatečnou pozornost, aby se jejich zadání povedlo. A neměl by se bát využít i služeb odborných poradců.

VI.

Závěr a informace o projektu

V rámci výše uvedeného textu metodiky a jejích příloh jsme se pokusili poskytnout komplexní vhled do problematiky odpovědného veřejného zadávání ve stavebnictví. Vedle základních informací k „novým“ zásadám veřejného zadávání a příkladům dobré praxe popisujeme i související problematiku, jako je způsob zohlednění odpovědných požadavků v zadávacích podmínkách, a to včetně jejich hodnocení. Cílem je dát zadavatelům maximum dostupných informací a umožnit jim přistoupit k odpovědnému zadávání ve stavebnictví skutečně strategicky.

Tato metodika mohla vzniknout díky činnosti MPSV v oblasti odpovědného veřejného zadávání. Ke konceptu odpovědného veřejného zadávání se MPSV hlásí již od roku 2014 a stanovilo si v této oblasti 2 hlavní cíle:

Implementace strategického zadávání v resortu,

Podpora implementace a rozvoje strategického zadávání v České republice.

MPSV se snaží začlenit užívání principů odpovědného veřejného zadávání do každodenní praxe zadávání veřejných zakázek a zajistit tak funkční řešení pro efektivnější vynakládání veřejných prostředků, zejména s ohledem na potřeby v oblasti zaměstnanosti, sociální začleňování, případně udržitelnosti obecně, tj. včetně dopadu na životní prostředí.

Klíčové aktivity podpory implementace a rozvoje strategického zadávání v České republice jsou již od roku 2016 realizovány v rámci projektu **Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání** (reg. č. CZ.03.3.60/0.0/0.0/15_018/0000732). V jeho rámci vytvořilo MPSV dlouhodobou odbornou a konzultační platformu pro rozvoj konceptu odpovědného veřejného zadávání. V rámci této platformy byly a stále jsou zejména poskytovány následující služby:

poradenství a konzultace v oblasti využívání odpovědného veřejného zadávání, včetně vypracování specializovaného webu,

platformu pro získání informací, příkladů dobré praxe, vzorových textací apod.,

aktivity na podporu výměny zkušeností a získávání informací.

Na počátku roku 2020 na tyto aktivity plynule navázal projekt **Odpovědný přístup k veřejným nákupům – Strategické zadávání veřejných zakázek** (reg. Č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_025/0015727). Tento projekt staví na výstupech předchozího projektu, avšak cílem projektu je uvedení konceptu strategického veřejného zadávání do praxe veřejného zadávání v ČR. Klade tak důraz na implementaci strategického přístupu k veřejným nákupům, tedy na systémové uplatňování pravidel odpovědného veřejného zadávání a propojení priorit a cílů konkrétního zadavatele s jím investovanými prostředky do veřejných zakázek.

Projekt si klade za cíl vytvořit a realizovat koncept komplexního vzdělávání ke strategickému zadávání, který bude reprezentovat koncepčně řešený Institut odpovědného veřejného zadávání.

Institut odpovědného veřejného zadávání

Vedle krátkodobé (ad hoc) spolupráce se zadavateli při řešení jednotlivých otázek souvisejících s odpovědným veřejným zadáváním při zadávání veřejných zakázek se projekt otevírá i možnosti nastavení dlouhodobé spolupráce. MPSV založilo Platformu odpovědného veřejného zadávání, neformální uskupení veřejných zadavatelů, kteří se hlásí ke strategickému přístupu k veřejnému nakupování a ve své praxi implementují odpovědné veřejné zadávání. Klíčovou součástí Platformy je sdílení dobré praxe a networking s ostatními členy a odborníky v oboru odpovědného veřejného zadávání.

Platforma odpovědného veřejného zadávání

Nadto je k dispozici tým odborníků v oblasti zadávání veřejných zakázek, práva, zaměstnanosti, sociálního začleňování, udržitelnosti a dalších souvisejících oblastech. Členové týmu se podíleli i na vypracování této metodiky.

V případě zájmu o konzultace nebo nastavení dlouhodobé spolupráce se mohou zadavatelé obrátit přímo na členy týmu.

VII.

Přílohy

VII. 1
Zvláštní podmínka plnění

Níže uvádíme vzorové textace k sociálně odpovědnému veřejnému zadávání, jejichž souhrn je dostupný i na webu.

Každou vzorovou textaci lze využít pouze, pokud to je možné vzhledem k povaze a smyslu předmětu plnění veřejné zakázky. Zadavatel také musí vždy zvážit, zda je vhodnější, účelnější či efektivnější aspekty odpovědného veřejného zadávání uplatnit jako podmínku účasti v zadávacím řízení ve smyslu § 37 ZZVZ nebo formou hodnocení nabídek ve smyslu § 114 a násl. ZZVZ. **Textace je nutné podle potřeby přizpůsobit povaze a předmětu plnění konkrétní veřejné zakázky a jejímu rozsahu.** I když byly textace pečlivě promýšleny, autoři nepřebírají a ani nemohou přebírat odpovědnost v souvislosti s konkrétními případy, ve kterých byly uvedeny nebo pro které budou textace využity.

Podpora důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce

Čestné prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky

Čestné prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky je nástrojem, který vypracoval státní podnik Povodí Vltavy. Z hlediska příležitostí odpovědného veřejného zadávání směřuje kromě podpory důstojných pracovních příležitostí a bezpečnosti práce také k podpoře férových podmínek v dodavatelském řetězci. Podrobnější informace (včetně kontrolního mechanismu pro povinnosti dodavatelů v rámci podpory férových podmínek v dodavatelském řetězci) jsou proto uvedeny níže (viz bod 7.1.2.1). Vzorovou textaci rozebírající výlučně povinnosti ve vztahu k příležitosti podpory důstojných pracovních podmínek lze však nalézt na tomto odkazu.

Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci

Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci je nástroj vypracovaný ze strany Vysoké školy chemicko-technologické v Praze. Obdobně jako výše uvedené čestné prohlášení směřuje nejen k podpoře důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce, ale i férových podmínek v dodavatelském řetězci. Podrobnosti jsou proto uvedeny níže (viz bod 7.1.2.2). Podrobnější informace k tomuto nástroji směřující výlučně k rozebírané příležitosti odpovědného veřejného zadávání jsou uvedeny zde.

Úprava jen ve smluvních podmínkách

Níže uvedená textace vychází z práce Krajského úřadu Jihomoravského kraje, který ve svých veřejných zakázkách na stavební práce podporuje mimo jiné důstojné pracovní podmínky, a to v rozsahu zajištění dodržování plnění zákonného minima. Text vzorové textace naleznete také na tomto odkazu.

Text Čestného prohlášení k sociálně odpovědnému plnění VZ:

„Zhotovitel se zavazuje zajistit dodržování pracovněprávních předpisů, zejména zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem na regulaci odměňování, pracovní doby, doby odpočinku mezi směnami, atp.), zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem na regulaci zaměstnávání cizinců), a to vůči všem osobám, které se na plnění zakázky podílejí a bez ohledu na to, zda jsou práce na předmětu plnění prováděny bezprostředně zhotovitelem či jeho poddodavateli."

Podpora férových podmínek v dodavatelském řetězci

Čestné prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky a transparentní účet

Autorem uvedeného přístupu je státní podnik Povodí Vltavy, který dále uvedené Čestné prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky využívá u všech svých veřejných zakázek na stavební práce nad předpokládanou hodnotu ve výši 300 tisíc Kč bez DPH. Vzhledem ke skutečnosti, že převažujícím druhem veřejných zakázek jsou zakázky na stavební práce, jedná se o poměrně velké množství veřejných zakázek zadaných s tímto požadavkem. Uvedené čestné prohlášení stanoví kromě povinností v oblasti podpory férových podmínek v dodavatelském řetězci také povinnosti ve vztahu k podpoře důstojných pracovních podmínek. V oblasti příležitosti podpory férových podmínek v dodavatelském řetězci je předmětným čestným prohlášení zajištěno dodržování stejných smluvních podmínek v poddodavatelských smlouvách s vybranými podmínkami investorské smlouvy a včasné platby poddodavatelům.

Přestože se předmětné čestné prohlášení zabývá dvěma příležitostmi odpovědného veřejného zadávání, ponecháváme jeho textaci a všechny související textace v celé podobě, i když je tento dokument vypracovaný pouze pro jednu z uvedených příležitostí.

Vedle Čestného prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky vypracoval státní podnik také kontrolní mechanismus plnění části čestného prohlášení směřující k zajištění včasných plateb poddodavatelům. Tímto kontrolních mechanismem je požadavek na generálního dodavatele k založení transparentního účtu k platbám poddodavatelům.

Pro přehlednost uvádíme vzorová ustanovení ze smlouvy o dílo samostatně pro Čestné prohlášení k sociálně odpovědnému plnění veřejné zakázky a pro transparentní účet. Celou vzorovou textaci naleznete na tomto odkazu.

Textace ze zadávací dokumentace:

„Dodavatel, se kterým bude uzavřena smlouva, bude povinen zajistit po celou dobu plnění veřejné zakázky dodržování veškerých právních předpisů České republiky s důrazem na legální zaměstnávání, spravedlivé odměňování a dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, přičemž uvedené bude takový dodavatel povinen zajistit i u svých poddodavatelů. Vůči poddodavatelům bude takový dodavatel povinen zajistit srovnatelnou úroveň zadavatelem určených smluvních podmínek s podmínkami smlouvy a řádné a včasné uhrazení svých finančních závazků. Za tímto účelem dodavatel předloží v nabídce čestné prohlášení o zajištění společensky odpovědného plnění veřejné zakázky v rozsahu uvedeném ve formuláři nabídky, který tvoří přílohu č. 1 nabídkové dokumentace. Uvedené čestné prohlášení bude jakožto součást nabídky samostatně uloženou přílohou smlouvy.

Vybraný dodavatel bude povinen zřídit, do smlouvy před jejím podpisem uvést a, bude-li s ním uzavřena smlouva, po celou dobu plnění veřejné zakázky udržovat transparentní bankovní účet umožňující bezplatný a nepřetržitý přístup třetích osob k zobrazování přehledu platebních transakcí na takovém účtu. Další podmínky týkající se této povinnosti jsou vymezeny zněním smlouvy."

Text Čestného prohlášení k sociálně odpovědnému plnění VZ:

„Dodavatel čestně prohlašuje, že, bude-li s ním uzavřena smlouva na veřejnou zakázku, zajistí po celou dobu plnění veřejné zakázky

a) *plnění veškerých povinností vyplývající z právních předpisů České republiky, zejména pak z předpisů pracovněprávních, předpisů z oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti ochrany zdraví při práci, a to vůči všem osobám, které se na plnění veřejné zakázky podílejí; plnění těchto povinností zajistí dodavatel i u svých poddodavatelů,*

b) *sjednání a dodržování smluvních podmínek se svými poddodavateli srovnatelných s podmínkami sjednanými ve smlouvě na plnění veřejné zakázky, a to v rozsahu výše smluvních pokut a délky záruční doby; uvedené smluvní podmínky se považují za srovnatelné, bude-li výše smluvních pokut a délka záruční doby shodná se smlouvou na veřejnou zakázku,*

c) *řádné a včasné plnění finančních závazků svým poddodavatelům, kdy za řádné a včasné plnění se považuje plné uhrazení poddodavatelem vystavených faktur za plnění poskytnutá k plnění veřejné zakázky, a to vždy do dle volby zadavatele, v praxi obvykle 3 až 5 pracovních dnů; může ale být i déle pracovních dnů od obdržení platby ze strany zadavatele za konkrétní plnění."*

Ze smlouvy o dílo:

Definice

„Čestné prohlášení" znamená Čestné prohlášení ke společensky odpovědnému plnění veřejné zakázky, které zavazuje Zhotovitele k plnění stanovených podmínek a které Zhotovitel předal Objednateli v zadávacím řízení Veřejné zakázky.

„Transparentní účet" znamená bankovní účet umožňující neomezený a neomezitelný dálkový přístup třetích osob k zobrazování přehledu platebních transakcí na takovém účtu.

„Přehled Transparentního účtu" znamená přehled všech platebních transakcí uskutečněných na Transparentním účtu za Smlouvou stanovených podmínek."

Závaznost čestného prohlášení

„Zhotovitel se zavazuje při provádění Díla dodržovat povinnosti stanovené Čestným prohlášením. Objednatel je oprávněn plnění povinností vyplývajících z Čestného prohlášení kdykoliv kontrolovat, a to i bez předchozího ohlášení Zhotoviteli. Je-li k provedení kontroly potřeba předložení dokumentů, zavazuje se Zhotovitel k jejich předložení nejpozději do 2 pracovních dnů od doručení výzvy Objednatele. Výzva dle předchozí věty může být učiněna i zápisem do Stavebního deníku."

Sankce k čestnému prohlášení

„Zjistí-li Objednatel porušení kterékoliv povinnosti vyplývající z Čestného prohlášení, je oprávněn po Zhotoviteli požadovat a Zhotovitel je povinen uhradit smluvní pokutu ve výši dle volby zadavatele, mělo by však být přiměřené zajišťované povinnosti , - Kč za každý zjištěný případ."

Smluvní ustanovení k transparentnímu účtu – platební podmínky

„Řádně vystavená faktura bude Objednatelem uhrazena pouze na účet Zhotovitele, který je správcem daně zveřejněn v registru plátců DPH a splňuje podmínky stanovené následujícími odstavci. Pokud je k datu uskutečnění zdanitelného plnění nebo k datu úhrady v registru plátců DPH o Zhotoviteli zveřejněna skutečnost, že je nespolehlivým plátcem, nebo Zhotovitel ve zmíněném registru nemá zveřejněn žádný účet, bude Objednatel postupovat v souladu s účinnými právními předpisy.

Zhotovitel je povinen zřídit, v hlavičce Smlouvy uvést a po celou Dobu pro dokončení Díla udržovat Transparentní účet. Transparentní účet musí být veden u banky, spořitelního nebo úvěrního družstva nebo u zahraniční banky s pobočkou umístěnou na území České republiky. Přehled Transparentního účtu musí zobrazit informace o platebních transakcích v rozsahu dle následujícího odstavce alespoň po dobu jednoho roku zpětně od okamžiku zobrazení Přehledu Transparentního účtu třetí osobou.

Z Přehledu Transparentního účtu musí být u odchozích platebních transakcí bez pochybností patrné následující:

- *výše platební transakce,*
- *datum provedení platební transakce,*
- *číslo bankovního účtu protistrany a*
- *IČO protistrany, nebo, nemá-li protistrana IČO přiděleno, jméno protistrany.*

Zhotovitel se zavazuje užívat Transparentní účet výlučně k platebním transakcím souvisejícím s prováděním Díla, a to zejména k platbám Poddodavatelům. Veškeré platební transakce z Transparentního účtu musí probíhat bezhotovostně, výběr hotovosti z Transparentního účtu je zakázán.

Objednatel je oprávněn vyzvat Zhotovitele ke sdělení účelu jakékoliv platební transakce vyplývající z Přehledu Transparentního účtu. Zhotovitel není oprávněn výzvu Objednatele odmítnout. Tato výzva může být provedena zápisem do Stavebního deníku. Objednatel je v rámci této výzvy oprávněn si vyžádat i veškeré relevantní doklady prokazující pravdivost účelu platební transakce.“

Sankce k transparentnímu účtu

„Objednatel je oprávněn požadovat a Zhotovitel je povinen uhradit následující smluvní pokuty:

- *smluvní pokuta pro případ porušení kterékoliv povinnosti Zhotovitele vztahující se k Transparentnímu účtu ve výši 5 000 Kč za každé takové porušení, nejedná-li se o případ dle následujícího písmene,*
- *smluvní pokuta pro případ porušení povinnosti Zhotovitele zřídit a udržovat Transparentní účet ve výši 10 000 Kč za každý započatý kalendářní den porušení této povinnosti až do dne prokazatelného zjednání nápravy.“*

Odstoupení od smlouvy – ustanovení k transparentnímu účtu

„Poruší-li jedna ze Smluvních stran Smlouvu podstatným způsobem, je druhá Smluvní strana oprávněna bez zbytečného odkladu od Smlouvy odstoupit. Porušením Smlouvy podstatným způsobem je nad rámec zákonných skutečností opakované včasné nezaplacení splatného finančního závazku Zhotovitele byť jen jedinému Poddodavateli, zjistil-li Objednatel toto porušení podmínek Čestného prohlášení.“

Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci

Autorem memoranda je Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, která ve svých veřejných zakázkách na stavební práce podporuje zejména férové vztahy v dodavatelském řetězci a zajištění důstojných pracovních podmínek. Za tímto účelem připravila Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci. Cílem uvedeného memoranda je v rámci příležitosti férových vztahů v dodavatelském řetězci zajištění včasných plateb poddodavatelům.

Přestože se memorandum zabývá dvěma příležitostmi odpovědného veřejného zadávání, ponecháváme jeho textaci a všechny související textace v celé podobě, i když je tento dokument vypracovaný pouze pro jednu z uvedených příležitostí.

Případovou studii zabývající se odpovědným přístupem Vysoké školy chemicko-technologické v Praze k veřejným zakázkám naleznete tomto odkazu. Text vzorové textace naleznete také na tomto odkazu.

Textace ze zadávací dokumentace:

„Zadavatel má zájem zadat veřejnou zakázku v souladu se zásadami společensky odpovědného veřejného zadávání (dále jen „SOVZ"). SOVZ kromě důrazu na čistě ekonomické parametry zohledňuje také související dopady veřejné zakázky zejména v oblasti zaměstnanosti, sociálních a pracovních práv a životního prostředí.

Zadavatel bude po vybraném dodavateli vyžadovat, aby při plnění předmětu veřejné zakázky zajistil dodržování pracovně-právních předpisů (zákoník práce a zákon o zaměstnanosti) a z nich vyplývajících povinností zejména ve vztahu k odměňování zaměstnanců, dodržování délky pracovní doby, dodržování délky odpočinku, zaměstnávání cizinců a dodržování podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a to pro všechny osoby, které se budou na plnění předmětu veřejné zakázky podílet. Zadavatel bude současně vyžadovat řádné a včasné plnění finančních závazků vůči všem účastníkům dodavatelského řetězce podílejícím se na plnění veřejné zakázky. Uvedené požadavky Zadavatele jsou zohledněny v textu Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci, které tvoří přílohu této zadávací dokumentace.

S ohledem na výše uvedené upozorňuje Zadavatel dodavatele na čl. I. závazného vzoru smlouvy na plnění veřejné zakázky, který obsahuje povinnosti vybraného dodavatele při plnění veřejné zakázky ve vztahu k SOVZ.

Vybraný dodavatel tak bude povinen zajistit dodržování závazků vyplývajících z uzavřeného Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci i u svých poddodavatelů. Za účelem kontroly plnění závazků vyplývajících z Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci si Zadavatel v textu závazného vzoru smlouvy na plnění veřejné zakázky vyhrazuje oprávnění požadovat předložení příslušných poddodavatelských smluv uzavřených mezi vybraným dodavatelem a jeho poddodavateli k nahlédnutí. Vybraný dodavatel bude v takovém případě oprávněn znepřístupnit ustanovení obsahující obchodní tajemství ve smyslu příslušného ustanovení OZ a skutečnosti vztahující se k cenotvorbě. Ze závazného vzoru smlouvy na plnění veřejné zakázky vyplývají pro vybraného dodavatele i další povinnosti ve vztahu k SOVZ na tomto místě neuvedené."

Ze smlouvy o dílo:

„V duchu Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci, jehož vzor je přílohou č. 7 této smlouvy, se smluvní strany dohodly na následujícím:

1. *Objednatel má zájem na provádění díla dle této smlouvy v souladu se zásadami společensky odpovědného veřejného zadávání (dále jen „SOVZ") a dbá o to, aby při plnění této smlouvy byly striktně dodržovány veškeré relevantní právní předpisy, zejména pracovněprávní předpisy.*

2. *Zhotovitel prohlašuje, že si je vědom skutečnosti, že Objednatel má zájem na provádění díla dle této smlouvy v souladu se zásadami SOVZ. Zhotovitel se zavazuje po celou dobu trvání této smlouvy zajistit, aby byly při provádění díla dle této smlouvy dodržovány závazky vyplývající z Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci, které se Zhotovitel zavazuje Objednateli doručit podepsané jím a vybranými poddodavateli nejpozději 10 pracovní den ode dne nabytí účinnosti této smlouvy. Za účelem kontroly plnění závazků vyplývajících z Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci si Objednatel vyhrazuje oprávnění požadovat předložení příslušných poddodavatelských smluv uzavřených mezi Zhotovitelem a jeho poddodavateli k nahlédnutí. Zhotovitel je v takovém případě oprávněn znepřístupnit ustanovení obsahující obchodní tajemství ve smyslu příslušného ustanovení OZ a skutečnosti vztahující se k cenotvorbě.*

3. *Zhotovitel je nad rámec výše uvedené povinnosti v odst. 2 tohoto článku smlouvy povinen po dobu trvání smlouvy předkládat, vždy v rámci prvního kontrolního dne stavby každého kalendářního měsíce, čestné prohlášení o plnění podmínek SOVZ, jehož vzor tvoří Přílohu č. 6 této smlouvy – Čestné prohlášení o plnění podmínek SOVZ. Takové čestné prohlášení současně Objednateli předá ke dni protokolárního předání díla.*

4. *Porušení výše uvedených povinností znamená porušení této smlouvy podstatným způsobem se všemi navazujícími souvislostmi.*

5. *Objednatel je oprávněn průběžně kontrolovat dodržování povinností Zhotovitele dle odst. 1 a odst. 2 tohoto článku smlouvy, a to i přímo u pracovníků podílejících se na provádění díla dle této smlouvy, přičemž Zhotovitel je povinen tuto kontrolu umožnit, strpět a poskytnout Objednateli veškerou nezbytnou součinnost k jejímu provedení. To nijak neovlivňuje povinnost Objednatele obrátit se v případě podezření na porušování podmínek výkonu práce při provádění díla dle této smlouvy na příslušné orgány státní správy (zejm. místně příslušný Oblastní inspektorát práce).*

6. *Zhotovitel je povinen informovat Objednatele o všech významných skutečnostech, které mohou mít dopad na pracovní podmínky při provádění díla dle této smlouvy.“*

Textace z Memoranda o férových podmínkách v dodavatelském řetězci:

„Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci (dále jen „memorandum“)

Úvod

Účel a cíl memoranda

Účelem memoranda je nastavení obecných pravidel pro plnění veřejné zakázky s názvem „VŠCHT Praha – Propojení budov A a B dvěma můstky„ (dále jen „veřejná zakázka“) prostupujících dodavatelským řetězcem za účelem dosažení férových vztahů mezi vybraným dodavatelem (zhotovitelem) a jeho poddodavateli (dále společně jako „účastníci dodavatelského řetězce“) na všech úrovních dodavatelského řetězce, jakož i v rámci organizačních struktur jednotlivých účastníků dodavatelského řetězce (zejména ve vztahu k jejich zaměstnancům).

Cílem memoranda je vytvořit prostředí, v němž budou všichni účastníci dodavatelského řetězce vytvářet férové a efektivní partnerství, kdy budou dodržovat veškerá zákonná i sjednaná pravidla (zejména pravidla platebního styku a práva a povinnosti zaměstnanců podílejících se na plnění veřejné zakázky) a jejich společnou snahou bude dosažení nejvyšší kvality plnění (včetně zohlednění sociálních, environmentálních i ekonomických aspektů) za vynaložené veřejné prostředky.

Adresáti a praktické fungování memoranda

Memorandum je určeno všem účastníkům dodavatelského řetězce podílejícím se na plnění veřejné zakázky, bez ohledu na pozici v tomto řetězci nebo objem realizovaného plnění. Břemeno praktického naplňování pravidel leží na každém dotčeném účastníkovi dodavatelského řetězce.

Kontrola plnění podmínek memoranda

Zadavatel hodlá kontrolovat, zda jsou podmínky v tomto memorandu stanovené skutečně naplňovány. Za tím účelem hodlá získávat potřebné informace od účastníků dodavatelského řetězce formou rozhovorů, dotazníků či evaluačních setkání. Účastníci dodavatelského řetězce budou při této kontrole poskytovat zadavateli součinnost a aktivně spolupracovat.

Výhrada

Z tohoto memoranda nevznikají jakékoli přímé finanční nároky. Smyslem a účelem memoranda je vymezit prostor a základní principy pro smluvní vztahy v souvislosti s plněním veřejné zakázky, které jsou účastníci dodavatelského řetězce připraveni uvést v život tak, že je jako vymahatelné povinnosti zahrnou do vlastních smluvních závazkových vztahů souvisejících s plněním veřejné zakázky.

Podmínky v dodavatelském řetězci

Podmínky pro platby

Jednotliví účastníci dodavatelského řetězce mají právo na férové platební podmínky a řádné a včasné placení jejich pohledávek vzniklých v souvislosti s řádným plněním jejich povinností při plnění veřejné zakázky. Svévolné a neoprávněné neplacení či zdržování plateb je nepřípustné.

Pravidla řádného a včasného placení musí fungovat jak ve vztahu mezi zadavatelem (objednatelem) a vybraným dodavatelem (zhotovitelem), tak i na všech úrovních dodavatelského řetězce, tedy na všech úrovních plnění veřejné zakázky.

Veškerá smluvní ustanovení týkající se plateb za plnění související s veřejnou zakázkou v rámci dodavatelského řetězce musí obsahovat úpravu podmínek placení, která stanoví placení ve lhůtě nepřesahující 30 dnů od výzvy k zaplacení či doručení faktury anebo ode dne zhotovení stavebních prací či obdržení zboží nebo služby, podle toho, který z těchto dnů nastal později. Bylo-li však ujednáno převzetí stavebních prací či zboží nebo služby, popřípadě ověření, zda bylo řádně splněno, pak ode dne převzetí, popřípadě ověření.

Každý účastník dodavatelského řetězce by měl s určitostí vědět, kolik a kdy mu bude zaplaceno.

Důstojné pracovní podmínky

Zadavatel má zájem na zadání a provedení veřejné zakázky plně v souladu se závaznými pravidly pro výkon závislé práce.

Po celou dobu trvání plnění veřejné zakázky musí být dodržovány veškeré relevantní právní předpisy, zejména pak pracovněprávní, jako například zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem k regulaci odměňování zaměstnanců, dodržování délky pracovní doby, délky odpočinku a podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem k regulaci zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí), a to vůči všem osobám, které se na plnění veřejné zakázky podílejí a bez ohledu na to, zda jsou práce na předmětu plnění prováděny bezprostředně vybraným dodavatelem či jeho poddodavatelem.

Podpisy

Podpisem tohoto memoranda stvrzujeme zájem o férové vztahy mezi účastníky dodavatelského řetězce, jakož i mezi zaměstnavateli a zaměstnanci při plnění veřejné zakázky. Naším cílem je vytvářet prostředí, v němž budou všichni účastníci dodavatelského řetězce pracovat ve férovém a efektivním part-

nerství, kdy budou dodržována veškerá zákonná i sjednaná pravidla a naší společnou snahou bude dosažení nejvyšší kvality plnění (včetně zohlednění sociálních, environmentálních i ekonomických aspektů) za vynaložené veřejné prostředky.

Příslušná ustanovení smluv upravujících naše vzájemná práva a povinnosti v souvislosti s plněním veřejné zakázky, zejména pak ve vztahu k podmínkám placení a ve vztahu k úpravě pracovních podmínek a bezpečnosti a ochraně zdraví při práci budeme formulovat tak, aby byly cíle tohoto memoranda prakticky naplňovány. Zároveň v těchto smlouvách upravíme možnosti kontroly a adekvátní sankce pro případ porušení práv a povinností.

S ohledem na oprávněný zájem zadavatele průběžně kontrolovat dodržování pravidel plnění veřejné zakázky vymezených v tomto memorandu projevujeme vůli takovouto kontrolu dodržování podmínek umožňovat, strpět ji a poskytovat si vzájemně veškerou součinnost nezbytnou k jejímu provedení, zejména k včasnému informování zadavatele o okolnostech pro něj v tomto ohledu významných a ke sdílení zjištěných nedostatků.

Memorandum je vyhotoveno v listinné podobě v jednom originále a po dobu plnění veřejné zakázky bude uloženo u Zadavatele."

Zadavatel (objednatel):	.....
	Zástupce: ..... Funkce: ..... Datum a podpis: .....
Vybraný dodavatel (zhotovitel):	.....
	Zástupce: ..... Funkce: ..... Datum a podpis: .....
Poddodavatelé	
	Zástupce: ..... Funkce: ..... Datum a podpis: .....
	Zástupce: ..... Funkce: ..... Datum a podpis: .....
	Zástupce: ..... Funkce: ..... Datum a podpis: .....

Textace Čestného prohlášení o splnění podmínek SOVZ:

„Já,

..... ,

sídlem ..... ,

IČ: ..... , zastoupený: .....

tímto v souvislosti s plněním veřejné zakázky s názvem

„ ..... "

(dále jen „Veřejná zakázka") činím čestné prohlášení, že v průběhu ..... kalendářního čtvrtletí:

a) byly veškeré práce na plnění Veřejné zakázky prováděny v souladu s pracovněprávními předpisy (zejména s úpravou odměňování, organizace pracovní doby, doby odpočinku, pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví při práci),

b) všichni cizí státní příslušníci, kteří se podílejí na plnění Veřejné zakázky, splňují podmínky pobytu a výkonu příslušné výdělečné činnosti cizinců (tedy zejména mají potřebná povolení k pobytu na území České republiky, pracovní povolení, atp.),

c) všechny osoby podílející se na plnění Veřejné zakázky, jsou řádně vedeny v příslušných registrech (zejména registrech vztahujících se k agendě daně z příjmů fyzických osob, veřejného zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení),

d) jako Poddodavatelé jsou k plnění Veřejné zakázky využívány výhradně právnické či fyzické osoby s příslušným oprávněním k podnikání,

e) všichni zaměstnanci Dodavatele i všichni zaměstnanci jeho Poddodavatelů byli řádně proškoleni ohledně problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,

f) všichni zaměstnanci Dodavatele i všichni zaměstnanci jeho Poddodavatelů byli řádně vybaveni osobními ochrannými pracovními prostředky v souladu s platnou právní úpravou, vedeni k dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a v tomto ohledu kontrolováni."

Úprava jen ve smluvních podmínkách

Uvedená vzorová textace vychází z praxe Krajského úřadu Jihomoravského kraje, který ve svých veřejných zakázkách na stavební práce podporuje mimo jiné férové podmínky v dodavatelském řetězci, konkrétně pak včasné platby poddodavatelům. Text vzorové textace naleznete také na tomto odkazu.

Ze smlouvy o dílo:

„Zhotovitel je povinen zajistit řádné a včasné plnění finančních závazků svým poddodavatelům, kdy za řádné a včasné plnění se považuje plné uhrazení (vyjma případných sjednaných pozastávek) poddodavatelem vystavených a doručených faktur za plnění poskytnutá k plnění veřejné zakázky, a to vždy do XX pracovních dnů od obdržení platby ze strany objednatele za konkrétní plnění. Zhotovitel se zavazuje přenést totožnou povinnost do dalších úrovní dodavatelského řetězce a zavázat své poddodavatele k plnění a šíření této povinnosti též do nižších úrovní dodavatelského řetězce. Objednatel je oprávněn požadovat předložení smlouvy uzavřené mezi zhotovitelem a jeho poddodavatelem k nahlédnutí."

Přímé platby poddodavatelům

V české zadavatelské praxi jsou i příklady stanovení podmínek pro přímé platby poddodavatelům ve smyslu § 106 ZZVZ. Takovou zadávací podmínku si ve svých veřejných zakázkách stanovil Královehradecký kraj a Dopravní podnik hlavního města Prahy. Na tomto místě však musíme upozornit, že se jedná o textace, které nebyly doposud aplikovány v praxi. V případě jejich využití hrozí nemalé riziko sporu s generálním dodavatelem. Na druhou stranu je možné konstatovat, že zejména v případě Královehradeckého kraje, který uvedená ustanovení používá dlouhodobě, působí na dodavatele spíše jako preventivní nástroj proti pozdním platbám poddodavatelům.

Text vzorových textací naleznete na tomto odkazu.

Textace ze zadávací dokumentace:

Dopravní podnik hl. m. Prahy

„Zadavatel je v souladu s principy sociálně odpovědného veřejného zadávání oprávněn provést platby přímo konkrétnímu poddodavateli dodavatele, a to dle § 106 ZZVZ. Předpokladem provedení přímé platby poddodavateli je čestné prohlášení poddodavatele o tom, že dodavatel je v prodlení s úhradou ceny za poddodavatelské plnění provedené na základě příslušné smlouvy o více než 60 kalendářních dní, přičemž přílohou čestného prohlášení bude příslušný daňový doklad (faktura) vystavený poddodavatelem a potvrzení o jeho doručení dodavateli. Blíže viz závazné návrhy smluv.“

Ze smlouvy o dílo:

Královehradeckých kraj

„Smluvní strany se dále dohodly na následujícím: Jestliže zhotovitel pověří provedením díla nebo jeho části třetí osobu (poddodavatele), zavazuje se řádně a včas proplácet oprávněně vystavené faktury poddodavatelů za podmínek sjednaných ve smlouvách s těmito poddodavateli. Pokud bude zhotovitel v prodlení delším než 30 dnů se zaplacením jakékoli fakturované částky poddodavateli, je objednatel oprávněn plnit za zhotovitele a zaplatit poddodavateli přímo, pokud poddodavatel objednatele o zaplacení požádá a tuto žádost doloží doklady, prokazujícími řádné splnění příslušné části závazku a oprávněnosti nároku na zaplacení. K oprávněnosti nároku poddodavatele si vyžádá objednatel písemné stanovisko zhotovitele, který je povinen jej doručit objednateli do 3 dnů od výzvy objednatele. Doručeným stanoviskem není objednatel vázán, přihlédne však k němu při rozhodnutí, zda bude za zhotovitele plnit. Pokud v uvedené lhůtě nebude stanovisko zhotovitele objednateli doručeno, má se za to, že je nárok poddodavatele oprávněný. Částku zaplacenou poddodavateli přímo objednatelem je objednatel oprávněn započíst proti zhotovitelem nárokovaným splatným i nesplatným pohledávkám z této smlouvy o dílo, anebo vyzvat zhotovitele k zaplacení této částky na účet objednatele. Pokud objednatel vyzve zhotovitele k zaplacení částky vyplacené objednatelem poddodavateli, je zhotovitel povinen objednateli tuto částku vyplatit nejpozději do 3 pracovních dnů od doručení výzvy a zároveň je povinen objednateli zaplatit jednorázovou smluvní pokutu ve výši 20% z dlužné částky. Pokud zhotovitel nezaplatí do 3 pracovních dnů od doručení výzvy, zavazuje se dále zaplatit objednateli úrok z prodlení ve výši stanovené příslušným právním předpisem, a smluvní pokutu ve výši 0,05% z dlužné částky za každý i započatý den prodlení se zaplacením. Pokud zhotovitel nezaplatí objednateli příslušnou částku do 30 kalendářních dnů od doručení výzvy, je objednatel oprávněn od této smlouvy odstoupit. Výše uvedená přímá platba objednatelem poddodavateli nemá vliv na ostatní ustanovení této smlouvy.“

Dopravní podnik hl. m. Prahy

„Poskytovatel bere na vědomí a výslovně souhlasí s tím, že Objednatel je v souladu s principy sociálně odpovědného veřejného zadávání oprávněn provést platby přímo konkrétnímu poddodavateli Poskytovatele, a to dle § 106 zákona o zadávání veřejných zakázek. Předpokladem provedení přímé platby poddodavateli je čestné prohlášení poddodavatele o tom, že Poskytovatel je v prodlení s úhradou ceny

za poddodavatelské plnění provedené na základě této Smlouvy o více než 60 kalendářních dní, přičemž přílohou čestného prohlášení bude příslušný daňový doklad (faktura) vystavený poddodavatelem a potvrzení o jeho doručení Poskytovateli.

Poskytovatel výslovně prohlašuje, že Objednatel provedením přímé platby poddodavateli se nemůže dostat do prodlení s platbou cen, neboť provedením přímé platby poddodavateli závazek Objednatele v rozsahu částky fakturované poddodavatelem Poskytovateli zaniká splněním."

Podpora zaměstnanosti osob znevýhodněných na trhu práce

Podpora zaměstnanosti osob vedených v evidenci Úřadu práce a dlouhodobě nezaměstnaných

Jedná se o dvě vzorové textace vytvořené a použité Statutárním městem Děčín (podpora zaměstnávání osob vedených v evidenci Úřadu práce) a Městem Kadaň (podpora zaměstnávání osob dlouhodobě nezaměstnaných). První vzorová textace k podpoře zaměstnávání osob vedených v evidenci Úřadu práce je navržena i jako podmínka hodnocení, lze ji však využít také bez takového hodnocení, a to podle volby konkrétního zadavatele Textace k podpoře zaměstnávání osob dlouhodobě nezaměstnaných je tak uvedena v metodice ministerstva s názvem „Odpovědné veřejné zadávání".

Text vzorových textací naleznete také zde.

Zaměstnávání osob vedených v evidenci Úřadu práce (s hodnocením)

Textace ze zadávací dokumentace:

Definice

„Osobou bez zaměstnání se rozumí osoba, která je vedena v evidenci Úřadu práce po dobu … a která…."

Zaměstnávání jako podmínka ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ

„Ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, zadavatel požaduje, aby nejméně … % z celkového počtu pracovníků (minimálně však jeden), kteří se budou podílet na plnění shora uvedené veřejné zakázky, a to minimálně po celou dobu plnění veřejné zakázky, pocházelo z řad osob bez zaměstnání.

S osobou bez zaměstnání sjedná dodavatel (nebo jiný subjekt zapojený do plnění veřejné zakázky, například poddodavatel) pracovněprávní vztah v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby v souvislosti s plněním uvedené veřejné zakázky zakládající její vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání vedené Úřadem práce."

Zaměstnávání jako dílčí hodnoticí kritérium ve smyslu § 104 odst. 2 písm. d) ZZVZ

„Kritéria hodnocení

Základním hodnotícím kritériem je ekonomická výhodnost nabídky složená z dílčích hodnotících kritérií.

Č. 1) x % Zapojení osob bez zaměstnání do plnění veřejné zakázky v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby (počet osob)

Č. 2) 100-x % Nabídková cena v Kč bez DPH.

Dílčí kritérium č. 1 – Zapojení osob bez zaměstnání do plnění veřejné zakázky v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby (počet osob)

x∗ hodnota posuzované nabídky/hodnota nejnižší nabídky = hodnotící body

V případě, že účastník zadávacího řízení nenabídne zapojení žádné osoby z cílové skupiny, není toto důvodem pro jeho vyloučení z účasti v zadávacím řízení."

Ze smlouvy o dílo:

„Poskytovatel je povinen při a po celou dobu plnění zakázky (díla) zajistit zaměstnávání alespoň … osob bez zaměstnání, a to v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby podle ustanovení § 78 zákoníku práce. Tuto skutečnost je poskytovatel povinen kdykoli na výzvu objednatele prokázat seznamem zaměstnanců a osvědčením vystaveným Úřadem práce."

„Poskytovatel je v případě ukončení pracovněprávního vztahu ve smyslu čl. … před skončením plnění zakázky (díla) povinen:

a) o této skutečnosti neprodleně písemně vyrozumět objednatele,

b) bez zbytečného odkladu, nejpozději do … dnů, zjednat nápravu v podobě zajištění nového pracovníka dle čl. …."

„V případě porušení smluvní povinnosti podle čl. … písm. a) je poskytovatel povinen zaplatit objednateli smluvní pokutu ve výši … Kč za každý jednotlivý případ/za každý započatý kalendářní měsíc prodlení.

V případě porušení smluvní povinnosti podle čl. … písm. b) je poskytovatel povinen zaplatit objednateli smluvní pokutu ve výši … Kč za každý jednotlivý případ/za každý započatý kalendářní měsíc prodlení."

Zaměstnávání osob dlouhodobě nezaměstnaných (bez hodnocení)

Textace ze zadávací dokumentace:

„Ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZZVZ"), zadavatel požaduje, aby alespoň XX osob z celkového počtu zaměstnanců dodavatele, kteří se budou podílet na plnění zakázky, pocházelo z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob, tj. osob, které byly bezprostředně před započetím plnění zakázky vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání Úřadem práce po dobu alespoň 5 po sobě jdoucích měsíců, a to minimálně na dobu celého trvání plnění veřejné zakázky. Podmínku dodavatel splní, pokud prokazatelně dojde k vyřazení těchto osob z evidence uchazečů o zaměstnání vedené úřadem práce v souvislosti se vznikem pracovněprávního vztahu

Uvedená podmínka bude považována za splněnou, pokud v průběhu zadávacího řízení:

a) každý účastník zadávacího řízení předloží čestné prohlášení o splnění podmínky,

b) vybraný dodavatel předloží seznam osob, jejichž pracovněprávní vztah vznikl v souvislosti s plněním zakázky, potvrzený místně příslušným úřadem práce, a zároveň předloží prohlášení o celkovém počtu osob, které se budou na plnění zakázky podílet.

V případě nedoložení výše uvedených dokladů, resp. nesplnění podmínky ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ, bude vybraný účastník zadávacího řízení vyloučen podle ustanovení § 48 ZZVZ."

Text čestného prohlášení ke splnění povinnosti ze zadávací dokumentace:

„Prohlášení ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů

„´Prohlašuji, že nejméně X osob z celkového počtu zaměstnanců, kteří se budou podílet na plnění zakázky …, bude pocházet z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob. Bude se jednat o uchazeče o zaměstnání, kteří jsou evidováni Úřadem práce po dobu alespoň 5 měsíců, s nimiž bude sjednán pracovněprávní vztah v souvislosti s plněním zakázky, tak, aby došlo k jejich vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání vedené Úřadem práce. Pracovní pozice budou obsazeny (nebo v případě nutné změny v osobách zaměstnanců obsazovány) po celou dobu plnění veřejné zakázky.

Zavazuji se k tomu, že před podpisem smlouvy předložím zadavateli seznam osob z řad dlouhodobě nezaměstnaných, s nimiž byl uzavřen pracovněprávní vztah v souvislosti s plněním zakázky, a potvrzení od příslušného kontaktního pracoviště Úřadu práce, spolu s uvedením celkového počtu osob, které se na plnění zakázky budou podílet.

V …….. dne …… razítko společnosti, podpis´“

Ze smlouvy o dílo:

Obecná ustanovení

„Poskytovatel se, ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „ZZVZ“), zavazuje, že za účelem zajištění předmětu plnění dle čl. XX této smlouvy bude mít k dispozici po celou dobu trvání této smlouvy členy realizačního týmu, z jejichž celkového počtu bude nejméně XX osob pocházet z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob, tj. osob, které byly bezprostředně před započetím plnění dle této smlouvy vedeny úřadem práce v evidenci uchazečů o zaměstnání po dobu alespoň 5 po sobě jdoucích měsíců. Poskytovatel splňuje závazek dle přechozí věty, pokud byly tyto osoby prokazatelně vyřazeny z evidence uchazečů o zaměstnání vedené úřadem práce v souvislosti s uzavřením pracovněprávního vztahu. Poskytovatel je oprávněn prokázat splnění povinnosti dle první věty tohoto odstavce i prostřednictvím poddodavatele, tj. pokud budou osoby pocházející z řad dlouhodobě nezaměstnaných osob zúčastněné na plnění dle této smlouvy v pracovněprávním vztahu (pracovní poměr) k poddodavateli Poskytovatele.

Poskytovatel se zavazuje poskytovat plnění dle této smlouvy pouze prostřednictvím zaměstnanců – členů realizačního týmu uvedených v nabídce Poskytovatele, resp. v Seznamu členů realizačního týmu doplněného o osoby pocházející z řad dlouhodobě nezaměstnaných dle čl. XX této smlouvy. V případě, že dojde ke změně osob či osoby poskytujících plnění dle této smlouvy (realizační tým) v průběhu trvání této smlouvy, zavazuje se Poskytovatel předložit Objednateli aktualizovaný Seznam členů realizačního týmu a pracovněprávní smlouvu uzavřenou s novým členem realizačního týmu, a to bez zbytečného odkladu.

Poskytovatel se zavazuje provádět změny ve složení realizačního týmu pouze s předchozím písemným souhlasem Objednatele, přičemž při změně ve složení realizačního týmu musí být zachováno splnění stanovených zadávacích podmínek veřejné zakázky. Výše uvedená povinnost Poskytovatele se vztahuje rovněž na případ změny v poddodavatelském systému, tzn. změny v příloze č. XX této smlouvy – Seznam poddodavatelů Poskytovatele. Poskytovatel se zavazuje provádět změny v Seznamu poddodavatelů jen s předchozím písemným souhlasem Objednatele a předložit v takovém případě Objednateli aktualizovaný Seznam poddodavatelů Poskytovatele.“

Sankce

„Poskytovatel je povinen po celou dobu plnění veřejné zakázky na žádost Objednatele do 7 dnů ode dne doručení žádosti Objednateli doložit, že osoby dříve dlouhodobě nezaměstnané zaměstnává po celou dobu plnění veřejné zakázky. Pokud je v prodlení s doložením skutečnosti podle první věty, má se za to, že po dobu prodlení nesplnil povinnost podle čl. XX Smlouvy. V případě nesplnění povinnosti dle čl. XX této smlouvy spočívající v zaměstnávání osob dlouhodobě nezaměstnaných v rámci realizačního týmu zavazuje se Poskytovatel zaplatit Objednateli smluvní pokutu ve výši XX ,- Kč (slovy: XX korun českých), a to za každý započatý den trvání jednotlivého případu porušení příslušné povinnosti.“

Podpora zaměstnanosti osob se záznamem v rejstříku trestů

Povodí Vltavy, státní podnik (dále jen „Povodí Vltavy“) podporuje zaměstnávání osob se záznamem v rejstříku trestů již několik let. První pilotní zakázku s takovým požadavkem Povodí Vltavy zadalo již v roce 2016. Z uvedené veřejné zakázky získalo Povodí Vltavy zkušenosti pro precizaci svých požadavků v budoucích zakázkách. Níže proto uvádíme nejnovější verzi požadavku Povodí Vltavy na zaměstnávání osob se záznamem v rejstříku trestů. Uvedená textace je však s úpravami použitelná i pro podporu zaměstnávání jiných osob znevýhodněných na trhu práce.

Případovou studií k této odpovědné činnosti Povodí Vltavy naleznete na tomto odkazu. Text vzorové textace naleznete také na tomto odkazu.

Zaměstnávání osob vedených v evidenci Úřadu práce (s hodnocením)

Textace ze zadávací dokumentace:

„Dodavatel, se kterým bude uzavřena smlouva, bude povinen zajistit, aby se na plnění veřejné zakázky ve stanoveném rozsahu podíleli nejméně 3 jeho zaměstnanci nebo zaměstnanci jeho poddodavatele provádějícího stavební práce při plnění veřejné zakázky, kteří mají ke dni započetí své participace na plnění veřejné zakázky záznam v evidenci Rejstříku trestů nebo obdobné evidenci vedené v zahraničí a kteří v souvislosti s tímto záznamem

a) byli propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody,

b) byli podmíněně propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody a jsou ve zkušební době,

c) byli podmíněně odsouzeni k trestu odnětí svobody a jsou ve zkušební době, nebo

d) jsou ve výkonu trestu domácího vězení.

Další podmínky týkající se této povinnosti jsou vymezeny zněním smlouvy. Za účelem splnění této povinnosti může dodavatel požádat o podporu např. státní instituce nebo neziskové organizace, jejichž seznam je uveden na str. 8 až 11 metodiky dostupné na adrese https://www.vscr.cz/wpcontent/uploads/2017/02/Metodika-SOVZ.pdf.“

Ze smlouvy o dílo:

Definice

„ „Evidence Rejstříku trestů“ znamená evidenci Rejstříku trestů nebo obdobnou evidenci vedenou v zahraničí.

„Předávací řízení“ znamená proces předání dokončeného Díla Objednateli a jeho převzetí Objednatelem s výhradami nebo bez výhrad.

„Technická přejímka“ znamená proces technické kontroly Díla po dokončení stavebních a montážních prací na Díle.

„Zaměstnanec se záznamem v Evidenci Rejstříku trestů“ znamená zaměstnance Zhotovitele nebo jeho Poddodavatele provádějícího stavební práce při provádění Díla, který má ke dni započetí své participace na provádění Díla záznam v Evidenci Rejstříku trestů a který v souvislosti s tímto záznamem

a) byl propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody,

b) byl podmíněně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody,

c) byl podmíněně odsouzen k trestu odnětí svobody, nebo

d) byl či stále je ve výkonu trestu domácího vězení.“

Povinnosti dodavatele

„Zhotovitel je povinen zajistit, aby se na provádění Díla v dále sjednaném rozsahu podílel nejméně X Zaměstnanci se záznamem v Evidenci Rejstříku trestů.

Za účelem splnění povinnosti podle předchozího odstavce může Zhotovitel požádat o podporu např. státní instituce nebo neziskové organizace, jejichž seznam je uveden na str. 8 až 11 metodiky dostupné na https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/02/Metodika-SOVZ.pdf.

Zhotovitel je povinen zajistit, aby se Zaměstnanci se záznamem v Evidenci Rejstříku trestů podíleli na provádění Díla v celkovém rozsahu nejméně XX hodin za všechny takové zaměstnance. Do tohoto rozsahu se započítávají i hodiny, ve kterých se dotčený zaměstnanec nebo zaměstnanci nemohli podílet na provádění Díla z důvodu čerpání dovolené nebo překážek v práci ve smyslu Zákoníku práce.

Zhotovitel je povinen na výzvu Objednatele předložit Objednateli přehled Zaměstnanců se záznamem v Evidenci Rejstříku trestů, kteří se podílejí nebo podíleli na provádění Díla, ve kterém bude ke každému zaměstnanci uvedeno

a) jméno a příjemní,

b) pracovní zařazení,

c) informace, zda je konkrétní osoba zaměstnancem Zhotovitele nebo jeho poddodavatele a případná identifikace takového poddodavatele prostřednictvím názvu nebo jména a příjmení (popřípadě obchodní firmy) a identifikačního čísla,

d) datum započetí a případně ukončení participace na provádění Díla a

e) odhadovaný počet hodin dosavadní participace na provádění Díla.
Výzva dle předchozího odstavce může být provedena zápisem do Stavebního deníku.

Zhotovitel je povinen předložit Objednateli nejpozději v době mezi ukončením Technické přejímky a zahájením Přejímacího řízení

a) přehled Zaměstnanců se záznamem v Evidenci Rejstříku trestů, kteří se podíleli na provádění Díla, ve kterém bude ke každému zaměstnanci uvedeno

i. jméno a příjemní,

ii. pracovní zařazení,

iii. informace, zda je konkrétní osoba zaměstnancem Zhotovitele nebo jeho poddodavatele a případná identifikace takového poddodavatele prostřednictvím názvu nebo jména a příjmení (popřípadě obchodní firmy) a identifikačního čísla,

iv. datum započetí a případně ukončení participace na provádění díla a

v. přesný počet hodin dosavadní participace na provádění díla, a

b) doklady jednoznačně prokazující splnění povinnosti podle odst. tohoto článku, např. výpisy z Evidence Rejstříku trestů a mzdové listy; tyto doklady mohou být částečně znečitelněny, není-li tím ovlivněna jejich průkaznost.“

Sankce

„Objednatel je oprávněn požadovat a Zhotovitel je povinen uhradit smluvní pokutu za porušení povinnosti provádět Dílo v souladu s čl. X odst. X této Smlouvy [pozn. autora: povinný hodinový rozsah participace osob znevýhodněných na trhu práce] ve výši XX,- Kč za každou započatou hodinu rozdílu mezi stanoveným a skutečným rozsahem."

Podpora vzdělávání, praxe a rekvalifikací

Podpora vzdělávání a kvalifikace

Definice

„Studentem se rozumí student univerzity, jmenovitě oboru … nebo jiného tematicky vhodného oboru studia, a to nejméně ve třetím ročníku studia nebo prvním ročníku navazujícího studia."

„Studijní praxí se rozumí činnost studenta při plnění veřejné zakázky v rozsahu minimálně …, jíž se podílí na plnění veřejné zakázky a současně si pod odborným dohledem prohlubuje praktické poznatky a získává zkušenosti relevantní pro studijní obor a budoucí profesní uplatnění."

Praxe jako podmínka ve smyslu § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ

„Zhotovitel je povinen zajistit, aby se v rámci odborné studijní praxe na realizaci díla podílel alespoň jeden student … (definice oboru) v rozsahu …."

Poskytnutí praxe jako dílčí hodnoticí kritérium ve smyslu § 104 odst. 2 písm. d) ZZVZ

„Kritéria hodnocení

Základním hodnotícím kritériem je ekonomická výhodnost nabídky složena z dílčích hodnotících kritérií.

Č. 1) x % Zapojení studenta …(definice oboru) do plnění veřejné zakázky v podobě praxe (počet osob) v rozsahu…

Č. 2) 100-x % Nabídková cena v Kč bez DPH.

Dílčí kritérium č. 1 – Zapojení studenta …(definice oboru) do plnění veřejné zakázky v podobě praxe (počet osob)

x∗ hodnota posuzované nabídky/hodnota nejnižší nabídky = hodnotící body

V případě, že účastník zadávacího řízení nenabídne zapojení studenta v podobě praxe, není toto důvodem pro jeho vyloučení z účasti v zadávacím řízení."

Zakotvení plnění požadavku ve smlouvě

„Zhotovitel je povinen zajistit, aby se v rámci odborné studijní praxe na realizaci díla podílel alespoň jeden student … (definice oboru) v rozsahu …. Splnění podmínky zhotovitel doloží písemným potvrzením příslušné školy o vykonání odborné studijní praxe s uvedením jména studenta včetně jeho studijního oboru, a to nejpozději při předání díla."

„Objednatel si vyhrazuje právo kdykoli v průběhu plnění provádět kontrolu provádění díla včetně plnění podmínky odborné praxe studenta. Zhotovitel se zavazuje poskytnout k tomuto účelu objednateli potřebnou součinnost."

„Smluvní strany se dohodly, že v případě porušení povinnosti zhotovitele stanovené v čl. … této smlouvy, je objednatel oprávněn požadovat zaplacení smluvní pokuty ve výši … za porušení uvedené povinnosti."

Exkurze

Exkurze pro žáky základních škol

Požadavek na exkurze pro žáky základních škol ve své praxi použilo město Jičín, a to například v rámci veřejné zakázky s názvem „Stavební úpravy a změna užívání objektu čestného dvora v Jičíně – III. etapa". Cílem uvedeného ustanovení zvýšení zájmu žáků základních škol o technické vzdělávání.

Vzorové dokumenty k uvedené veřejné zakázce lze nalézt na tomto odkazu.

Ze smlouvy o dílo:

*„Dále se zhotovitel zavazuje, že umožní exkurze **vč. výkladu na stavbě díla žákům základních škol s cílem podpořit zájem o studium/ práci v technických oborech**, maximální možný počet je omezen na dvě exkurze za dobu trvání díla v domluvených termínech, počet žáků max. 15."*

Dalším zadavatelem, který ve své praxi stanovil požadavek na zajištění exkurzí pro žáky základních škol, byla Univerzita Karlova v rámci veřejné zakázky s názvem „RUK – SBZ – Revitalizace objektů Karolina – Rekonstrukce chodeb rektorátu a výukové části". Účelem předmětných exkurzí byla propagace řemesel.

Vzorové dokumenty jsou dostupné na profilu zadavatele na tomto odkazu.

Textace ze zadávací dokumentace:

„S ohledem na potřebu seznámení s možným pracovním uplatněním v rámci obecného vzdělávání zadavatel bude po domluvě s vybraným dodavatelem organizovat exkurze žáků základních škol. Vybraný dodavatel bude povinen zajistit pro účastníky exkurze výklad ohledně prací na předmětu plnění. Maximální počet účastníků exkurze určí pravidla BOZP stavby, nepředpokládá se však počet vyšší než 15 osob v jedné skupině. Maximální četnost exkurzí je stanovena v počtu 2 za kalendářní měsíc."

Ze smlouvy o dílo:

„Zhotovitel bere na vědomí, že Objednatel bude po předchozí domluvě se Zhotovitelem organizovat exkurze žáků základních škol (dále jen „Exkurze"), a to za účelem propagace řemesel, a v souladu se svým záměrem sociálně odpovědného veřejného zadávání, přičemž Zhotovitel se v souvislosti s těmito Exkurzemi zavazuje poskytnout plnou součinnost.

Iniciátorem a organizátorem Exkurze je Objednatel. Objednatel navrhne termín a program Exkurze a poskytne informaci o počtu účastníků a jejich přibližném věkovém složení technikovi BOZP a Zhotoviteli alespoň 1 týden před plánovaným termínem Exkurze. Organizační průběh a případná omezení (popřípadě alternativní termín Exkurze) určí odpovědný technik BOZP bez zbytečného odkladu, přičemž BOZP zohlední aktuální intenzitu stavebních prací a jejich aktuální průběh v prostorách Exkurzí dotčených. Exkurze s počtem účastníků větším než 15 a Exkurze delší než 1 h se nepředpokládají.

Zhotovitel se zavazuje v místě a čase dohodnutém s Objednatelem provést účastníky Exkurze po dotčených prostorách dle podmínek a omezení stanovených BOZP, a poskytnout účastníkům Exkurze odborný

výklad k aktuálně prováděným stavebním pracím.

Strany sjednaly, že četnost Exkurzí nepřesáhne počet 1 Exkurze za kalendářní měsíc.

Kontaktními osobami pro účely Exkurzí jsou:

za Objednatele _____, tel. _____, e-mail: _____,

za Zhotovitele: _____, tel. _____, e-mail: _____ (vyplní se Koordinátor SOVZ (udržitelnosti) dle čl. XX ZD).“

Exkurze pro studenty technických oborů vysokých škol nebo technických oborů středních odborných škol

Požadavek na tyto exkurze stanovil státní podnik Povodí Vltavy ve své veřejné zakázce s názvem „VD Orlík – zabezpečení VD před účinky velkých vod“. Předmětná veřejná zakázka je velmi složitou a technicky zajímavou stavbou. Cílem požadavku tohoto zadavatele je zajištění možnosti pro studenty technických oborů vidět, na jakých projektech mohou pracovat, pokud se budou po absolvování věnovat oboru, který vystudovali.

Odkaz na profil zadavatele se vzorovými dokumenty naleznete zde.

Textace ze zadávací dokumentace:

„Dodavatel, se kterým bude uzavřena smlouva, bude povinen na své náklady v každém roce plnění veřejné zakázky umožnit alespoň jednu prohlídku předmětu plnění veřejné zakázky studentům technických oborů vysokých škol nebo technických oborů odborných středních škol. Další podmínky týkající se této povinnosti jsou vymezeny zněním smlouvy.“

Ze smlouvy o dílo:

„Zhotovitel je na své náklady povinen v každém roce provádění Díla umožnit alespoň jednu prohlídku provádění Díla studentům technických oborů vysokých škol nebo technických oborů středních odborných škol. Součástí prohlídky bude technický popis Díla a činností konaných při provádění Díla.

Prohlídku dle předchozího odstavce povede Stavbyvedoucí nebo jiná Zhotovitelem pověřená odborně způsobilá osoba. Osoba dle předchozí věty je povinná zodpovědět veškeré relevantní dotazy studentů.

Zhotovitel je oprávněn zajistit si studenty dle odst. tohoto článku k provedení prohlídky provádění Díla. Zajištění studentů dle odst. tohoto článku může Zhotoviteli pokynem uložit i Objednatel.

V případech dle předchozího odstavce je Zhotovitel povinen vyzvat Objednatele k odsouhlasení seznamu takových studentů a termínu prohlídky provádění Díla.“

Manažer odpovědného veřejného zadávání

Vhodným prostředkem k zajištění správného a účelného promítnutí sociálních aspektů do plnění veřejné zakázky v souladu se záměry a preferencemi zadavatele, včetně zohlednění lokálních potřeb, bude zřízení speciální pozice v týmu dodavatele, který by měl být hlavní kontaktní osobou pro veškeré otázky související s odpovědným veřejným zadáváním v rámci plnění předmětu veřejné zakázky a který by měl mít pro tuto oblast i odpovídající kvalifikační předpoklady.

Účast manažera odpovědného veřejného zadávání na plnění veřejné zakázky je možné stanovit v rámci technické kvalifikace, jakožto člena realizačního týmu, a to např. následovně:

Textace do zadávací dokumentace:

„Dodavatel v souladu s § 79 odst. 2 písm. c) doloží, že pro plnění veřejné zakázky má k dispozici manažera odpovědného veřejného zadávání, který:

a) absolvoval školení k otázkám odpovědného veřejného zadávání prováděné zadavatelem nebo Ministerstvem práce a sociálních věcí v posledních 3 letech v rozsahu min. x hodin;

b) má alespoň 3 roky praxe v oblasti společenské odpovědnosti (CSR), popř.

c) má alespoň 1 rok praxe v oblasti společenské odpovědnosti a zároveň vysokoškolské vzdělání bakalářského stupně nebo vyšší.“

Jako další možnost se nabízí požadovat takovou osobu pouze zvýhodnit v rámci hodnocení a nepožadovat ji v rámci technické kvalifikace vůbec. Možné a zpravidla účelné však bude zachovat požadavek na tuto osobu v rámci odborného týmu v rámci technické kvalifikace a zároveň zvýhodnit takové dodavatele, kteří budou schopni a ochotni vymezit ve své nabídce ve vztahu k OVZ a této osobě při plnění veřejné zakázky zvláštní kompetence, konkrétní opatření k naplnění účelu OVZ a konkrétní závazky, za jejichž sledování a zajištění bude MOVZ zodpovědný

Textace do zadávací dokumentace:

„Zadavatel v rámci hodnocení kvality bude hodnotit následující kritérium k zajištění sociálních aspektů při plnění veřejné zakázky (§ 116 odst. 2 písm. d):

i. Osoba Manažera odpovědného veřejného zadávání a opatření SOVZ x %

Dodavatel předloží ve své nabídce (i) Návrh opatření k zajištění podpory sociálních aspektů při plnění veřejné zakázky (max. 2A4) a (ii) Manažera odpovědného veřejného zadávání (max 1A4).

Návrh opatření musí zahrnovat:

a) popis osoby Manažera, včetně jeho zkušeností z oblasti OVZ a informací o jeho pozici vůči dodavateli, a dále popis organizačního nastavení, z něhož bude vyplývat rozsah úvazku Manažera a jeho organizační začlenění (informativní charakter)

b) závazek dodavatele, že Manažer bude v pozici vedoucího pracovníka oprávněného udílet pokyny zaměstnancům dodavatele (ANO - 4 body, NE - 0 bodů)

c) informaci o četnosti zprávy o činnosti dodavatele v oblasti OVZ (ročně - 0 bodů, pololetně - 2 body, čtvrtletně - 4 body)

d) uvedení opatření, která se dodavatel prostřednictvím Manažera zaváže při plnění veřejné zakázky realizovat nad rámec základních závazků k zajištění aspektů OVZ při plnění veřejné zakázky, včetně odůvodnění jejich přínosu (pozn.: k doplnění tabulka s body 0/2/4, 5 opatření / max 20 bodů celkem)

e) odůvodnění předpokladu, že osoba Manažera díky svým zkušenostem a kvalifikaci je schopna garantovat vysokou efektivitu při plnění opatření OVZ (přesvědčivost odůvodnění: mimořádná / velmi vysoká - 4 body, běžná - 2 body, malá - 0 bodů).“

Účast manažera odpovědného veřejného zadávání je možné si vymínit i ve smluvních podmínkách, přičemž platí, že v případě, že zadavatel využije některého ze dvou výše uvedených nástrojů, je povinen požadavek na obsazení této pozice reflektovat ve smlouvě, jakožto závazný požadavek na způsob plnění veřejné zakázky.

VII. 2
Vzorové textace k environmentálně odpovědnému veřejnému zadávání

Dále v této části příloh jsou uvedeny dva příklady vzorových textací k environmentálně odpovědnému zadávání. Uvedené textace jsou v mimo jiné dostupné na tomto odkazu.

Obdobně jako u textací k sociálně odpovědnému zadávání, i zde lze každou vzorovou textaci využít pouze, pokud to je možné vzhledem k povaze a smyslu předmětu plnění veřejné zakázky. Zadavatel také musí vždy zvážit, zda je vhodnější, účelnější či efektivnější aspekty odpovědného veřejného zadávání uplatnit jako podmínku účasti v zadávacím řízení ve smyslu § 37 ZZVZ nebo formou hodnocení nabídek ve smyslu § 114 a násl. ZZVZ. **Textace je nutné podle potřeby přizpůsobit povaze a předmětu plnění konkrétní veřejné zakázky a jejímu rozsahu.** I když byly textace pečlivě promýšleny, autoři nepřebírají a ani nemohou přebírat odpovědnost v souvislosti s konkrétními případy, ve kterých byly uvedeny nebo pro které budou textace využity.

Hodnocení ekologické šetrnosti materiálů použitých při stavbě

Fakultní nemocnice Olomouc v roce 2016 vyhlásila nadlimitní veřejnou zakázku FN Olomouc - novostavba 2. IK a geriatrie na výstavbu energeticky úsporné kliniky ve standardu pasivní budovy dle vyhlášky č. 78/2013 Sb. a TNI 73 0331, navíc v souladu s požadavky cirkulární ekonomiky. Součástí hodnocení nabídek, jako jedno z hodnotících kritérií, byla i ekologická šetrnost. Celou případovou studii naleznete zde.

Způsob hodnocení nabídek podle hodnotících kritérií:

V rámci hodnocení byla kromě výše nabídkové ceny hodnocena i „ekologická šetrnost“ s váhou 5 %. Zadavatel v zadávací dokumentaci podrobně popsal způsob hodnocení tohoto kritéria takto:

„Zadavatel stanovil dvě dílčí kritéria hodnocení:

Zadavatel bude hodnotit počet uchazečem v nabídce předložených certifikátů ekologické šetrnosti k materiálům, které použije k plnění veřejné zakázky. Ekologicky šetrnými materiály se pro účely hodnocení rozumí:

i. materiály, které jsou označeny ekoznačkou vydanou dle Národního programu označování ekologicky šetrných výrobků a služeb („Ekologicky šetrný výrobek") nebo ekoznačkou EU (Květina – „The flower") nebo jinou obdobnou značkou, pro jejíž vydání jsou stanoveny standardy minimálně na úrovni standardu dle ČSN ISO 14024, nebo

ii. materiály, ke kterým je uváděno tzv. Vlastní environmentální tvrzení v souladu s požadavky ČSN ISO 14021, nebo

iii. materiály, pro které je vydáno tzv. Enviromentální prohlášení typu III podle norem ČSN ISO 14040-49 a ČSN ISO 14025 (Informace o ekologickém značení jsou dostupné zde: http://wwwl.cenia.cz/www/node/503)

Uchazeč je v rámci nabídky povinen předložit čestné prohlášení, ze kterého bude vyplývat závazek uchazeče, že k plnění předmětu veřejné zakázky použije minimálně tři ekologicky šetrné materiály.

Uchazeč je v čestném prohlášení povinen uvést a specifikovat všechny ekologicky šetrné materiály, které při provádění díla použije.

Posuzováno bude, kolik nabízených produktů má certifikát ekologické šetrnosti. Toto dílčí kritérium bude hodnoceno třemi hodnotami dle níže uvedeného:

i. 1 certifikát ekologické šetrnosti - 10 bodů

ii. 2 certifikáty ekologické šetrnosti - 20 bodů

iii. 3 a více certifikátů ekologické šetrnosti - 40 bodů“

Ze smlouvy:

1. *„Zhotovitel je povinen předložit Objednateli prostřednictvím svého Manažera kvality vzorky materiálů, výrobků a technického vybavení (dále jen "vzorky"), které budou uvedeny v seznamu požadovaných vzorků předaného ze strany Objednatele Zhotoviteli do 30 dnů ode dne nabytí účinnosti této Smlouvy. Objednatel může požadovat předložení i vzorků materiálů, výrobků a zařízení neuvedených v seznamu vzorků.*

2. *Zhotovitel je povinen dále předložit Objednateli prostřednictvím Manažera kvality ke schválení vzorky všech materiálů, výrobků a zařízení, které nejsou podrobně definovány v projektové dokumentaci, zejména co se týče barev a povrchových úprav a vzorků materiálů, výrobků a zařízení; pokud tak neučiní, je to považováno za podstatné porušení této smlouvy.*

3. *Veškeré vzorky bude Zhotovitel předkládat Objednateli a zpracovateli projektové dokumentace do tzv. vzorkovny, která bude zřízena na staveništi nebo na jiném dohodnutém místě, opatřené štítkem s následujícími údaji: materiál (název, popis, obchodní značka) výrobce, dodavatel datum předložení a odsouhlasení místo pro vyjádření TDI příslušného Objednatele a projektanta místo pro číslo vzorku dle seznamu vzorků.*

4. *Zhotovitel je povinen Objednateli předkládat všechny vzorky společně se žádostí o souhlas nejméně 30 dnů před plánovaným použitím příslušných materiálů, výrobků nebo technického vybavení, aby Objednatel, v součinnosti s TDI a projektantem měli dostatek času na přezkoumání a schválení vzorku. Vzorky je za Objednatele oprávněn odsouhlasit TDI po projednání s projektantem zápisem do stavebního deníku.*

5. *Pokud TDI s odůvodněním neschválí použití materiálů, výrobků nebo zařízení, je Zhotovitel povinen ve lhůtě stanovené TDI navrhnout jiný materiál, výrobek či zařízení, odpovídající Smlouvě a závazným předpisům ke schválení Objednateli.*

6. *Zhotovitel je povinen uchovávat záznam o schválených vzorcích a datech schválení. Zkontrolované vzorky bude Zhotovitel pravidelně poskytovat Objednateli. Zkontrolované vzorky bude Zhotovitel uchovávat na Staveništi na vhodném uzamknutém místě (vzorkovna) tak, aby mohly být kdykoliv použity pro účely porovnávání v průběhu provádění Díla.*

7. *Objednatel anebo TDI jsou oprávněni odebrat kdykoliv vzorky jakýchkoli materiálů, určených k použití ke zhotovení Díla nebo materiálů zabudovaných v Díle a nechat je analyzovat nebo testovat, pokud jejich vlastnosti nebyly dostatečně doloženy příslušnými doklady, certifikáty, protokoly, zkouškami, apod. Výsledky testů všech materiálů zhodnotí TDI Objednatele a za Objednatele odsouhlasí projektant. Veškeré náklady spojené s provedením testů včetně dopravy materiálů k testování nebo analýz, případně i s uvedením konstrukcí do původního stavu, budou hrazeny Zhotovitelem nebo Zhotovitelem Objednateli uhrazeny. TDI a Objednatel si může vyžádat analýzu nebo testy železobetonu a může žádat důkaz rezistence určitých částí nebo prvků Stavby.*

8. Zhotovitel není oprávněn používat materiály, výrobky a technické vybavení, dokud Objednatel písemně neschválí jejich příslušný vzorek. Porušení této povinnosti bude považováno za podstatné porušení povinností Zhotovitele podle této Smlouvy.

9. V případě dodávky materiálů a v dalších případech, kdy se vyžaduje schválení výrobků používaných při provádění Díla, musí být tyto výrobky nebo jejich vzorky písemně schváleny ve všech požadovaných parametrech. V tomto smyslu musí být písemně schváleny zástupcem Objednatele.

10. Porušení povinností podle tohoto článku bude považováno za podstatné porušení povinností Zhotovitele podle této Smlouvy.

11. Zhotovitel se zavazuje, že si při provádění Díla v rámci dodávek a instalace veškerého stavebního a dalšího materiálu jakéhokoliv druhu, strojů, vybavení a dalších movitých věcí určených k zabudování do Díla, včetně položek dodaných bez montáže (budou-li nějaké), které je Zhotovitel povinen zabudovat do Díla či v rámci provádění Díla dodat, nechá Objednatelem předem písemně schválit nově navrhované materiály, výrobky či zařízení, pokud je navrhována či požadována záměna jakéhokoli materiálu, výrobku nebo zařízení za původně určené.

12. Objednatel má právo odmítnout v rámci vzorkování předkládaný materiál, výrobek nebo zařízení, pokud nabude přesvědčení, že neodpovídá svým provedením, jakostí, vzhledem či jiným standardem dokumentaci uvedené v článku …. této Smlouvy, a požadovat dodání předepsaného výrobku.

13. Odmítne-li Objednatel vzorek předkládaný za účelem záměny materiálu, výrobku nebo zařízení, platí, že Zhotovitel je povinen dodat původně sjednaný materiál, výrobek nebo zařízení, neurčí-li Objednatel písemně jinak.

14. Odmítne-li Objednatel všechny vzorky předložené Zhotovitelem za účelem vzorkování materiálu, výrobku nebo zařízení, které není v některé z dokumentací uvedených v článku …. této Smlouvy detailně specifikováno, je Zhotovitel povinen pokračovat v předkládání dalších vzorků, přičemž Objednatel bude také samostatně usilovat o bližší upřesnění jeho představy Zhotoviteli (např. předáním identifikace dodavatele příslušných výrobků nebo spojení na takového dodavatele, poukazem na expozice odpovídajících výrobků nebo místa jejich instalací, předáním fotografií požadovaných výrobků apod.).

15. Neschválené materiály, výrobky a zařízení, pokud podléhaly vzorkování, není Objednatel povinen převzít ani zaplatit.“

Související smluvní pokuty, odstoupení od Smlouvy:

„Pro jakékoliv další porušení Smlouvy Zhotovitelem, bude Zhotoviteli vyúčtována pokuta ve výši 10.000,- Kč za každé další porušení Smlouvy a každý započatý den prodlení.

Objednatel je oprávněn od této Smlouvy jednostranně odstoupit v případě, že ze strany Zhotovitele dojde k podstatnému porušení jeho smluvních povinností. Důvodem pro odstoupení ze strany Objednatele je zejména porušení povinností Zhotovitele spočívající v nenastoupení provádění Díla ve stanoveném termínu a provádění Díla (postupem, materiály) v rozporu s projektovou dokumentací a obecně platnými předpisy.“

Zvláštní podmínka plnění veřejné zakázky

Jinou možností je využít smluvní ustanovení, jak učinil Jihomoravský kraj. V roce 2020 vyhlásil veřejnou zakázku na stavební práce Zhotovení stavby – Areál sportovních nadějí, spočívající v novostavbě dvoupodlažní víceúčelové sportovní haly. Zadavatel ve Smlouvě o dílo zavazuje dodavatele, aby vyvinul maximální úsilí v rámci eliminace ukládání stavebních a demoličních odpadů vytvořených při demolici na skládky a k zajištění recyklace využitelných stavebních a demoličních odpadů.

Ze smlouvy:

„Objednatel v rámci naplňování Plánu odpadového hospodářství Jihomoravského kraje 2016-2025 (vycházejícího z nařízení vlády č. 352/2014 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024) sleduje cíl definovaný v bodě 3.5 jeho závazné části „Zvýšit do roku 2020 nejméně na 70 % hmotnosti míru přípravy k opětovnému použití a míru recyklace stavebních a demoličních odpadů“ a tamtéž uvedené zásady „regulovat vznik stavebních a demoličních odpadů a nakládání s nimi s ohledem na ochranu lidského zdraví a životního prostředí“ a „maximálně využívat upravené stavební a demoliční odpady a recykláty ze stavebních a demoličních odpadů“. Zhotovitel se proto zavazuje, že v průběhu provádění díla podle této smlouvy vyvine maximální úsilí směřující k eliminaci ukládání stavebních a demoličních odpadů vytvořených při demolici na skládky a k zajištění recyklace využitelných stavebních a demoličních odpadů.“

Autorský tým: Zbyněk Pochmon, Regina Hulmanová, Monika Dobrovodská a tým projektu OVZ

Korektury: Iva Kvašňáková
Grafika: Zora Sokolová

Fotky použité v publikaci jsou z fotobanky Freepik.

Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2

Praha 2023

ISBN: 978-80-7421-278-9

WWW.SOVZ.CZ

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MPSV

Odpovědné veřejné zadávání

Projekt Odpovědný přístup k veřejným nákupům - Strategické zadávání veřejných zakázek je spolufinancován Evropskou unií. Registrační číslo projektu je CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_025/0015727.

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2